

ՄԱՅՈՐԴՆԵՐՈՒՆ Բ. ԳԻՐԸԸ

ՄԱՅՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՐԸԸ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԿԸ ԽՆԴՐԷ ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

(Գ. Թագ. 3. 1-15)

1

Դաւիթի որդին՝ Սողոմոն իր թագաւորութեան մէջ ուժովցաւ. ^բՏէրը՝ իր Աստուածը իրեն հետ էր, ու զինք չափազանց մեծցուց: **2** Սողոմոն խօսեցաւ ամբողջ Իսրայէլի.– հազարապետներուն, հարիւրապետներուն, դատաւորներուն, եւ ամբողջ Իսրայէլի բոլոր իշխաններուն, **այսինքն՝** ^գճահապետներուն: **3** Ապա Սողոմոն ամբողջ համախմբումին հետ Գաբաւոնի բարձր տեղը գնաց, որովհետեւ հոն էր Աստուծոյ Հանդիպումի վրանը, որ Տէրոջ ծառան՝ Մովսէս անապատին մէջ շինէր էր: **4** (Սակայն Դաւիթ Աստուծոյ տապանակը Կարիաթարիմէն իր պատրաստած **տեղը** բարձրացուցեր էր, քանի որ Երուսաղէմի մէջ վրան մը լարած էր անոր համար:)
5 Իսկ Ովրեան Ուրիի որդին՝ Բեսելիէլի շինած պղինձէ զոհասեղանը հոն էր, Տէրոջ խորանին առջեւ. Սողոմոն ու համախմբումը ^դՊալմ փնտռեցին: **6** Սողոմոն հոն՝ Տէրոջ առջեւ՝ Հանդիպումի վրանին պղինձէ զոհասեղանին ^եքով բարձրացաւ, եւ անոր վրայ հազար ողջակէզ զոհեց:

7 Այդ գիշերը Աստուած Սողոմոնի երեւցաւ ու ըսաւ. «^զԲա՛ն մը խնդրէ՛ որ քեզի տամ՝»: **8** Սողոմոն Աստուծոյ ըսաւ. «Դուն իմ հօրս՝ Դաւիթի հետ մեծ կարեկցութեամբ վարուեցար, եւ զիս անոր տեղ թագաւոր նշանակեցիր: **9** Հիմա, ո՛վ Տէր Աստուած, իմ հօրս՝ Դաւիթի ըրած խոստումդ թող հաստատուի, քանի դուն զիս երկրի ^էհողին չափ շատ ժողովուրդի վրայ թագաւոր նշանակեցիր: **10** Հիմա ինծի իմաստութի՛նն ու գիտութի՛նն տուր, որպէսզի այս ժողովուրդին առջեւ ելլեմ եւ մտնեմ. արդարեւ այս մեծ ժողովուրդդ ո՛վ կրնայ դատել:» **11** Աստուած ալ Սողոմոնի ըսաւ. «Քանի ասիկա ^բփափաքեցար, ու հարստութիւն, գոյք, փառք, եւ ^գճոտխներուդ կեանքը չխնդրեցիր, ու երկար օրեր ալ չխնդրեցիր, հապա քեզի համար իմաստութիւն եւ գիտութիւն խնդրեցիր, որպէսզի դատես իմ ժողովուրդս՝ որուն վրայ քեզ թագաւոր նշանակեցի, **12** քեզի իմաստութիւնն ու գիտութիւնն պիտի տրուին. հարստութիւն, գոյք եւ փառք ալ պիտի տամ քեզի, այնպէս որ քեզմէ առաջ եղած թագաւորներէն ո՛չ մէկը նմանը ունեցած է, ու քեզմէ ետք **եկողներն** ալ նմանը պիտի չունենան:» **13** Սողոմոն Գաբաւոնի բարձր տեղէն՝ Հանդիպումի վրանին առջեւէն Երուսաղէմ վերադարձաւ, եւ Իսրայէլի վրայ թագաւորեց:

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Թագ. 10. 26-29)

^բ Եբր.՝ Եհովան

^գ Այսինքն՝ հայրերու գլխաւորներուն

^դ Կամ՝ անոր խորհուրդ հարցուցին

^ե Կամ՝ վրայ մատուցանեց

^զ Եբր.՝ Խնդրէ՛ ինչ որ քեզի պիտի տամ

^է Կամ՝ փոշին

^բ Եբր.՝ սիրտիդ մէջ եղաւ

^գ Եբր.՝ քեզ ատողներուն

14 Սողոմոն կառքեր ու ձիաւորներ հաւաքեց. ան հազար չորս հարիւր կառք եւ տասներկու հազար ձիաւոր ունէր: Զանոնք կառքերու քաղաքներուն մէջ ու երուսաղէմ՝ թագաւորին քով տեղաւորեց: 15 Թագաւորը երուսաղէմի մէջ արծաթը եւ ոսկին քարերու պէս հասարակ բան մը ըրաւ, ու մայրիի փայտը դաշտագետիցի մէջ եղող ժանտաթգենիներուն չափ առատ ըրաւ: 16 Սողոմոնի ձիերը Եգիպտոսէն կու գային. թագաւորին վաճառականներուն կարաւանը որոշ գինով մը ձիերու երամակներ կը գներ: 17 Եգիպտոսէն կառք մը՝ կ'արտածուէր վեց հարիւր սիկղ արծաթի, իսկ ձի մը՝ հարիւր յիսուն սիկղ արծաթի. Զետացիներու բոլոր թագաւորներուն համար, եւ Սուրիայի թագաւորներուն համար ալ՝ անոնց ձեռքով այդպէս կ'արտածուէին:

ՏԱՃԱՐԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Թագ. 5. 1-18)

2

Սողոմոն հրամայեց Տէրոջ անունին տուն մը կառուցանել, նաեւ տուն մը՝ իր թագաւորութեան համար: 2 Սողոմոն եօթանասուն հազար բեռնակիր ու լեռը քար տաշող ութսուն հազար մարդ՝ ընտրեց, եւ անոնց վրայ երեք հազար վեց հարիւր վերակացու նշանակեց:

3 Սողոմոն Տիրոսի Զիրամ թագաւորին մարդ ղրկեց, ու ըսաւ. «Ինչպէս իմ հօրս՝ Դաւիթի մայրիի փայտեր ղրկեցիր, որպէսզի իրեն տուն մը կառուցանէ՝ մէջը բնակելու համար, նոյնպէս ղրկէ ինձի: 4 Ահա՛ ես Տէրոջ՝ իմ Աստուծոյս անունին տուն մը կը կառուցանեմ, որպէսզի անոր Բնծայուի, եւ անոր առջեւ անուշաբոյր խունկ ծխուի, Գառաջադրութեան մշտատեւ հացը դրուի, ու ողջակէզներ մատուցանուին առտու եւ իրիկուն, Ծաբաթ օրերը, Դամսագլուխները, ու Տէրոջ՝ մեր Աստուծոյն հանդիսաւոր տօներուն. ասիկա Իսրայէլի մէջ յաւիտեանական կանոն է: 5 Այն տունը որ ես կը կառուցանեմ՝ մեծ ըլլալու է, որովհետեւ մեր Աստուածը բոլոր աստուածներէն մեծ է: 6 Ո՞վ կարող է անոր տուն կառուցանել, քանի երկինքը, նոյնիսկ երկինքներուն երկինքը զայն չեն կրնար պարունակել: Ուրեմն ես ո՞վ եմ, որ անոր տուն կառուցանեմ. միայն անոր առջեւ խունկ ծխելու տեղ մը պիտի պատրաստեմ: 7 Ուստի հիմա ինձի՝ վարպետ մարդ մը ղրկէ, որ գիտնայ ոսկի, արծաթ, պղինձ, երկաթ, քարեր ու փայտեր, Պիրանի, Կապուտակ, բեհեզ եւ Բբոսոր կարմիր՝ գործածել, ու ճարտար Քփորագրիչ ըլլայ, որպէսզի

^ժ Եբր.՝ կը բարձրանար եւ դուրս կ'ելլէր
^ա Եբր.՝ հաշուեց
^բ Եբր.՝ սրբացուի
^գ Եբր.՝ կարգով դրուած
^դ Եբր.՝ նոր լուսինները
^ե Եբր.՝ իմաստուն
^զ Այսինքն՝ ծիրանիով ներկուած կերպաս
^է Այսինքն՝ կապուտակով ներկուած կերպաս

իմ քովս՝ Յուդայի ու Երուսաղէմի մէջ եղող վարպետներուն հետ գործէ, որոնք իմ հայրս՝ Դաւիթ պատրաստած է: 8 Ինծի Լիբանանէն մայրիի՛ փայտեր, եղեւնափայտեր՝, եւ ալմուկի՛ փայտեր դրկէ. արդարեւ գիտեմ թէ քու ծառաներդ ճարտար ծառ կտրող են Լիբանանի մէջ: Ահա՛ իմ ծառաներս քու ծառաներուդ հետ պիտի ըլլան, 9 որպէսզի ինծի առատ փայտ պատրաստեն. որովհետեւ իմ կառուցանած տունս մեծ եւ սքանչելի ըլլալու է: 10 Ահա՛ ես քու ծառաներուդ՝ ծառերը կտրող փայտահատներուն՝ քսան հազար քոռ ծեծուած ցորեն, քսան հազար քոռ գարի, քսան հազար մար գինի, ու քսան հազար մար իւղ պիտի տամ»:

11 Տիրոսի Բիրամ թագաւորը սա՛ պատասխանը գրեց Սողոմոնի, եւ զայն դրկեց. «Տէրը իր ժողովուրդը սիրելուն համար քեզ անոնց վրայ թագաւոր կարգեց»: 12 Նաեւ Բիրամ ըսաւ. «Օրհնեա՛լ ըլլայ երկինքն ու երկիրը՝ ստեղծող Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը, որ Դաւիթ թագաւորին ուշիմութիւն եւ խելք՝ իննեցող իմաստուն որդի մը տուաւ, որպէսզի Տէրոջ տուն մը կառուցանէ, նաեւ տուն մը՝ իր թագաւորութեան համար: 13 Հիմա իմ՝ վարպետս՝ Բիրամը կը դրկեմ, իմաստուն մարդ մը, խելք ունեցող: 14 Ան Դանի աղջիկներէն եղող կնոջ մը որդին է, եւ իր հայրը Տիրացի է: Ան գիտէ ոսկի, արծաթ, պղինձ, երկաթ, քարեր ու փայտեր, ծիրանի, կապուտակ, բեհեզ եւ բոսոր կարմիր գործածել. նաեւ գիտէ ամէն տեսակ խորագրութիւն կատարել՝, եւ իրեն ծառաջարկուած ամէն ծրագիր գործադրել՝՝ քու վարպետներուդ հետ, ու հօրդ՝ Դաւիթի – իմ տիրոջս – վարպետներուն հետ: 15 Ուստի հիմա իմ տէրս իր ծառաներուն թող դրկէ ցորենը, գարին, իւղն ու գինին, որոնց մասին խօսեցաւ: 16 Մենք ալ Լիբանանի մէջ ծառեր պիտի կտրենք՝ այնչափ որ քեզի հարկաւոր ըլլայ, եւ լաստեր շինելով՝՝ զանոնք ծովէն քեզի պիտի բերենք՝ Յոպպէ. իսկ դուն զանոնք Երուսաղէմ բարձրացուր»:

ՏԱՃԱՐԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԿՍԻ
(Գ. Թագ. 6. 1-38)

17 Սողոմոն Իսրայէլի երկրին մէջ եղող բոլոր գաղթականները հաշուեց, իր հօր՝ Դաւիթի մարդահամարէն ետք. անոնցմէ հարիւր յիսուններեք հազար վեց հարիւր անձ գտնուեցաւ: 18 Իրենցմէ եօթանասուն հազարը բեռնակիր ըրաւ, ութսուն հազարը՝ լեռը քար տաշող, եւ այս ժողովուրդը աշխատցնելու համար՝ երեք հազար վեց հարիւր վերակացու նշանակեց:

² Այսինքն՝ բոսոր կարմիրով ներկուած կերպաս
³ Կամ՝ քանդակագործ
⁴ Եբր.՝ ընող
⁵ Եբր.՝ գիտցող
⁶ Եբր.՝ հայրս
⁷ Կամ՝ քանդակ քանդակել
⁸ Եբր.՝ տրուած ամէն հնարք հնարել
⁹ Եբր.՝ հաշուած հաշիւէն

3

Սողոմոն սկսաւ Տէրոջ տունը կառուցանել Երուսաղէմի մէջ, Մորիա լեռան վրայ, ուր **Տէրը** անոր հօր՝ Դաւիթի երեւցեր էր, այն տեղը՝ որ Դաւիթ Յեբուսացի Ռոնայի կալին մէջ պատրաստեր էր: **2** Իր թագաւորութեան չորրորդ տարին, երկրորդ ամսուան երկրորդ **օրը** սկսաւ **գայն** կառուցանել: **3** Ահա՛ւասիկ Աստուծոյ տունը կառուցանելու համար Սողոմոնի դրած հիմը.– երկայնքը վաթսուն կանգուն էր՝ առաջուան կանգունին չափով, իսկ լայնքը՝ քսան կանգուն: **4** Ճակատի ներքնագաւիթին երկայնքը քսան կանգուն էր՝ տան լայնքով, ու բարձրութիւնը՝ հարիւր քսան **կանգուն**. զայն ներսէն մաքուր ոսկիով պատեց: **5** Մեծ տունը եղեւնափայտով ծածկեց, զայն մաքուր ոսկիով պատեց, եւ անոր վրայ արմաւենիներ ու շղթաներ փորագրեց: **6** Շքեղութեան համար տունը պատուական քարերով զարդարեց. ոսկին՝ Փարուիմի ոսկի էր: **7** Տան գերանները, սեմերը, պատերն ու դռները ոսկիով պատեց. պատերուն վրայ քերովբէներ քանդակեց:

8 Սրբութիւններու սրբութեան տունը շինեց. անոր երկայնքը քսան կանգուն էր՝ տան լայնքով, ու լայնքը՝ քսան կանգուն. զայն վեց հարիւր տաղանդի **չափ** մաքուր ոսկիով պատեց: **9** Գամերուն կշիռը յիսուն սիկղ ոսկի էր: Վերնատունները ոսկիով պատեց: **10** Սրբութիւններու սրբութեան տան մէջ երկու քանդակուած քերովբէ շինեց, ու զանոնք ոսկիով պատեց: **11** Զերովբէներուն թելերը քսան կանգուն երկայնք ունէին: Մէկ թելը հինգ կանգուն էր, եւ տան պատին կը դպչէր. միւս թելն ալ հինգ կանգուն էր, ու միւս քերովբէին թելին կը դպչէր: **12** Միւս քերովբէին ալ մէկ թելը հինգ կանգուն էր եւ տան պատին կը դպչէր, ու միւս թելը հինգ կանգուն էր եւ միւս քերովբէին թելին կը յարէր: **13** Այս քերովբէներուն տարածուած թելերուն **երկայնքը** քսան կանգուն էր: Անոնք իրենց ոտքերուն վրայ կայնած էին, եւ անոնց երեսը դէպի ^բտունը **կը նայէր**:

14 Վարագոյրը կապուտակէ, ծիրանիէ, բոսոր կարմիրէ ու բեհեզէ շինեց, եւ անոր վրայ քերովբէներ ^գգործեց:

ԵՐԿՈՒ ՊՂԻՆՁԷ ՍԻՒՆԵՐԸ
(Գ. Թագ. 7. 15-22)

15 Տան առջեւ երեսունհինգ կանգուն ^դբարձրութեամբ երկու սիւն շինեց. անոնց գագաթը եղող խոյակը հինգ կանգուն էր: **16** ^եԴաբիրին մէջի **շղթաներուն պէս** շղթաներ շինեց, ու սիւներուն գագաթը դրաւ. նաեւ հարիւր նուռ շինեց ու շղթաներուն ^զանցուց: **17** Սիւները տաճարին առջեւ կանգնեցուց, մէկը աջ կողմէն եւ միւսը ձախ կողմէն. աջ կողմը եղողին անունը Յաքին կոչեց, ու ձախ կողմը եղողին անունը՝ Բոոզ:

^ա Եբբ.՝ հանեց

^բ Եբբ.՝ ներս

^գ Եբբ.՝ հանեց

^դ Եբբ.՝ երկայնքով

^ե Այսինքն՝ Սրբավայրին

^զ Եբբ.՝ դրաւ

4

Պղինձէ գոհասեղան մըն ալ շինեց. երկայնքը քսան կանգուն էր, լայնքը՝ քսան կանգուն, ու բարձրութիւնը՝ տասը կանգուն:

2 Ձուլածոյ ծովը շինեց, որուն մէկ տեղերէն մինչեւ միւս եզերքը տասը կանգուն էր, ու բոլորովին կլոր էր: Անոր բարձրութիւնը հինգ կանգուն էր, եւ շրջագիծը՝ երեսուն կանգուն: 3 Անոր տակ՝ բոլորածել շարուած՝ եզներու նմանութիւններ կային որ զայն կը շրջապատէին, տասը եզ՝ մէկ կանգունի մէջ. ծովը բոլորածել կը շրջապատէին: Եզները երկու կարգի վրայ ձուլուեր էին, ծովին ձուլուած ատենը: 4 Ան տասներկու եզներու վրայ կը կենար, որոնց երեքը դէպի հիւսիս կը նայէին, երեքը՝ դէպի արեւմուտք, երեքը՝ դէպի հարաւ, ու երեքը՝ դէպի արեւելք: Ծովը անոնց վրայ դրուած էր, եւ բոլորին ետեւի կողմը դէպի ներս դարձած էր: 5 Անոր թանձրութիւնը չորս մատնաչափ էր, ու եզերքը բաժակի եզերքին պէս շինուած էր՝ շուշանի ծաղիկներով: Ան երեք հազար մար՝ կը պարունակէր:

6 Տասը ասազան շինեց. հինգը աջ կողմը դրաւ, հինգն ալ՝ ձախ կողմը, լուացումի համար: Ողջակէզները անոնց մէջ կը լուային, իսկ ծովը քահանաներուն համար էր, որպէսզի հոն լուացուին:

7 Տասը ոսկիէ աշտանակներ շինեց՝ իրենց կանոնին համաձայն, ու զանոնք տաճարին մէջ դրաւ, հինգը՝ աջ կողմը, եւ հինգը՝ ձախ կողմը:

8 Տասը սեղան ալ շինեց, ու զանոնք տաճարին մէջ տեղաւորեց, հինգը՝ աջ կողմը, եւ հինգը՝ ձախ կողմը: Նաեւ հարիւր ոսկիէ կոնք շինեց:

9 Զահանաներուն գաւիթը շինեց, նաեւ մեծ նախագաւիթն ու նախագաւիթին դռները, եւ անոնց փեղկերը պղինձով պատեց: 10 Ծովը աջ կողմը դրաւ, դէպի հարաւ-արեւելք:

11 Զիրամ կաթսաները, թիակներն ու կոնքերը շինեց: Այսպէս՝ Զիրամ ասարտեց այն գործը, որ Աստուծոյ տան համար Սողոմոն թագաւորին կը կատարէր. 12 այսինքն՝ երկու սիւները, գունտերը, երկու սիւներուն գագաթը եղող խոյակները, սիւներուն գագաթը եղող խոյակներուն երկու գունտերը ծածկող երկու ցանցակերպ զարդերը, 13 ու երկու ցանցակերպ զարդերուն չորս հարիւր նուռերը – երկու կարգ նուռ մէկ ցանցակերպ զարդի վրայ – սիւներուն վրայի խոյակներուն երկու գունտերը ծածկելու համար: 14 Նաեւ մեքենովները շինեց. մեքենովներուն վրայ ասազաններն ալ շինեց: 15 Միակ ծովը եւ անոր տակի տասներկու եզները, 16 կաթսաները, թիակներն ու մասհանները եւ անոնց՝ բոլոր առարկաները՝ փայլուն պղինձէ շինեց Զիրամ վարպետը Սողոմոն թագաւորին՝ Տէրոջ տան համար: 17 Թագաւորը զանոնք Յորդանանի դաշտին մէջ՝ թանձր հողի մը

^ա Եբր.՝ շրթունքէն

^բ Եբր.՝ երեսուն կանգուն երկար լար մը զայն կը շրջապատէր

^գ Եբր.՝ կ'առներ եւ կը պարունակէր

^դ Եբր.՝ Ողջակէզի մատուցանուածները

^ե Այսինքն՝ խոյօղերը

^զ Կամ՝ մասհանները, այս

^է Կամ՝ հողին թանձրութեան մէջ

վրայ՝ ձուլել տուաւ, Սոկքովթի ու Սարեդայի մէջտեղ: 18 Սողոմոն այս բոլոր առարկաները յոյժ առատութեամբ շինեց, այնպէս որ պղինձին կշիռը Քչփնտռուեցաւ: 19 Սողոմոն շինեց նաեւ Աստուծոյ տան բոլոր առարկաները.– **խունկին** ոսկի զոհասեղանը եւ այն սեղանները՝ որոնց վրայ առաջադրութեան հացը կը դրուէր. 20 մաքուր ոսկիէ աշտանակներն ու անոնց ճրագները, դաբիրին առջեւ վառելու համար՝ կանոնին համաձայն. 21 ոսկիէ –ժգուտ ոսկիէ – ծաղիկները, ճրագները եւ ունելիները. 22 մաքուր ոսկիէ բազմակալները, կոնքերը, խնկամաններն ու բուրվառներ: Տան դռներն ալ – անոր ներքին դրան փեղկերը՝ Սրբութիւններու սրբութիւնը մտնելու համար, եւ տան դրան փեղկերը՝ տաճարը մտնելու համար – ոսկիէ շինեց:

5

Երբ Տէրոջ տան համար Սողոմոնի կատարած ամբողջ գործը աւարտեցաւ, Սողոմոն իր հօր՝ Դաւիթի “սուրբ բաները” – արծաթը, ոսկին ու բոլոր առարկաները – տարաւ եւ Աստուծոյ տան գանձարանին մէջ դրաւ:

ՈՒՒՏԻՆ ՏԱՊԱՆԱԿԸ ԿԸ ԲԵՐՈՒԻ ՏԱՃԱՐ

(Գ. Թագ. 8. 1-9)

2 Այն ատեն Սողոմոն Երուսաղէմի մէջ հաւաքեց Իսրայէլի երէցներն ու բոլոր տոհմապետները – Իսրայէլի որդիներուն Քնահապետները –, որպէսզի Տէրոջ ուխտին տապանակը բարձրացնեն Դաւիթի քաղաքէն, այսինքն՝ Սիոնէն: 3 Իսրայէլի բոլոր մարդիկը թագաւորին քով հաւաքուեցան եօթներորդ ամսուան տօնին ատենը: 4 Իսրայէլի բոլոր երէցները եկան, ու Ղեւտացիները տապանակը կրեցին: 5 Տապանակը, Հանդիպումի վրանը եւ վրանին մէջ եղած բոլոր սուրբ առարկաները բարձրացուցին. քահանաներն ու Ղեւտացիները զանոնք բարձրացուցին: 6 Սողոմոն թագաւորը եւ անոր քով հաւաքուած Իսրայէլի ամբողջ համայնքը՝ տապանակին առջեւ ըլլալով՝ ոչխարներ եւ արջառներ զոհեցին, որոնք շատութենէն չէին հաշուուեր ու չէին համրուեր: 7 Քահանաները Տէրոջ ուխտին տապանակը ներս տարին՝ իր տեղը, տան դաբիրը, Սրբութիւններու սրբութիւնը, եւ քերովբէներուն թելերուն տակ դրին: 8 Զերովբէները տապանակին տեղին վրայ իրենց թելերը կը տարածէին. քերովբէները վերէն կը ծածկէին տապանակն ու անոր ձողերը: 9 Ձողերը երկարեցին, այնպէս որ ձողերուն ծայրերը դաբիրին առջեւ եղող տապանակէն կը տեսնուէին, բայց դուրսէն չէին տեսնուեր. անոնք մինչեւ այսօր հոն են: 10 Տապանակին մէջ ոչինչ կար, բացի այն երկու տախտակներէն՝ որ Սոփսէս Զորեբի մէջ հոն դրաւ, երբ Տէրը Իսրայէլի որդիներուն հետ ուխտ կնքեց՝ անոնց Եգիպտոսէն ելած ատենը:

ՏԵՐՈՋ ՓԱՌԸԸ

- ՞ Կամ՝ Սարթանի
- Ք Երբ.՝ չհետազօտուեցաւ
- ժ Երբ.՝ կատարեալ
- ՛ Երբ.՝ սրբացուցածները
- Ք Երբ.՝ հայրերուն իշխանները

11 Երբ քահանաները սուրբ տեղէն ելան, (արդարեւ **հոն** գտնուող բոլոր քահանաները սրբացած էին, առանց իրենց դասերուն ուշադիր ըլլալու,) 12 բոլոր երգող Ղեւտացիները՝ Ասափի, Եմանի ու Իդիթունի, եւ անոնց որդիներուն ու եղբայրներուն հետ, բեհեզներ հագած՝ ծնծղաներով, տաւիղներով եւ քնարներով զոհասեղանին արեւելեան կողմը կայնեցան. անոնց հետ հարիւր քսան քահանաներ փող կը հնչեցնէին: 13 Փող հնչեցնողներն ու երգողները՝ միաբերան՝ մէկ ձայնով Տէրը կը գովաբանէին եւ իրմէ շնորհակալ կ'ըլլային: Երբ փողերով, ծնծղաներով ու նուագարաններով Տէրը կը գովաբանէին՝ իրենց ձայները բարձրացնելով **եւ ըսելով. «Ներբողեցէ՛ք Տէրը, որովհետեւ բարի է, որովհետեւ անոր կարեկցութիւնը յաւիտեանական է»**, Տէրոջ տունը ամպով լեցուեցաւ. 14 ամպին Գպատճառով քահանաները չէին կրնար **հոն** կենալ՝ որպէսզի **իրենց** պաշտօնը կատարեն, որովհետեւ Տէրոջ փառքը Աստուծոյ տունը լեցուցած էր:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԿԸ ԽՕՍԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

(Գ. Թագ. 8. 12-21)

6

Այն ատեն Սողոմոն ըսաւ. «Տէրը ըսաւ թէ ինք մառախուղի մէջ կը բնակի: 2 Բայց ես քեզի տուն մը կառուցանեցի՝ բնակութեան համար, վայր մը՝ ուր յաւիտեան կենաս»: 3 Ապա թագաւորը իր երեսը դարձուց եւ Իսրայէլի ամբողջ համախմբումը օրհնեց, մինչ Իսրայէլի ամբողջ համախմբումը **ոտքի վրայ** կայնած էր 4 Ան ըսաւ. «Օրհնեա՛լ ըլլայ Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը, որ իր բերանով իմ հօրս՝ Դաւիթի խօսեցաւ ու իր ձեռքով **խոստումը**՝ իրագործեց, որովհետեւ ըսաւ. 5 “Իմ ժողովուրդս Եգիպտոսի երկրէն հանած օրէս ի վեր՝ Իսրայէլի բոլոր տոհմերուն մէջէն ո՛չ մէկ քաղաք ընտրեցի՝ տուն մը կառուցանելու համար, որպէսզի անունս հոն ըլլայ. ու մարդ մը չընտրեցի, որպէսզի իմ ժողովուրդիս՝ Իսրայէլի վրայ առաջնորդ ըլլայ: 6 Բայց երուսաղէմը ընտրեցի՝ որպէսզի անունս հոն ըլլայ, եւ Դաւիթը ընտրեցի, որպէսզի իմ ժողովուրդիս՝ Իսրայէլի վրայ **թագաւոր** ըլլայ: 7 Իմ հայրս՝ Դաւիթ ^բկը մտածէր” որ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն անունին տուն մը կառուցանէ: 8 Բայց Տէրը իմ հօրս՝ Դաւիթի ըսաւ. “Զանի դուն մտածեցիր որ իմ անունիս տուն կառուցանես, լաւ ըրիր՝ այդպէս մտածելով: 9 Սակայն տունը դուն պիտի չկառուցանես, հապա քու որդիդ՝ որ մէջքէդ պիտի ելլէ. անիկա՛ իմ անունիս տունը պիտի կառուցանէ: 10 Ահա՛ Տէրը իր ըսած խօսքը իրագործեց. ես իմ հօրս՝ Դաւիթի Գյաջորդեցի, Տէրոջ խոստումին համաձայն Իսրայէլի գահին վրայ բազմեցայ, եւ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն անունին այս տունը կառուցանեցի. 11 հոն դիւ տապանակը, որուն մէջ է Տէրոջ ուխտը՝ որ Իսրայէլի որդիներուն հետ կնքեց»:

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԱՂՕԹԸԸ

(Գ. Թագ. 8. 22-53)

12 Ապա Տէրոջ զոհասեղանին առջեւ կայնեցաւ, Իսրայէլի ամբողջ համախմբումին

^գ Եբբ.՝ երեսէն

^ա Եբբ.՝ լրացուց

^բ Եբբ.՝ սիրտին մէջ ունէր

^գ Եբբ.՝ տեղը կանգնեցայ

դիմաց, ձեռքերը տարածեց, **13** (արդարեւ Սողոմոն պղինձէ բեմ մը շինելով՝ զայն նախագաւիթին մէջտեղը դրած էր. անոր երկայնքը հինգ կանգուն էր, լայնքը՝ հինգ կանգուն, ու բարձրութիւնը՝ երեք կանգուն. ինք անոր վրայ կեցաւ, Իսրայէլի ամբողջ համախմբումին առջեւ ծնրադրեց, ձեռքերը դէպի երկինք տարածեց,)

14 Եւ ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, Իսրայէլի՛ Աստուած, երկինքի մէջ ու երկրի վրայ քեզի պէս Աստուած չկայ, որ քու առջեւ իրենց ամբողջ սիրտով ընթացող ծառաներուդ հետ ուխտ ու կարեկցութիւն կը պահես: **15** Դուն քու ծառայիդ, իմ հօրս՝ Դաւիթի խոստացածդ պահեցիր, եւ բերանովդ խօսածդ ձեռքովդ իրագործեցիր, ինչպէս այսօր **կ'երեւնայ: 16** Ուստի հիմա, ո՛վ Տէր, Իսրայէլի՛ Աստուած, պահէ՛ քու ծառայիդ, իմ հօրս՝ Դաւիթի խոստացածդ, երբ ըսիր. “Իմ առջեւ՝ Իսրայէլի գահին վրայ բազմող մարդ քեզմէ պակաս պիտի չըլլայ. միայն թէ քու որդիներդ իրենց ճամբաներուն ուշադիր ըլլան, եւ իմ Օրէնքիս մէջ ընթանան՝ ինչպէս դուն իմ առջեւ ընթացար: **17** Եւ հիմա, ո՛վ Տէր, Իսրայէլի՛ Աստուած, քու ծառայիդ՝ Դաւիթի ըսած խօսքդ թող հաստատուի:

18 «Բայց միթէ Աստուած ի՞րապէս երկրի վրայ՝ մարդոց հետ պիտի բնակի: Ահա՛ երկինքը, ու երկինքներուն երկինքը քեզ չեն կրնար պարունակել. Դո՞ւր կը մնայ” այս իմ կառուցանած տունս: **19** Սակայն ո՛վ Տէր, իմ Աստուածս, “ուշադրութիւն դարձուր քու ծառայիդ աղօթքին եւ անոր աղաչանքին, ու լսէ՛ ծառայիդ պաղատանքը եւ **այսօր** քու առջեւդ՝ մատուցանած աղօթքը: **20** Այս տան վրայ ցերեկ ու գիշեր քու աչքերդ բաց ըլլան, այն տեղին վրայ՝ որուն համար ըսիր թէ քու անունդ հոն պիտի դնես, որպէսզի այս տեղը քու ծառայիդ մատուցանած աղօթքը լսես: **21** Ուրեմն լսէ՛ քու ծառայիդ եւ քու ժողովուրդիդ՝ Իսրայէլի աղաչանքը, երբ այս տեղը աղօթեն: Այո՛, լսէ՛ քու բնակութեանդ

7 Եբր.՝ ո՛րչափ անելի քիչ

8 Եբր.՝ երե՛ս

9 Եբր.՝ ճիշը

15 Եբր.՝ աղօթած

19 Եբր.՝ պարտադրուի՝ որ անէծքով **երդում** ընէ

20 Եբր.՝ անէծքով **երդումը**

21 Եբր.՝ ճամբան դի՛ր իր գլուխին վրայ

22 Եբր.՝ հողը

23 Եբր.՝ դռներուն

24 Եբր.՝ տարածէ

25 Եբր.՝ դուրս ելլէ

26 Եբր.՝ գործադրէ՛

27 Եբր.՝ իրենց սիրտին մէջ դարձնեն

28 Եբր.՝ հեռացներ

տեղէն՝ երկինքէն, լսէ՛ ու ներէ՛:

22 «Եթէ մէկը իր ընկերին դէմ մեղանչէ, եւ իրեն անէծքով **երդում Ը** պարտադրուի, ու **Թ** երդումին համար՝ այս տունը՝ քու գոհասեղանիդ առջեւ գայ, **23** դուն երկինքէն լսէ՛, կատարէ՛ ու դատէ՛ քու ծառաներդ. ամբարիշտը դատապարտէ՛ եւ անոր **ժ** արարքին **պատիժը** բեր՝ իր վրայ՝, իսկ արդարին իրաւունքը պաշտպանէ՛ ու անոր հատուցանէ՛ իր արդարութեան համեմատ:

24 «Երբ քու ժողովուրդդ՝ Իսրայէլ, քեզի դէմ մեղանչելուն համար՝ թշնամիէն պարտուի, եթէ **քեզի** վերադառնայ, քու անունդ ներբողէ, այս տան մէջ քեզի աղօթէ եւ աղաչէ, **25** դուն երկինքէն լսէ՛, քու ժողովուրդիդ՝ Իսրայէլի մեղքը ներէ՛, ու զանոնք վերադարձո՛ւր այն **ի** երկիրը՝ որ անոնց եւ անոնց հայրերուն տուիր:

26 «Երբ երկինքը գոցուի եւ չանձրեւէ՝ անոնց քեզի դէմ մեղանչելուն համար, եթէ անոնք այս տեղը քեզի աղօթեն, քու անունդ ներբողեն ու զանոնք տառապեցնելուդ համար իրենց մեղքերէն հեռանան, **27** դուն երկինքէն լսէ՛, քու ծառաներուդ ու ժողովուրդիդ՝ Իսրայէլի մեղքը ներէ՛, – անոնց սորվեցո՛ւր այն շիտակ ճամբան՝ որուն մէջէն ընթանալու են, – եւ անձրեւ տուր այն երկրին՝ որ քու ժողովուրդիդ իբր ծառանգութիւն տուիր:

28 «Երբ երկրի վրայ սով ըլլայ, կամ՝ ժանտախտ, **կամ՝** խորշակահարութիւն, **արմտիքի** դալուկ, մարախ, գրուիճ, երբ անոնց թշնամիները զանոնք իրենց **Լ** բնակած երկրին մէջ պաշարեն, **երբ** որեւէ ախտ կամ հիւանդութիւն ըլլայ, **29** եթէ քու ամբողջ ժողովուրդէդ՝ Իսրայէլէն ոեւէ մարդ աղօթք մը եւ աղաչանք մը **ընէ**, եւ իւրաքանչիւրը իր ախտն ու կոտտանքը ճանչնալով՝ ձեռքերը դէպի այս տունը **ի** երկարէ, **30** դուն երկինքէն՝ քու բնակութեանդ վայրէն լսէ՛ ու ներէ՛, եւ իւրաքանչիւրին հատուցանէ՛ իր բոլոր ճամբաներուն համեմատ, **քանի** անոր սիրտը կը ճանչնաս, – արդարեւ միա՛յն դուն մարդոց որդիներուն սիրտը կը ճանչնաս, – **31** որպէսզի քեզմէ վախճանն ու քու ճամբաներէդ ընթանան՝ որքան ժամանակ որ պիտի ապրին այն հողին վրայ, որ մեր հայրերուն տուիր:

32 «Զու ժողովուրդէդ՝ Իսրայէլէն չեղող, եւ քու մեծ անունիդ, ուժեղ ձեռքիդ ու երկարած բազուկիդ համար՝ հեռաւոր երկրէ մը եկող օտարազգին ալ եթէ գայ եւ այս տան մէջ աղօթէ, **33** դուն երկինքէն՝ քու բնակութեանդ վայրէն լսէ՛, եւ օտարազգիին քեզմէ հայցած ամէն ինչ իրագործէ՛, որպէսզի երկրի բոլոր ժողովուրդները քու անունդ ճանչնան, քու ժողովուրդիդ՝ Իսրայէլի պէս քեզմէ վախճանն, ու գիտնան թէ այս կառուցանած տունս քու անունովդ կոչուած է:

34 «Երբ քու ժողովուրդդ իր թշնամիին դէմ պատերազմի **ծ** երթայ այն ճամբայով՝ որ դուն պիտի դրկես զանոնք, եթէ անոնք քեզի աղօթեն՝ այս ընտրած քաղաքիդ եւ քու անունիդ համար այս կառուցանած տանս կողմը **նայելով**, **35** երկինքէն անոնց աղօթքն ու աղաչանքը լսէ՛, եւ անոնց իրաւունքը **Կ** պաշտպանէ՛:

36 «Երբ քեզի դէմ մեղանչեն, – արդարեւ չմեղանչող մարդ չկայ, – ու անոնց դէմ բարկանալով զանոնք թշնամիին ձեռքը մատնես, եւ անոնց գերեվարները գիրենք հեռաւոր կամ մօտակայ երկիր մը գերի տանին, **37** եթէ իրենց գերեվարութեան երկրին մէջ **հ** մտածեն, **քեզի** վերադառնան, եւ իրենց գերութեան երկրին մէջ քեզի աղաչեն՝ ըսելով. “Մեղանչեցիմք, անօրէնութիւն ըրինք ու ամբարիշտ եղանք”, **38** եթէ անոնք իրենց գերութեան երկրին մէջ – ուր գերի տարուած են – իրենց ամբողջ սիրտով եւ իրենց ամբողջ անձով քեզի վերադառնան, ու աղօթեն իրենց երկրին – որ իրենց հայրերուն տուիր –, եւ ընտրած քաղաքիդ ու քու անունիդ համար կառուցանած տանս կողմը **նայելով**, **39** դուն երկինքէն՝ քու բնակութեանդ վայրէն լսէ՛ անոնց աղօթքն ու աղաչանքը, եւ անոնց իրաւունքը պաշտպանէ՛, ու քեզի դէմ մեղանչող ժողովուրդիդ ներէ՛: **40** Հիմա, **ո՛վ** իմ Աստուածս, կ’աղերսե՛մ, քու աչքերդ այս տեղը **մատուցանուած** աղօթքին թող բաց ըլլան, եւ քու ականջներդ՝ ուշադիր: **41** Հիմա, **ո՛վ** Տէր Աստուած, կանգնէ՛ ու **մտի՛ր** քու հանգստութեան **վայրդ**, դուն եւ քու զօրութեանդ տապանակը. **ո՛վ** Տէր Աստուած, քու

քահանաներդ թող փրկութիւն հագնին, ու քու բարեպաշտների բարութեամբ ուրախանան: **42** Ո՛վ Տէր Աստուած, քու օծեալիդ երեսը մի՛ ձմերժեր, **հապա** քու ծառայիդ՝ Դաւիթի **ցոյց տուած** կարեկցութիւնների յիշէ՛»:

ՏԱՃԱՐԻՆ ՆԱԽԱԿԱՏԻԸ

(Գ. Թագ. 8. 62-66)

7

Երբ Սողոմոն իր աղօթքը աւարտեց, երկինքէն կրակ իջաւ եւ ողջակէզներն ու զոհերը սպառեց, եւ Տէրոջ փառքը տունը լեցուց: **2** Քահանաները չէին կրնար Տէրոջ տունը մտնել, որովհետեւ Տէրոջ փառքը Տէրոջ տունը լեցուցած էր: **3** Երբ Իսրայէլի բոլոր որդիները կրակին իջնելը եւ տան վրայ Տէրոջ փառքին **հանգչիլը** տեսան, իրենց դէմքը մինչեւ գետին ծռելով՝ սալայատակին վրայ երկրպագեցին, ու Տէրը ներքողեցին՝ **ըսելով**. «Որովհետեւ բարի է, որովհետեւ անոր կարեկցութիւնը յաւիտենական է»: **4** Թագաւորը եւ ամբողջ ժողովուրդը Տէրոջ առջեւ զոհեր մատուցանեցին. **5** Սողոմոն թագաւորը քսաներկու հազար արջառ ու հարիւր քսան հազար ոչխար մատուցանեց **իբր** զոհ. այսպէս՝ թագաւորը եւ ամբողջ ժողովուրդը Աստուծոյ տան նաւակատիքը կատարեցին: **6** Քահանաները իրենց «պաշտօնը կը կատարէին», Դեւտացիներն ալ՝ Տէրոջ նուագարաններով. Դաւիթ թագաւորը շինեց էր զանոնք՝ Տէրը ներքողելու համար, որովհետեւ անոր կարեկցութիւնը յաւիտենական է. Դաւիթ անոնց Բմիջոցով **Տէրը** կը գովաբանէր: Քահանաները անոնց դիմաց փողեր կը հնչեցնէին, եւ ամբողջ Իսրայէլը **ոտքի վրայ** կայնած էր:

7 Սողոմոն Տէրոջ տան առջեւ եղող գաւիթին մէջտեղը սրբացուց. արդարեւ ողջակէզներն ու խաղաղութեան **զոհերուն** ճարպերը հոն մատուցանեց, որովհետեւ Սողոմոնի շինած պղինձէ զոհասեղանը՝ ողջակէզները, **հացի** ընծաներն ու ճարպերը չէր կրնար պարունակել: **8** Այն ատեն Սողոմոն եւ անոր հետ ամբողջ Իսրայէլը – շատ մեծ համախմբում մը, Եմաթի մուտքէն մինչեւ Եգիպտոսի վտակը – եօթը օր տօն կատարեցին: **9** Ութերորդ օրը տօնախմբութիւն եղաւ, քանի որ եօթը օր զոհասեղանին նաւակատիքը կատարեցին, եօթը օր ալ՝ տօնը: **10** Եօթներորդ ամսուան քսաներեքերորդ օրը ժողովուրդը արձակեց. **անոնք** իրենց վրանները **գացին**, զուարթ սիրտով մը ուրախանալով այն բարիքներուն համար, որ Տէրը Դաւիթի, Սողոմոնի, եւ իր ժողովուրդին՝ Իսրայէլի ըրեր էր:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ Կ՛ԵՐԵՒԻ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

(Գ. Թագ. 9. 1-9)

11 Այսպէս Սողոմոն Տէրոջ տունը եւ թագաւորին տունը աւարտեց. ամէն ինչ որ Սողոմոնի սիրտը «ծրագրած էր շինել Տէրոջ տան մէջ ու իր տան մէջ, յաջողութեամբ **գործադրեց**:

12 Ապա Տէրը գիշերը Սողոմոնի երեւցաւ ու անոր ըսաւ. «Քու աղօթքդ լսեցի, եւ այս տեղը ընտրեցի՝ որ ինձի զոհի տուն ըլլայ: **13** Եթէ երկինքը գոցեմ՝ որպէսզի չանձրեւէ, ու

^u Եբր.՝ պաշտօնին վրայ կայնած էին
^p Եբր.՝ ձեռքով
^q Եբր.՝ մտած

Եթէ մարախին պատուիրեմ՝ որ երկիրը ուտէ, կամ եթէ իմ ժողովուրդիս մէջ ժանտախտ ղրկեմ, **14** եւ իմ անունովս կոչուած ժողովուրդս խոնարհի, աղօթէ, իմ երեսս խնդրէ ու իր չար ճամբաներէն հեռանայ, ես ալ երկինքէն պիտի լսեմ, անոնց մեղքը պիտի ներեմ, եւ անոնց երկիրը պիտի բուժեմ: **15** Հիմա իմ աչքերս այս տեղը **մատուցանուած** աղօթքին բաց պիտի ըլլան, եւ ականջներս՝ ուշադիր. **16** որովհետեւ հիմա այս տունը ընտրեցի ու սրբացուցի, որպէսզի իմ անունս յաւիտեան հոն ըլլայ. իմ աչքերս եւ սիրտս ՝ ընդմիջտ հոն պիտի ըլլան: **17** Իսկ դուն, եթէ իմ առջեւ ընթանաս ինչպէս քու հայրդ՝ Դաւիթ ընթացաւ, բոլոր քեզի պատուիրածներս գործադրես, եւ իմ կանոններս ու Դատաւճիռներս պահես, **18** քու թագաւորութեանդ գահը պիտի հաստատեմ, ինչպէս հօրդ՝ Դաւիթի հետ ուխտ կնքելով ըսի. “Իսրայէլը կառավարող մարդ պակաս պիտի չըլլայ քեզմէ: **19** Բայց եթէ հեռանաք, ձեր առջեւ դրած կանոններս ու պատուիրաններս լքէք, հապա երթաք ուրիշ աստուածներ պաշտէք ու անոնց երկրպագէք, **20** ՝ ձեզ պիտի խլեմ այն հողին վրայէն՝ որ ՝ ձեզի տուի. եւ այս տունը՝ որ իմ անունիս համար սրբացուցի՝ երեսէս պիտի ՝ ձգեմ, եւ զայն բոլոր ժողովուրդներուն մէջ առակ ու կատակի **առարկայ** պիտի ընեմ: **21** Այս բարձր տան համար՝ անոր քովէն անցնողը պիտի ապշի ու պիտի ըսէ. “Տէրը ինչո՞ւ այս երկրին եւ այս տան այսպէս ըրաւ: **22 Անոր** պիտի պատասխանեն. “Որովհետեւ անոնք լքեցին Տէրը՝ իրենց հայրերուն Աստուածը, որ զիրենք Եգիպտոսի երկրէն հաներ էր, եւ ուրիշ աստուածներու ՝ յարեցան, անոնց երկրպագեցին ու զանոնք պաշտեցին. այս պատճառով անոնց վրայ այս բոլոր չարիքները բերաւ:»:

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Գ. Թագ. 9. 10-28)

8

Սողոմոն քսան տարուան մէջ կառուցանեց Տէրոջ տունը եւ իր տունը: **2** Յետոյ Սողոմոն կառուցանեց այն քաղաքները՝ որ քիրամ Սողոմոնի տուեր էր, ու հոն Իսրայէլի որդիները բնակեցուց: **3** Սողոմոն Սուբայի Եմաթը գնաց, եւ զայն գրաւեց: **4** Անապատին մէջ Թադմորը կառուցանեց, ու բոլոր շտեմարանի քաղաքները՝ որ Եմաթի **երկրին** մէջ կառուցանեց: **5** Վերին Բեթորոնը եւ Ստորին Բեթորոնը կառուցանեց – պարիսպներով, դռներով ու նիգերով ՝ ամրացած քաղաքներ. **6** նաեւ Բահաղէթը, Սողոմոնի բոլոր շտեմարանի քաղաքները, բոլոր կառքերուն քաղաքները, ձիաւորներուն քաղաքները, եւ այն բոլոր **շէնքերը**՝ որ Սողոմոն ՝ ուզեց կառուցանել Երուսաղէմի մէջ, Լիբանանի մէջ, ու

¹ Եբբ.՝ բոլոր օրերը

² Կամ՝ սովորութիւններս

³ Եբբ.՝ գանոնք

⁴ Եբբ.՝ անոնց

⁵ Եբբ.՝ վտարեմ

⁶ Եբբ.՝ կառչեցան

⁷ Եբբ.՝ պատնէշով

⁸ Եբբ.՝ հաւնեցաւ

իր տէրութեան ամբողջ երկրին մէջ:

7 Այն բոլոր ժողովուրդները, որ Զետացիներէն, Ամորհացիներէն, Փերեզացիներէն, Խեւացիներէն ու Յերուսացիներէն մնացած էին եւ Իսրայէլի որդիներէն չէին, 8 այսինքն անոնց զաւակները՝ որ անոնցմէ ետք այդ երկրին մէջ մնացած էին ու Իսրայէլի որդիները զանոնք քնաջնջած չէին, Սողոմոն զանոնք հարկատու ըրաւ մինչեւ այսօր: 9 Սողոմոն իր գործին համար Իսրայէլի որդիները իրեն ստրուկ չըրաւ. հապա անոնք իր պատերազմիկները, իր գօրավարներուն վերահսկիչները, եւ իր կառքերուն ու ձիաւորներուն վերահսկիչներն էին: 10 Սողոմոն թագաւորին վերակացուները երկու հարիւր յիսուն պետեր ունէին, որոնք ժողովուրդին վրայ կը տիրապետէին:

11 Սողոմոն Փարաւոնի աղջիկը Դաւիթի քաղաքէն բարձրացուց անոր համար կառուցանած տունը, եւ ըսաւ. «Իմ կինս Իսրայէլի թագաւորին՝ Դաւիթի տունը պիտի չնստի, որովհետեւ Տէրոջ տապանակին մտած տեղերը սուրբ են»:

12 Այն ատեն Սողոմոն ներքնագաւիթին առջեւ կառուցանած Տէրոջ զոհասեղանին վրայ ողջակէզներ մատուցանեց Տէրոջ: 13 Մովսէսի պատուէրին համաձայն՝ օրական քանակը կը մատուցանէր Շաբաթ օրերը, ամսագլուխները, եւ հանդիսաւոր տօներուն՝ տարին երեք անգամ, այսինքն՝ Բաղարջակերքի տօնին, Շաբաթներու տօնին ու Տաղաւարներու տօնին: 14 Իր հօր՝ Դաւիթի կանոնին համաձայն քահանաներուն դասերը նշանակեց իրենց պաշտօններուն վրայ, Ղեւտացիներն ալ՝ իրենց պահպանութիւններուն վրայ – քահանաներուն առջեւ գովաբանելու եւ պաշտօն կատարելու համար՝ ամէն օրուան հրամայուածին համեմատ –, նաեւ դռնապանները՝ իրենց դասերով, իւրաքանչիւր դուռի քով. արդարեւ այս էր Աստուծոյ մարդուն՝ Դաւիթի պատուէրը: 15 Քահանաներուն ու Ղեւտացիներուն համար տրուած թագաւորին պատուէրէն չհեռացան՝ ո՛չ մէկ խնդիրով, կամ գանձարաններուն համար: 16 Սողոմոնի բոլոր գործերը կազմակերպուած էին, Տէրոջ տան հիմը դրուած օրէն մինչեւ անոր ւաւրտումը: Այսպէս ամբողջացաւ Տէրոջ տունը:

17 Այն ատեն Սողոմոն Եդովմի երկրին մէջ՝ ծովեզերքը եղող Գասիոն-Գաբեր ու Ելաթ գնաց: 18 Զիրամ իր ծառաներուն միջոցով նաւեր եւ ծովու ճամբորդութեան հմուտ ծառաներ ղրկեց անոր, որոնք Սողոմոնի ծառաներուն հետ Ոփիր գացին, անկէ չորս հարիւր յիսուն տաղանդ ոսկի առին, ու Սողոմոն թագաւորին բերին:

ՍԱԲԱՅԻ ԹԱԳՈՒՀԻՒՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Թագ. 10. 1-13)

9

Սաբայի թագուհին Սողոմոնի համբաւը լսեց, ու Սողոմոնը հանելուկներով փորձարկելու համար Երուսաղէմ հասաւ յոյժ շատ ^ահետեւորդներով, բուրաւէտ համեմներ

⁴ Եբբ.՝ սպառած

⁷ Եբբ.՝ կայնեցուց

⁸ Եբբ.՝ պատրաստուած

⁹ Եբբ.՝ ձեռքով

⁸ Եբբ.՝ գիտցող

^ա Եբբ.՝ ոյժով

եւ շատ ոսկի ու պատուական քարեր կրող ուղտերով: Երբ Սողոմոնի քով եկաւ, անոր հետ խօսեցաւ իր սիրտին մէջ եղած ամէն ինչի մասին: **2** Սողոմոն անոր բոլոր հարցումները բացատրեց. Սողոմոնէն թաքնուած ո՛չ մէկ խօսք կար, որ **չկարենար** բացատրել անոր: **3** Երբ Սաբայի թագուհին տեսաւ Սողոմոնի իմաստութիւնը, անոր կառուցանած տունը, **4** անոր սեղանին ուտելիքները, անոր ծառաներուն ^բբնակարանները, անոր սպասարկուներուն կեցուածքն ու անոնց հանդերձները, անոր մատուակները եւ անոնց հանդերձները, նաեւ ^գՏէրոջ տունը բարձրանալու ելնարանը՝, ^դիսելքը գլուխէն գնաց՝: **5** Ուստի թագաւորին ըսաւ. «**Ուրեմն** քու արարքներուդ եւ իմաստութեանդ մասին իմ երկրիս մէջ լսած խօսքերս ճշմարիտ էին: **6** Բայց ես այդ խօսքերուն չհաւատացի, մինչեւ որ **անձամբ** եկայ ու իմ աչքերովս տեսայ, եւ ահա՛ քու իմաստութեանդ շատութեան կէսը ինծի պատմուած չէր. դուն կը գերազանցես իմ լսած համբաւս: **7** Երանի՛ քու մարդոցդ, երանի՛ այս ծառաներուդ, որոնք շարունակ քու առջեւ կենալով՝ քու իմաստութիւնդ կը լսեն: **8** Օրհնեա՛լ ըլլայ քու Աստուածդ՝ Եհովան, որ քեզի հաճեցաւ ու քեզ իր գահին վրայ դրաւ, որպէսզի Տէրոջ՝ քու Աստուծոյդ համար թագաւորես: Զու Աստուածդ Իսրայէլը սիրելուն եւ զայն յաւիտեան կայունացնելու համար քեզ անոնց վրայ թագաւոր կարգեց, որպէսզի իրաւունքը եւ արդարութիւնը կիրարկես»: **9** Ապա թագաւորին հարիւր քսան տաղանդ ոսկի, յոյժ շատ բուրաւէտ **համեմներ** ու պատուական քարեր տուաւ: Սաբայի թագուհիին՝ Սողոմոն թագաւորին տուած բուրաւէտ **համեմներուն** նմանը չկար:

10 (Զիրամի ծառաներն ու Սողոմոնի ծառաները, որոնք Ոփիրէն ոսկի կը բերէին, այմուկի փայտեր եւ պատուական քարեր ալ բերին: **11** Թագաւորը այմուկի փայտէն աստիճաններ շինեց Տէրոջ տան ու թագաւորին տան համար, նաեւ քնարներ եւ տաւիղներ՝ երգողներուն համար: Անոնց նմանը անկէ առաջ Յուդայի երկրին մէջ տեսնուած չէր:)

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Թագ. 10. 14-25)

12 Սողոմոն թագաւորը Սաբայի թագուհիին բոլոր ^եուզածները եւ խնդրածները տուաւ, այն **բաներուն հատուցումէն** զատ՝ որոնք ան թագաւորին բերած էր: Յետոյ ան դարձաւ ու իր երկիրը գնաց, ինք եւ իր ծառաները:

13 Մէկ տարուան մէջ Սողոմոնի եկած ոսկիին կշիռը վեց հարիւր վաթսունվեց տաղանդ ոսկի էր, **14** առետրականներուն եւ վաճառականներուն բերածէն զատ: Արաբիայի բոլոր թագաւորներն ու երկրին կուսակալները ոսկի եւ արծաթ կը բերէին Սողոմոնի:

15 Սողոմոն թագաւորը կռածոյ ոսկիէ երկու հարիւր ասպար շինեց. **ամէն** մէկ ասպարի համար վեց հարիւր **սիկդ** կռածոյ ոսկի ^զգործածուեցաւ: **16** Կռածոյ ոսկիէ երեք հարիւր վահան ալ **շինեց. ամէն** մէկ վահանի երեք հարիւր **սիկդ** ոսկի գործածուեցաւ: Թագաւորը զանոնք Լիբանանի անտառին տունը դրաւ:

^բ Կամ՝ նստուածքը

^գ Կամ՝ Տէրոջ տան մէջ մատուցած ողջակէզները

^դ Երբ.՝ վրան ա՛լ հոգի չեղաւ

^ե Երբ.՝ բաղձանքը

^զ Երբ.՝ հանուեցաւ

17 Թագաւորը փղոսկրէ մեծ գահ մը շինեց, ու մաքուր ոսկիով պատեց զայն: 18 Այս գահը վեց աստիճան ու ոսկիէ պատուանդան մը ունէր, որոնք գահին կից էին: Նստելու տեղը՝ մէկ կողմէն ու միւս կողմէն է՛յննարաններ ունէր. յենարաններուն քով երկու առիւծներ կը կենային: 19 Հոն՝ վեց աստիճաններուն վրայ՝ մէկ կողմէն ու միւս կողմէն տասներկու առիւծներ կը կենային: Ո՛չ մէկ թագաւորութեան մէջ նոյնպիսի բան մը շինուած էր:

20 Սողոմոն թագաւորին բոլոր խմելիքի անօթները ոսկիէ էին: Լիբանանի անտառին տան բոլոր անօթները մաքուր ոսկիէ էին. արծաթէ չկար, որովհետեւ ան Սողոմոնի օրերը ոչինչ կը սեպուէր: 21 Արդարեւ թագաւորին նաւերը Քիրամի ծառաներուն հետ Թարսիս կ'երթային. Թարսիսի նաւերը երեք տարին անգամ մը կու գային՝ ոսկի, արծաթ, փղոսկր, նաեւ կապիկներ ու սիրամարգէն փոխադրելով:

22 Սողոմոն թագաւորը երկրի բոլոր թագաւորներէն անելի մեծ եղաւ հարստութեամբ եւ իմաստութեամբ: 23 Երկրի բոլոր թագաւորները կը փափաքէին Սողոմոնի երեսը տեսնել ու անոր իմաստութիւնը լսել, որ Աստուած անոր սիրտին մէջ դրած էր: 24 Անոնցմէ իւրաքանչիւրը իր ընծան կը բերէր.— արծաթէ անօթներ, ոսկիէ անօթներ, հանդերձներ, զէնքեր, բուրակէտ համեմներ, ձիեր եւ ջորիներ. ամէն տարի՝ տարեկան քանակը:

25 Սողոմոն չորս հազար ախոռ ունէր՝ ձիերու եւ կառքերու համար, ու տասներկու հազար ձիաւոր. զանոնք կառքերու քաղաքներուն մէջ ու երուսաղէմ՝ թագաւորին քով տեղաւորեց: 26 Եփրատ գետէն մինչեւ Փղշտացիներուն երկիրը եւ մինչեւ Եգիպտոսի սահմանը՝ բոլոր թագաւորներուն վրայ կը տիրէր՝: 27 Թագաւորը երուսաղէմի մէջ արծաթը քարերու պէս հասարակ բան մը ըրաւ. նաեւ մայրիկի փայտը դաշտագետիկի մէջ եղող ժանտաթզենիներուն չափ առատ ըրաւ: 28 Սողոմոնի համար Եգիպտոսէն ու բոլոր երկիրներէն ձիեր կ'արտածուէին:

ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ
(Գ. Թագ. 11. 41-43)

29 Սողոմոնի մնացեալ արարքները, առաջիններն ու վերջինները, գրուած են Նաթան մարգարէին ^ԺԳիրքին մէջ, Սիլոնացի Աքիայի Մարգարէութեան մէջ, եւ Նաբատեան Յերոբովամի մասին Ադդով տեսանողին արձանագրած Տեսիլքներուն մէջ: 30 Սողոմոն քառասուն տարի թագաւորեց ամբողջ Իսրայէլի վրայ՝ երուսաղէմի մէջ: 31 Ապա Սողոմոն իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու զայն իր հօր՝ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղեցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Ռոբովամ թագաւոր եղաւ:

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՏՈՂՄԵՐԸ Կ'ԱՊՍԱՄԲԻՆ
(Գ. Թագ. 12. 1-20)

10

Ռոբովամ Սիւքէմ գնաց, քանի ամբողջ Իսրայէլը զինք թագաւոր հռչակելու համար

^Է Եբբ.՝ ձեռքեր
^Ը Եբբ.՝ փնտռէին
^Թ Եբբ.՝ թագաւորները կը կառավարէր
^Ժ Եբբ.՝ Արարքներուն, կամ՝ Խօսքերուն

Սիւքէմ գացեր էր: **2** Նաբատեան Յերոբովամ Եգիպտոս էր, ուր Սողոմոն թագաւորին
՝Ներկայութենէն փախած էր. երբ այս լուրը լսեց, Եգիպտոսէն վերադարձաւ: **3** Սարդ
դրկելով զինք կանչեցին, ու Յերոբովամ եւ ամբողջ Իսրայէլը եկան, Ռոբովամի հետ
խօսեցան ու ըսին. **4** «Զու հայրդ մեր լուծը ծանրացուց: Հիմա հօրդ տաժանելի
ծառայութիւնը եւ մեր վրայ դրած ծանր լուծը թեթեւցո՛ւր, ու քեզի ծառայենք»: **5** Ինք ալ
անոնց ըսաւ. «Երեք օր ետք ինծի՛ վերադարձէք»: Ժողովուրդը գնաց:

6 Ռոբովամ թագաւորը խորհուրդ հարցուց այն երէցներուն, որոնք իր հօր՝ Սողոմոնի
՝թելադրիչներն էին՝, երբ ան ողջ էր, եւ ըսաւ. «Դուք **ի՞նծի** ի՞նչ խորհուրդ կու տաք, որ այս
ժողովուրդին պատասխանեմ»: **7** Անոր ըսին. «Եթէ այս ժողովուրդին հետ
՝քաղցրութեամբ վարուիս՝, անոնց հաճելի ըլլաս եւ անոնց ՝նպաստաւոր խօսքեր ըսես,
անոնք ՝ընդմիջտ քու ծառաներդ կ'ըլլան»: **8** Բայց ան երէցներուն իրեն տուած խրատը
՝անտեսեց, ու իր թելադրիչ **եւ** իրեն հետ մեծցած երիտասարդներուն խորհուրդ հարցուց: **9**
Անոնց ըսաւ. «Դուք ի՞նչ խորհուրդ կու տաք, որ այս ժողովուրդին պատասխանենք, քանի
որ անոնք ինծի խօսեցան՝ ըսելով. “Զու հօրդ մեր վրայ դրած լուծը թեթեւցո՛ւր□»: **10** Անոր
հետ մեծցած երիտասարդները իրեն պատասխանեցին. «Սա՛պէս խօսէ այս ժողովուրդին՝
որ քեզի ըսաւ. “Զու հայրդ մեր լուծը ծանրացուց, բայց դուն մեր վրայէն թեթեւցո՛ւր□.
անոնց սա՛ ըսէ՛. “Իմ պզտիկ մատս իմ հօրս մէջքէն հաստ է: **11** Իմ հայրս ձեր վրայ ծանր
լուծ բեռցուցեր է, բայց ես հիմա ձեր լուծը ՝աւելի պիտի ծանրացնեմ՝: Իմ հայրս ձեզ
խարազաններով պատժեր է, բայց ես **ձեզ** ՝կարհճներով **պիտի պատժեմ**□»: **12**

12 Յերոբովամ եւ ամբողջ ժողովուրդը երրորդ օրը Ռոբովամի եկան, ինչպէս
թագաւորը ըսեր էր. «Երրորդ օրը ինծի՛ վերադարձէք»: **13** Թագաւորը անոնց
խստութեամբ պատասխանեց. Ռոբովամ թագաւորը երէցներուն խրատը անտեսելով՝ **14**
անոնց հետ խօսեցաւ երիտասարդներուն խորհուրդին համաձայն՝ ըսելով. «Իմ հայրս ձեր
լուծը ծանրացուցեր է, բայց ես զայն ավելի՛ պիտի ծանրացնեմ: Իմ հայրս ձեզ
խարազաններով պատժեր է, բայց ես **ձեզ** կարհճներով **պիտի պատժեմ**»: **15** Թագաւորը
ժողովուրդին **խօսքը** մտիկ չըրաւ, որովհետեւ այս բանը Աստուծմէ եղաւ, որպէսզի Տէրը
Սիլոնացի Աքիայի ՝միջոցով Նաբատեան Յերոբովամի ըսած խօսքը իրագործէ:

16 Երբ ամբողջ Իսրայէլը տեսաւ թէ թագաւորը իրեն մտիկ չըրաւ, ժողովուրդը
թագաւորին պատասխանեց. «Մենք Դաւիթի քով ի՞նչ բաժին ունինք. Յեսսէի որդիին քով

^ա Եբր.՝ երեսէն

^բ Եբր.՝ առջեւ կը կայնէին

^գ Եբր.՝ բարի ըլլաս

^դ Եբր.՝ լաւ

^ե Եբր.՝ բոլոր օրերը

^զ Եբր.՝ թողուց

^է Եբր.՝ պիտի ավելցնեմ

^ը Այսինքն՝ գամերով օժտուած մտրակներով

^թ Եբր.՝ ձեռքով

ժառանգութիւն չունինք: Ո՛վ Իսրայէլ, իւրաքանչիւրը ՚իր վրանը՝ թող վերադառնայ: Ո՛վ Դաւիթ, հիմա դո՛ւն տունդ ՚հոգա»։ Հետեւաբար ամբողջ Իսրայէլը իր վրանները գնաց. 17 բայց Յուդայի քաղաքները բնակող Իսրայէլի որդիներուն վրայ Ռոբովամ թագաւորեց: 18 Երբ Ռոբովամ թագաւորը հարկերուն վրայ նշանակուած Ադորամը ղրկեց, Իսրայէլի որդիները զայն լքարկոծեցին, ու մեռաւ: Ուստի Ռոբովամ թագաւորը արտորալով կառքը հեծաւ, որպէսզի Երուսաղէմ փախչի: 19 Այսպէս Իսրայէլ Դաւիթի տան դէմ ապստամբեցաւ մինչեւ այսօր:

ՍԵՄԱՅԻԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. Թագ. 12. 21-24)

11

Երբ Ռոբովամ Երուսաղէմ հասաւ, Յուդայի եւ Բենիամինի տունէն հարիւր ութսուն հազար ընտիր պատերազմողներ համախմբեց, որպէսզի Իսրայէլի դէմ պատերազմին ու թագաւորութիւնը Ռոբովամի վերադարձնեն: 2 Բայց «Տէրը խօսեցաւ» Սեմայիայի՝ Աստուծոյ մարդուն, ըսելով. 3 «Խօսէ՛ Սողոմոնի որդիին՝ Յուդայի Ռոբովամ թագաւորին, եւ Յուդայի ու Բենիամինի մէջ եղող բոլոր Իսրայէլացիներուն, եւ ըսէ՛. 4 «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. "Մի՛ բարձրանաք, ու ձեր եղբայրներուն դէմ մի՛ պատերազմիք: Իւրաքանչիւրը իր տունը թող վերադառնայ, որովհետեւ այս բանը ինձմէ եղաւ"»։ Ուստի Տէրոջ խօսքը մտիկ ըրին, ու Յերոբովամի դէմ երթալէն թրաժարեցան:

ՌՈՐՈՎԱՍ Կ՝ԱՄՐԱՅՆԷ ԶԱՂԱՔՆԵՐԸ

5 Ռոբովամ Երուսաղէմ բնակեցաւ, ու Յուդայի մէջ Գամրացած քաղաքներ կառուցանեց: 6 Նաեւ կառուցանեց Բեթլեհէմը, Ետամը, Թեկուէն, 7 Բեթսուրը, Սոքովը, Ոդողոմը, 8 Գէթը, Մարեսան, Զիփը, 9 Ադորայիմը, Լաքիսը, Ազեկան, 10 Սարաան, Այեղոնը եւ Զեբրոնը, որոնք Յուդայի ու Բենիամինի մէջ ամրացած քաղաքներ եղան: 11 Անոնց պատնէշները ամրացուց, եւ անոնց մէջ ՚վերակացուներ դրաւ, նաեւ կերակուրի, իւղի ու գինիի շտեմարաններ: 12 Իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ ասպարներ եւ գեղարդներ կային: Զանոնք յոյժ շատ ամրացուց: Յուդա ու Բենիամին անոր հպատակ էին:

ԶԱՀԱՆԱՆԵՐ ՈՒ ՂԵԻՏԱՅԻՆԵՐ ԿՈՒ ԳԱՆ ՅՈՒԴԱ

13 Ամբողջ Իսրայէլի մէջ եղող քահանաներն ու Ղեւտացիները իրենց բոլոր

^d Երբ.՝ ձեր վրանները

^h Երբ.՝ տես

^l Երբ.՝ քարերով քարկոծեցին

^w Երբ.՝ Տէրոջ խօսքը եղաւ

^p Երբ.՝ դարձան

^q Երբ.՝ պատնէշով

^r Երբ.՝ առաջնորդներ

հողամասերէն անոր քով ^եհամախմբուեցան: **14** (Արդարեւ Ղեւտացիները իրենց արուարձաններն ու կալուածները լքեցին, եւ Յուդայի **երկիրը** ու Երուսաղէմ գացին. արդարեւ Յերոբոսովամ եւ անոր որդիները զիրենք **Տէրոջ** քահանայութենէն ^զզրկեր էին: **15** Ան բարձր տեղերուն համար, դեւերուն համար, ու իր շինած հորթերուն համար իրեն քուրմեր ^կնշանակեր էր:) **16** Իրենց ետեւէն Երուսաղէմ գացին Իսրայէլի բոլոր տոհմերէն անոնք, որ **Տէրը՝** Իսրայէլի Աստուածը ^ըսրտանց կը փնտռէին՝, որպէսզի **Տէրոջ՝** իրենց հայրերուն Աստուծոյն զոհ մատուցանեն: **17** Այսպէս՝ Յուդայի թագաւորութիւնը ուժովցուցին, եւ Սողոմոնի որդին՝ Ռոբովամը երեք տարուան մէջ զօրացուցին, որովհետեւ երեք տարի **Դաւիթի** ու **Սողոմոնի** ճամբայէն ընթացան:

ՌՈՐՈՎԱՄԻ ԸՆՏԱՆԻԸ

18 Ռոբովամ **Դաւիթի** որդիին՝ Յերիմովթի աղջիկը՝ Մայելէթը իրեն առաւ իբր կին. **նաեւ** Յեսսէի որդիին՝ Եղիաբի աղջիկը՝ Աբիքէլը, **19** որ որդիներ ծնաւ իրեն.– Յէուս, Սամարիա եւ Զահամ: **20** Անկէ ետք, Աբիսողոմի աղջիկը՝ Մաաքան առաւ, որ իրեն ծնաւ Աբիան, Եթթին, Զիզան ու Սաղոմիթը: **21** Ռոբովամ Աբիսողոմի աղջիկը՝ Մաաքան իր բոլոր կիներէն եւ հարճերէն աւելի կը սիրէր. (արդարեւ ան տասնութ կին ու վաթսուն հարճ առած էր, եւ քսանութ որդի ու վաթսուն աղջիկ ծնաւ:) **22** Ռոբովամ Մաաքայի որդին՝ Աբիան գլխաւոր ^ընշանակեց, **այսինքն՝** իր եղբայրներուն վրայ առաջնորդ, քանի որ զայն **կ'ուզէր** թագաւոր նշանակել: **23** Խելացութեամբ՝ իր բոլոր որդիները ^ժտեղաւորեց Յուդայի ու Բենիամինի բոլոր ^իգաւառներուն մէջ, ամէն ամրացած քաղաքի մէջ. անոնց առատ ուտելիք տուաւ, եւ բազմաթիւ կիներ ^լփնտռեց **անոնց համար:**

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԱՐՇԱԽԱՆՔ ՄԸ ՅՈՒՂԱՅԻ ՎՐԱՅ
(Գ. Թագ. 14. 25-28)

12

Երբ Ռոբովամի թագաւորութիւնը հաստատուեցաւ եւ ինք ուժովցաւ, **Տէրոջ Օրէնքը** լքեց. ամբողջ Իսրայէլն ալ իրեն հետ **լքեց:**
2 Ռոբովամ թագաւորին հինգերորդ տարին՝ Եգիպտոսի Սիսակ թագաւորը Երուսաղէմի դէմ բարձրացաւ, քանի որ **Տէրոջ** հանդէպ ուխտազանց եղած էին: **3** **Ան** հազար երկու հարիւր կառքով ու վաթսուն հազար ձիաւորով **բարձրացաւ.** անոր հետ Եգիպտոսէն եկած

- ^ե **Եբբ.**՝ ներկայացան
- ^զ **Եբբ.**՝ մերժեր
- ^կ **Եբբ.**՝ կայնեցուցեր
- ^ը **Եբբ.**՝ փնտռելու համար իրենց սիրտը տուեր էին
- ^ը **Եբբ.**՝ կայնեցուց
- ^ժ **Եբբ.**՝ ցրուեց
- ^ի **Եբբ.**՝ երկիրներուն
- ^լ **Եբբ.**՝ խնդրեց

ժողովուրդը անթիւ էր, **այսինքն՝** Լիպիացիները, «Սովկիացիներն ու Եթովպիացիները: **4** Յուդայի Բամրացած քաղաքները գրաւեց, եւ մինչեւ Երուսաղէմ հասաւ: **5** Սեմայիա մարգարէն Ռոբովամի ու Յուդայի իշխանաւորներուն քով եկաւ, որոնք «Սիսակէն վախնալով» Երուսաղէմ հաւաքուած էին, եւ անոնց ըսաւ. «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. «Դուք զիս լքեցիք, ես ալ ձեզ Սիսակի ձեռքը լքեցի»»: **6** Իսրայէլի իշխանաւորները, նաեւ թագաւորը խոնարհեցան ու ըսին. «Տէրը արդար է»: **7** Երբ Տէրը անոնց խոնարհիլը տեսաւ, «Տէրը խօսեցաւ» Սեմայիայի՝ ըսելով. «**Զանի** անոնք խոնարհեցան՝ զանոնք պիտի չբնաջնջեմ, հապա անոնց «քիչ մը» ազատում պիտի ՚ջնորհեմ, եւ իմ ցասումս Սիսակի ձեռքով Երուսաղէմի վրայ պիտի չթափի: **8** Սակայն անոր հպատակ պիտի ըլլան, որպէսզի իմ ծառայութեանս ու երկրի թագաւորներուն ծառայութեան **տարբերութիւնը** գիտնան»: **9** Եգիպտոսի Սիսակ թագաւորը Երուսաղէմի դէմ բարձրացաւ, եւ Տէրոջ տան գանձերն ու թագաւորին տան գանձերը գրաւեց. բոլորն ալ գրաւեց. Սողոմոնի շինած ոսկիէ վահաններն ալ գրաւեց: **10** Ռոբովամ թագաւորը անոնց տեղ պղինձէ վահաններ շինեց, ու զանոնք թագաւորին տան մուտքը պահպանող սուրհանդակներու պետերուն ձեռքը յանձնեց: **11** Երբ թագաւորը Տէրոջ տունը կ'երթար, սուրհանդակները կու գային, զանոնք կը կրէին, **յետոյ** զանոնք սուրհանդակներուն խուցը կը վերադարձնէին: **12** Զանի ան խոնարհեցաւ, Տէրոջ բարկութիւնը անկէ հեռացաւ, ու **զինք** ամբողջովին չբնաջնջեց, որովհետեւ տակաւին լաւ բաներ կային Յուդայի մէջ:

ՌՈՐՈՎԱՄԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՍՓՈՓՈՒՄԸ

13 Ռոբովամ թագաւորը Երուսաղէմի մէջ ուժովցաւ, ու թագաւորեց. Ռոբովամ քառասունմէկ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ. տասնեօթը տարի թագաւորեց Երուսաղէմի մէջ, այսինքն այն քաղաքին մէջ՝ որ Տէրը Իսրայէլի բոլոր տոհմերէն ընտրեց՝ իր անունը հոն դնելու համար: Անոր մայրը Նաամա անունով Ամմոնացի մըն էր: **14** Ան չարիք գործեց, որովհետեւ իր սիրտը էջտրամադրեց՝ Տէրը փնտռելու: **15** Ռոբովամի արարքները, առաջիններն ու վերջինները, ահա՛ Սեմայիա մարգարէին Գիրքին եւ Ադդով տեսանողին Ազգահամարի **գիրքին** մէջ արձանագրուած են: Ռոբովամի ու Յերոբովամի միջեւ Քնդմիջտ պատերազմ կար: **16** Ռոբովամ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղուեցաւ: Անոր տեղ իր որդին՝ Աբիա թագաւորեց:

^ա **Կամ՝** Տրոգդողացիները
^բ **Եբր.՝** պատնէշով
^գ **Եբր.՝** Սիսակի երեսէն
^դ **Եբր.՝** Տէրոջ խօսքը եղաւ
^ե **Կամ՝** քիչ ատենէն
^զ **Եբր.՝** տամ
^է **Եբր.՝** չպատրաստեց
^ը **Եբր.՝** Արարքներուն, **կամ՝** Խօսքերուն
^բ **Եբր.՝** ամբողջ օրը

ԱՔԻԱ ԿԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՅԵՐՈՐՈՎԱՄԻ ՀԵՏ
(Գ. Թագ. 15. 1-8)

13

Յերոբովամ թագաւորին տասնութերորդ տարին՝ Աբիա Յուդայի վրայ թագաւոր եղաւ: **2** Ան երուսաղէմի մէջ երեք տարի թագաւորեց. իր մայրը Գաբաացի Ուրիէլի աղջիկն էր՝ Միքայիա անունով: Աբիայի ու Յերոբովամի միջեւ պատերազմ կար: **3** Աբիա զօրաւոր պատերազմիկներու զօրագունդով մը – չորս հարիւր հազար ընտիր մարդոցով – պատերազմի շարունեցաւ: Յերոբովամ ալ անոր դիմաց պատերազմի շարեց ութ հարիւր հազար ընտիր մարդիկ, զօրաւոր կտրիճներ:

4 Աբիա Եփրեմի լեռնակողմը՝ Սեմարիմ լեռան վրայ կանգնեցաւ ու ըսաւ. «**Ո՛վ** Յերոբովամ եւ ամբողջ Իսրայէլ, ինձի՛ մտիկ ըրէք: **5** Միթէ՞ «չէ՞ք գիտեր» թէ Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը՝ Իսրայէլի վրայ թագաւորելը յաւիտեան Դաւիթի տուած է, անոր եւ իր որդիներուն, աղի ուխտով: **6** Բայց Դաւիթի որդիին՝ Սողոմոնի ծառան, Նաբատեան Յերոբովամ, կանգնեցաւ ու իր տիրոջ դէմ ըմբոստացաւ: **7** Անոր քով դատարկապորտ **եւ** Բանօրէն մարդիկ հաւաքուեցան, ու Սողոմոնի որդիին՝ Ռոբովամի՝ զընդդիմացան. քանի որ Ռոբովամ՝ ղեռահասակ եւ փափկասիրտ ըլլալով՝ անոնց՝ չդիմադրեց: **8** Հիմա դուք՝ «կը մտադրէք» Դաւիթի որդիներուն ձեռքը եղող Տէրոջ թագաւորութեան դիմադրել, որովհետեւ մեծ բազմութիւն էք ու Յերոբովամի ձեզի շինած աստուածները – ոսկիէ հորթերը – ձեզի հետ են: **9** Միթէ՞ դուք Տէրոջ քահանաները – Ահարոնի որդիներն ու Ղեւտացիները – չքննեցի՞ք, եւ ուրիշ երկիրներու ժողովուրդներուն պէս ձեզի քուրմեր չկարգեցի՞ք. ո՛վ որ արջառներէն մէկ զուարակով ու եօթը խոյով կու գար՝ ինքզինք նուիրելու, չաստուածներու քուրմ կ'ըլլար: **10** Բայց մեր Աստուածը Եհովան է. մենք զինք չլքեցինք: Տէրոջ պաշտօն կատարող քահանաները՝ Ահարոնի որդիներն են, Ղեւտացիներն ալ **իրենց** գործին վրայ **նշանակուած** են: **11** Ամէն առտու եւ ամէն իրիկուն Տէրոջ ողջակէզներ **կը մատուցանեն** ու անուշաբոյր խունկ կը ծխեն. մաքուր սեղանին վրայ Բառաջադրութեան հացերը **կը շարեն**, եւ ամէն իրիկուն ոսկիէ աշտանակն ու անոր ճրագները կը վառեն: Արդարեւ մենք Տէրոջ՝ մեր Աստուծոյն՝ «պաշտօնը կը կատարենք», բայց դուք զայն լքած էք: **12** Ահա՛ Աստուած ի՛նք մեզի հետ է՝ իբր **մեր** զօրագլուխը, նաեւ իր քահանաները՝ մեծագոչ փողերով, որպէսզի ձեզի դէմ գոռացնեն: **Ուրեմն**, ո՛վ Իսրայէլի

^ա Եբր.՝ գիտնալու չէ՞ք
^բ Եբր.՝ Բելիարի որդի
^գ Եբր.՝ դէմ իրենք զիրենք զօրացուցին
^դ Եբր.՝ երիտասարդ
^ե Եբր.՝ դէմ չուժովցաւ
^զ Եբր.՝ կ'ըսէք
^է Եբր.՝ ջըրի՞ք
^ը Եբր.՝ կարգով դրուած
^թ Եբր.՝ պահպանութիւնը կը պահենք

որդիներ, Տէրոջ՝ ձեր հայրերուն Աստուծոյն դէմ մի՛ պատերազմիք, քանի որ դուք պիտի չյաջողիք»:

13 Բայց Յերոբովամ դարանակալներ **դրկեց, որպէսզի անոնց** շուրջը դառնալով անոնց ետեւը գան. հետեւաբար **Իսրայելացիները** Յուդայի առջեւն էին, իսկ դարանակալները՝ անոր ետեւը: **14** Երբ Յուդա **եսել** դարձաւ, ահա՛ պատերազմը **իրենց** առջեւն ու ետեւն էր. ուստի Տէրոջ աղաղակեցին, եւ քահանաները փողերը հնչեցուցին: **15** Յուդայեանները գոռացին. երբ Յուդայեանները գոռացին, Աստուած Յերոբովամն ու ամբողջ Իսրայելը Աբիայի եւ Յուդայի առջեւ զարկաւ: **16** Իսրայելի որդիները Յուդայի առջեւն փախան. Աստուած անոնց ձեռքը մատնեց զանոնք: **17** Աբիա եւ իր ժողովուրդը մեծ պարտութեան մատնեցին զանոնք. Իսրայելէն հինգ հարիւր հազար ընտիր մարդիկ խոցուած ինկան: **18** Այդ ատեն Իսրայելի որդիները ընկճուեցան, իսկ Յուդայի որդիները զօրացան, որովհետեւ Տէրոջ՝ իրենց հայրերուն Աստուծոյն ֊պալահնեցան: **19** Աբիա Յերոբովամը հետապնդեց եւ անկէ քաղաքներ գրաւեց.– Բեթէլն ու անոր գիւղերը, Յեսանան եւ անոր գիւղերը, Եփրոնը եւ անոր գիւղերը: **20** Յերոբովամ Աբիայի օրերուն մէջ անգամ մըն ալ **իր** ոյժը չվերագտաւ. Տէրը զինք զարկաւ, ու մեռաւ:

21 Իսկ Աբիա ուժովցաւ. իրեն տասնչորս կին առաւ, եւ քսաներկու որդի ու տասնվեց աղջիկ ծնաւ: **22** Աբիայի մնացեալ արարքները, անոր ՚գործերն ու խօսքերը Ադոլ մարգարէին՝ Յիշատակարանին մէջ գրուած են:

ԱՍՏԹԱԳԱԻՈՐԸ ԿԸ ՅԱՂԹԷ ԵԹՈՎՊԻԱՅԻ

14

Աբիա իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու զայն Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղեցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Ասա թագաւոր եղաւ. ասոր օրերը երկիրը տասը տարի հանդարտեցաւ: **2** Ասա ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն «առջեւ բարի եւ ուղիղ է: **3** Օտար **աստուածներուն** բագիններն ու բարձր տեղերը հանեց, արձանները կոտորեց, եւ աստարովթները կտրեց: **4** Յուդայի հրամայեց որ Տէրը՝ իրենց հայրերուն Աստուածը փնտռեն, եւ Օրէնքն ու Բպատուիրանները գործադրեն: **5** Յուդայի բոլոր քաղաքներէն բարձր տեղերը եւ արեւի սիւնարձանները հանեց, ու թագաւորութիւնը իր առջեւ հանդարտեցաւ: **6** Ան Յուդայի մէջ ֊ամրացած քաղաքներ կառուցանեց. արդարեւ այդ տարիներուն մէջ երկիրը հանդարտած էր եւ իրեն դէմ պատերազմ **ընող** չկար, որովհետեւ Տէրը զինք հանգստացուցած էր: **7** Ուստի **Ասա** Յուդայի ըսաւ. «Այս քաղաքները կառուցանենք, ու զանոնք պարիսպներով, աշտարակներով, դռներով եւ նիգերով շրջապատենք, քանի **այս** երկիրը մեր ՚իշխանութեան տակ՝ է՝ որովհետեւ մեր Աստուածը փնտռեցինք: **Ջինք** փնտռեցինք, ինք

^d Եբբ.՝ կռթնեցան

^h Եբբ.՝ ճամբաներն

ⁱ Կամ՝ Մեկնութեան

^u Եբբ.՝ աչքերուն

^p Եբբ.՝ պատուիրանը

^q Եբբ.՝ պատնէշով

^r Եբբ.՝ առջեւ

ալ մեզ ամէն կողմէ հանգստացուց»։ Այսպէս՝ **գանոնք** կառուցանեցին ու յաջողեցան։ **8** Ասա ասպար ու գեղարդ կրող զօրագունդ մը ունէր. Յուդայէն՝ երեք հարիւր հազար **մարդ**, ու Բենիամինէն՝ վահան կրող եւ աղեղ քաշող երկու հարիւր ութսուն հազար։ Ասոնք բոլորը զօրաւոր կտրիճներ էին։

9 Եթովպիացի Զարա դուրս ելաւ անոնց դէմ՝ **«մէկ միլիոն»՝ մարդէ կազմուած** զօրագունդով ու երեք հարիւր կառքով, եւ Մարեսա հասաւ։ **10** Ասա դուրս ելաւ անոր դէմ, ու Մարեսայի **մօտ՝** Սեփաթայի ձորին մէջ պատերազմելու համար շարուեցան։ **11** Ասա Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն գոչեց եւ ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, քու առջեւ տարբերութիւն մը չկայ՝ թէ՛ շատով եւ թէ՛ քիչով օգնելու մէջ։ Մեզի օգնէ՛, ո՛վ Տէր, մեր Աստուած՝ որովհետեւ **էքզի ապաւինեցանք**» եւ այս բազմութեան դէմ քու անունովդ եկանք։ **Ո՛վ Տէր, դո՛ւն ես մեր Աստուածը. մարդը քեզի դէմ թող չզօրանայ**»։ **12** Տէրը Եթովպիացիները Ասայի ու Յուդայի առջեւ զարկաւ. Եթովպիացիները փախան։ **13** Ասա եւ իրեն հետ եղող ժողովուրդը գանոնք մինչեւ Գերարա հետապնդեցին։ Եթովպիացիները ինկան ու **«վերապրող չմնաց»**, քանի որ Տէրոջ առջեւ եւ անոր բանակին առջեւ ջախջախուեցան։ **Յուդայեանները** յոյժ շատ աւար առին, **14** ու Գերարայի շրջակայ բոլոր քաղաքները զարկին. արդարեւ անոնց վրայ Տէրոջ երկիւղը թինկաւ, եւ բոլոր քաղաքները կողոպտեցին, որովհետեւ անոնց մէջ շատ **ժաւար կար**։ **15** **Ի՛նչօտերուն վրաններն** ալ զարկին, ու բազմաթիւ ոչխարներ եւ ուղտեր՝ **յափշտակելով՝** Երուսաղէմ վերադարձան։

ԱՍԱՅԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

15

Աստուծոյ Հոգին Ովդեդի որդիին՝ Ազարիայի վրայ **«եկաւ, 2** եւ Ասայի առջեւ **Բերթալով՝** անոր ըսաւ. **«Ո՛վ Ասա, եւ ամբողջ Յուդա ու Բենիամին, ինծի՛ մտիկ ըրէք։ Տէրը ձեզի հետ է, երբ դուք անոր հետ ըլլաք. եթէ զայն փնտռէք, զինք պիտի գտնէք. բայց եթէ զայն լքէք, ինք ալ ձեզ պիտի լքէ։ 3** Իսրայէլ երկար ժամանակ առանց ճշմարիտ Աստուծոյ, առանց սորվեցնող քահանայի եւ առանց Օրէնքի մնացած էր. **4** բայց **երբ** իրենց տագնապին մէջ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն վերադարձան ու զայն փնտռեցին, զինք գտան։ **5** Այդ

- ² Եբբ.՝ հազար **անգամ** հազար
- ³ Եբբ.՝ տկարով
- ⁴ Եբբ.՝ քու վրայ կռթնեցանք
- ⁵ Եբբ.՝ չվերապրեցան
- ⁶ Եբբ.՝ եղաւ
- ⁷ Եբբ.՝ կողոպուտ
- ⁸ Այսինքն՝ Հովիւներուն
- ⁹ Եբբ.՝ գերեվարելով
- ¹⁰ Եբբ.՝ եղաւ
- ¹¹ Եբբ.՝ դուրս ելլելով

ատենները ելլողին եւ մտնողին ^Գապահովութիւն չկար, հապա շատ խռովութիւններ կային երկիրներու բոլոր բնակիչներուն միջեւ: **6** Ազգ ազգի հետ կը ^Դկռուէր, եւ քաղաք՝ քաղաքի հետ, որովհետեւ Աստուած ամէն **տեսակ** տագնապով խուճապի մատնած էր զանոնք: **7** Ուստի հիմա ուժովցէ՛ք, ու ձեր ձեռքերը թող չթուլնան. արդարեւ ձեր ^Եաշխատանքը պիտի վարձատրուի՝»:

8 Ասա այս խօսքերը եւ ^ԶՈվդեդ մարգարէին մարգարէութիւնները լսելով՝ ուժովցաւ, ու պղծութիւնները ^Էհեռացուց Յուդայի եւ Բենիամինի ամբողջ երկրէն, ու Եփրեմի լեռնակողմէն իր գրաւած քաղաքներէն. նաեւ վերականգնեց Տէրոջ **տաճարին** ներքնագաւիթին առջեւ եղող Տէրոջ գոհասեղանը: **9** Ամբողջ Յուդան եւ Բենիամինը հաւաքեց, նաեւ Եփրեմէն, Մանասէէն ու Շմաւոնէն անոնց քով գտնուող պանդուխտները. արդարեւ շատ իսրայելացիներ անոր ^Ըկողմը անցան՝, տեսնելով թէ Տէրը՝ անոր Աստուածը իր հետ է: **10** Անոնք Ասայի թագաւորութեան տասնհինգերորդ տարուան երրորդ ամիսը Երուսաղէմի մէջ հաւաքուեցան **11** Այդ օրը իրենց բերած ւաւարէն Տէրոջ գոհեցին եօթը հարիւր արջառ եւ եօթը հազար ոչխար: **12** Նաեւ ^Թուխտեցին որ Տէրը՝ իրենց հայրերուն Աստուածը իրենց ամբողջ սիրտով եւ իրենց ամբողջ անձով փնտռեն. **13** ո՛վ որ Տէրը՝ իսրայելի Աստուածը չփնտռէր՝ պիտի մեռցուէր, պզտիկ **ըլլար** թէ մեծ, **այր** մարդ **ըլլար** թէ կին: **14** Տէրոջ երդում ըրին բարձր ձայնով եւ **ուրախութեան** գոչիւնով, փողերով ու շեփորներով: **15** Ամբողջ Յուդան **այդ** երդումին համար ուրախացաւ. արդարեւ իրենց ամբողջ սիրտով երդում ըրին, եւ իրենց ամբողջ կամքով զայն փնտռելով՝ զինք գտան: Տէրն ալ զանոնք շրջակայքին **մէջ** հանգստացուց:

16 Ասա թագաւորը նոյնիսկ իր ^Մմայրը՝ Մաաքան ^Իմայր-թագուհութենէ՝ պաշտօնազրկեց, որովհետեւ ան Աստարովթի կուռք շիներ էր: Ասա անոր կուռքը կոտորեց ու մանրեց, եւ Կեդրոնի ձորին մէջ այրեց: **17** Բայց բարձր տեղերը իսրայելէն չհանուեցան. սակայն Ասայի սիրտը իր **կեանքին** բոլոր օրերուն մէջ կատարեալ էր: **18** Իր հօր ^Լսուրբ բաները՝ եւ իր սուրբ բաները – արծաթը, ոսկին ու առարկաները – Աստուծոյ տունը տարաւ: **19** Մինչեւ Ասայի թագաւորութեան երեսունհինգերորդ տարին՝ պատերազմ չէղաւ:

^Գ Եբր.՝ խաղաղութիւն

^Դ Եբր.՝ ծեծուէր

^Ե Եբր.՝ գործին վարձք պիտի ըլլայ

^Զ Ոմանք՝ Ովդեդի որդիին՝ Ազարիա

^Է Եբր.՝ անցուց

^Ը Եբր.՝ ինկան

^Թ Եբր.՝ ուխտի մէջ մտան

^Մ Այսինքն՝ մեծ մայրը

^Ի Եբր.՝ տիրուհի ըլլալէ

^Լ Եբր.՝ սրբացուցածները

16

Ասայի թագաւորութեան երեսունվեցերորդ տարին՝ Իսրայէլի Բաասա թագաւորը Յուդայի դէմ բարձրացաւ ու Ռաման Կառուցանեց, որպէսզի ո՛չ մէկուն թոյլատրէ Յուդայի Ասա թագաւորին քովէն դուրս ելլել կամ քովը մտնել: **2** Ուստի Ասա Տէրոջ տան եւ թագաւորին տան գանձարանէն արծաթ ու ոսկի հանեց, եւ Դամասկոս բնակող Սուրիայի թագաւորին՝ Բենադադի դրկեց՝ ըսելով. **3** «Իմ ու քու միջեւ, եւ իմ հօրս ու քու հօրդ միջեւ դաշինք կայ: Ահա՛ քեզի արծաթ եւ ոսկի կը դրկեմ. գնա՛ ու Իսրայէլի Բաասա թագաւորին հետ կնքած դաշինքդ խզէ՛, որպէսզի ան ինձմէ՝ Բենադայ»:
4 Բենադադ Ասա թագաւորին խօսքը մտիկ ըրաւ, իր զօրապետները Իսրայէլի քաղաքներուն դէմ դրկեց, եւ Իյոնը, Դանը, Աբէլ-Մայիմն ու Նեփթաղիմի բոլոր շտեմարանի քաղաքները զարկին: **5** Բաասա այս լուրը լսելով՝ Ռաման կառուցանելէն հրաժարեցաւ, եւ իր գործը դադրեցուց: **6** Ուստի Ասա թագաւորը ամբողջ Յուդան առաւ, Ռամայի քարերն ու անոր փայտերը փոխադրեցին, որոնցմով Բաասա կը կառուցանէր, եւ անոնցմով Գաբան ու Մասփան կառուցանեց:

ԱՆԱՆԻ ՄԱՐԳԱՐԷՆ

7 Այդ ատեն Անանի տեսանողը Յուդայի Ասա թագաւորին եկաւ եւ անոր ըսաւ. «Որովհետեւ Սուրիայի թագաւորին Գապաւինեցար, ու Տէրոջ՝ քու Աստուծոյդ չապաւինեցար, Սուրիայի թագաւորին զօրագունդը քու ձեռքդ ազատեցաւ: **8** Միթէ եթովպիացիներն ու Լիպիացիները բազմաթիւ զօրագունդ մը չէի՞ն՝ յոյժ շատ կառքերով ու ձիաւորներով. բայց որովհետեւ դուն Տէրոջ ապաւինեցար, զանոնք քու ձեռքդ մատնեց: **9** Արդարեւ Տէրոջ աչքերը ամբողջ երկրին մէջ կը շրջագային, որպէսզի իրեն կատարեալ սիրտով յարողները ուժովցնէ: Դուն այդ բանին մէջ անմիտ եղար. ասկէ ետք պատերազմներ պիտի ունենաս»:
10 Ասա այդ տեսանողին դէմ գրգռուեցաւ, ու զայն Դարգէլարանը դրաւ, որովհետեւ այս խօսքին համար յոյժ բարկացաւ անոր դէմ: Այդ ատեն Ասա ժողովուրդէն ոմանք՝ ճնշեց:

ԱՍԱՅԻ ԻՇՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

11 Ասայի արարքները, առաջիններն ու վերջինները, ահա՛ Յուդայի եւ Իսրայէլի Թագաւորներու գիրքին մէջ գրուած է: **12** Ասա իր թագաւորութեան երեսունիններորդ տարին ոտքի ցաւով հիւանդացաւ. անոր հիւանդութիւնը ծանրացաւ, սակայն իր հիւանդութեան մէջ ալ Տէրը չփնտռեց, հապա բժիշկները փնտռեց: **13** Ասա իր հայրերուն

^ա Կամ՝ ամրացուց
^բ Եբր.՝ բարձրանայ
^գ Եբր.՝ կոթնեցար
^դ Եբր.՝ գելարանի (այսինքն՝ տանջարանի) տունը
^ե Կամ՝ խոշտանգեց

հետ քնացաւ. ան իր թագաւորութեան քառասունմէկերորդ տարին մեռաւ: **14** Զինք Դաւիթի քաղաքին մէջ՝ իրեն համար փորած գերեզմանը թաղեցին. զայն բուրաւէտ **համեմներով** ու «բուրագործի արհեստին զանազան բաղադրութիւններով լեցուած անկողինի մը վրայ պառկեցուցին, եւ անոր համար յոյժ շատ **խունկ** ծխեցին:

ՅՈՎՍԱՓԱՏ ԿԸ ԹԱԳԱԻՈՐԷ

17

Անոր տեղ իր որդին՝ Յովսափատ թագաւոր եղաւ, եւ Իսրայէլի դէմ ուժովցաւ: **2** Յուդայի բոլոր պարսպապատ քաղաքներուն մէջ զօրագունդեր դրաւ, ու Յուդայի երկրին մէջ եւ իր հօր՝ Ասայի գրաւած Եփրեմի քաղաքներուն մէջ պահակազօրքեր դրաւ: **3** Տէրը Յովսափատի հետ էր, քանի որ ան իր հօր՝ Դաւիթի առաջին ճամբաներէն ընթացաւ. Բահաղները չփնտռեց, **4** հապա իր հօր Աստուածը փնտռեց, անոր պատուիրաններով ընթանալով, եւ ո՛չ թէ Իսրայէլի պէս ընելով: **5** Տէրը թագաւորութիւնը անոր ձեռքին մէջ հաստատեց. ամբողջ Յուդան Յովսափատի ընծաներ կը բերէր, ուստի շատ հարստութիւն ու փառք ունեցաւ: **6** Անոր սիրտը Տէրոջ ճամբաներուն մէջ «զօրացաւ. ան բարձր տեղերն ու աստարովքներն ալ Յուդայէն հանեց:

7 Իր թագաւորութեան երրորդ տարին, իր իշխանաւորները՝ Բենհայիլը, Աբդիան, Զաքարիան, Նաթանայէլը եւ Միքիան դրկեց, որպէսզի Յուդայի քաղաքներուն մէջ սորվեցնեն: **8** Անոնց հետ էին Սեմայիա, Նաթանիա, Զաբադիա, Ասայէլ, Սեմիրամովթ, Յովնաթան, Ադոնիա, Տուբիա ու Տոբադոնիա Ղեւտացիները. նաեւ անոնց հետ՝ Եղիսամա եւ Յովրամ քահանաները: **9** Յուդայի մէջ կը սորվեցնէին, իրենց հետ ունենալով Տէրոջ Օրէնքին գիրքը: Յուդայի բոլոր քաղաքներուն մէջ կը շրջէին ու ժողովուրդին կը սորվեցնէին:

ՅՈՎՍԱՓԱՏԻ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ

10 Յուդայի շրջակայ երկիրներուն բոլոր թագաւորութիւններուն վրայ Տէրոջ երկիւղը բիցկաւ, ու Յովսափատի դէմ չպատերազմեցան: **11** Փղշտացիներէն ալ Յովսափատի ընծաներ եւ «տուրք բերին: Արաբներն ալ հօտերէն եօթը հազար եօթը հարիւր խոյ ու եօթը հազար եօթը հարիւր նոխազ բերին անոր: **12** Յովսափատ «հետզհետէ չափազանց կը մեծնար, եւ Յուդայի մէջ բերդեր ու շտեմարանի քաղաքներ կառուցանեց: **13** Ան Յուդայի քաղաքներուն մէջ շատ «գործեր ունէր, իսկ Երուսաղէմի մէջ՝ պատերազմիկներ **ու** զօրաւոր կտրիճներ: **14** Ահա՛ւասիկ անոնց թիւը՝ իրենց «նահապետութիւններուն

¹ Այսինքն՝ բոյրեր շինողի

² Եբր.՝ խրոխտացաւ

³ Եբր.՝ եղաւ

⁴ Եբր.՝ հարկի դրամ

⁵ Եբր.՝ երթալով

⁶ Եբր.՝ ստացուածք

⁷ Այսինքն՝ հայրերու տուններուն

համեմատ.— Յուդայի հազարապետներէն՝ Եղնա պետը, եւ անոր հետ՝ երեք հարիւր հազար զօրաւոր կտրիճ. 15 անոր քով՝ Յոհանան պետը, ու անոր հետ՝ երկու հարիւր ութսուն հազար մարդ. 16 անոր քով՝ Զեքրիի որդին՝ Ամասիա, որ Տէրոջ Էուխտաւորն էր, եւ անոր հետ՝ երկու հարիւր հազար զօրաւոր կտրիճ: 17 Բենիամինէն՝ զօրաւոր կտրիճ Եղիադան, ու անոր հետ՝ երկու հարիւր հազար աղեղնաւոր եւ վահանաւոր սպառազէններ. 18 անոր քով՝ Յովզաբադ, ու անոր հետ՝ հարիւր ութսուն հազար զինեալ զօրք: 19 Ասոնք էին թագաւորին սպասարկուները, բացի անոնցմէ՝ որ թագաւորը ամբողջ Յուդայի պարսպապատ քաղաքներուն վրայ կարգած էր:

ՄԻԶԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷՆ ԿԸ ԶԳՈՒՇԱՅՆԷ ԱԶԱԱԲԸ
(Գ. Թագ. 22. 1-28)

18

Յովսափատ շատ հարստութիւն ու փառք ունեցաւ. նաեւ Աքաաբի խնամի եղաւ: 2 Զանի մը տարի ետք Սամարիա իջաւ՝ Աքաաբի քով: Աքաաբ անոր եւ անոր հետ եղող ժողովուրդին բազմաթիւ ոչխարներ ու արջառներ մորթեց, եւ զայն համոզեց, որ Ռամովթ-Գաղաադ բարձրանայ: 3 Իսրայէլի Աքաաբ թագաւորը Յուդայի Յովսափատ թագաւորին ըսաւ. «Ինձի հետ Ռամովթ-Գաղաադ կ'երթա՞ս»: Ան ալ իրեն պատասխանեց. «Ես քեզի պէս եմ, իմ ժողովուրդս ալ՝ քու ժողովուրդիդ պէս. քեզի հետ պատերազմի կ'երթանք»:

4 Ապա Յովսափատ Իսրայէլի թագաւորին ըսաւ. «Կ'աղերսե՛մ, Կ'նախ Տէրոջ խօսքը փնտռէ»: 5 Ուստի Իսրայէլի թագաւորը մարգարէները հաւաքեց, չորս հարիւր մարդ, եւ անոնց ըսաւ. «Ռամովթ-Գաղաադի դէմ պատերազմելու երթա՞նք, թէ հրաժարիմ»: Անոնք ալ պատասխանեցին. «Բարձրացի՛ր, որովհետեւ Տէրը զայն թագաւորին ձեռքը պիտի մատնէ»: 6 Սակայն Յովսափատ ըսաւ. «Հոս ուրիշ Տէրոջ մարգարէ մըն ալ չկա՞յ, որ անոր ալ խորհուրդ հարցնենք»: 7 Իսրայէլի թագաւորը Յովսափատի պատասխանեց. «Ուրիշ մարդ մըն ալ կայ, որուն միջոցով կրնանք Տէրոջ խորհուրդ հարցնել. բայց ես զինք կ'ատեմ, քանի որ ինձի հանդէպ բարիք չի մարգարէանար, հասկա՛ միշտ չարիք. ան Յեմլայի որդին՝ Միքիան է»: Յովսափատ ըսաւ. «Թագաւորը այդպէս թող չխօսի»:

8 Իսրայէլի թագաւորը պալատական մը կանչեց եւ ըսաւ. «Շուտով հոս բեր Յեմլայի որդին՝ Միքիան»: 9 Իսրայէլի թագաւորն ու Յուդայի Յովսափատ թագաւորը, իրենց շքեղ հագուստները հագած, իրաքանչիւրը իր գահին վրայ բազմած էր՝ Սամարիայի դրան մուտքի հրապարակին մէջ. բոլոր մարգարէներն ալ անոնց առջեւ կը մարգարէանային: 10 Զանանայի որդին՝ Սեդեկիա իրեն երկաթէ եղջիրներ շիներ էր, եւ ըսաւ. «Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. “Ասոնցմով Բասորիները պիտի զարնես, մինչեւ որ զանոնք սպառես»»: 11 Բոլոր մարգարէներն ալ նոյնպէս կը մարգարէանային ու կ'ըսէին. «Ռամովթ-Գաղաադ բարձրացի՛ր, եւ պիտի յաջողիս. Տէրը զայն թագաւորին ձեռքը պիտի մատնէ»:

12 Միքիան կանչելու գացող պատգամաւորը անոր ըսաւ. «Ահա՛ բոլոր մարգարէները մէկ բերանով թագաւորին համար բարիք գուշակեցին. կ'աղերսե՛մ, քու խօսքդ ալ անոնց մէկուն խօսքին պէս թող ըլլայ, ու բարիք գուշակէ»: 13 Իսկ Միքիա ըսաւ. «Տէրը կ'ապրի՛.

^Է Եբր.՝ յօժարակամ ընծայուածն
^Մ Եբր.՝ այսօր
^Բ Եբր.՝ Սուրիան
^Գ Եբր.՝ խօսեցան

իմ Աստուածս **ինձի** ինչ որ ըսէ՝ զայն պիտի խօսիմ»:

14 Երբ ինք թագաւորին եկաւ, թագաւորը իրեն ըսաւ. «Միքիա՛, Ռամոփթ-Գաղաադ պատերազմելու երթա՞նք, թէ հրաժարիմ»: Ինք պատասխանեց. «Բարձրացէ՛ք, եւ պիտի յաջողիք. անոնք ձեր ձեռքը պիտի մատնուին»:
15 Թագաւորը իրեն ըսաւ. «Մինչեւ քանի՞ անգամ երդմնեցնեմ քեզ, որպէսզի միայն ճշմարիտը ըսես ինձի՝ Տէրոջ անունով»: **16** Ինք ալ պատասխանեց. «Ամբողջ Իսրայէլը լեռներու վրայ ցրուած տեսայ՝ հովիւ չունեցող ոչխարներու պէս, եւ Տէրը ըսաւ. “Ասոնք տէր չունին. ամէն մարդ խաղաղութեամբ իր տունը թող վերադառնայ”»: **17** Իսրայէլի թագաւորը Յովսափատի ըսաւ. «Քեզի չըսի՞ թէ ան ինձի հանդէպ բարիք չի մարգարէանար, հապա՛ չարիք»:
18 Միքիա ըսաւ. «Ուրեմն Տէրոջ խօսքը մտի՛կ ըրէք: Տէրը իր գահին վրայ բազմած տեսայ, ու երկինքի բոլոր գօրքերը անոր աջ կողմը եւ ձախ կողմը կայնած էին: **19** Տէրը ըսաւ. “Ո՞վ կրնայ Իսրայէլի Աքաաբ թագաւորը հրապուրել, որ Ռամոփթ-Գաղաադ բարձրանայ ու “կորսուի”: Մէկը ա՛յսպէս պատասխանեց, միւսը՝ ա՛յնպէս: **20** Ոգի մըն ալ դուրս ելաւ, Տէրոջ ներկայացաւ եւ ըսաւ. “Ե՛ս զայն պիտի հրապուրեմ”: Տէրը անոր ըսաւ. “Ի՞նչպէս”: **21** Ան ալ պատասխանեց. “Դուրս պիտի ելլեմ, եւ անոր բոլոր մարգարէներուն բերանը “ստախօս ոգի մը պիտի ըլլամ”: **Տէրը անոր** ըսաւ. “Դուն պիտի հրապուրես ու պիտի յաջողիս. դո՛ւրս ելիր, եւ ա՛յդպէս ըրէ”: **22** Ուրեմն հիմա ահա՛ Տէրը այս բոլոր մարգարէներու բերանը ստախօս ոգի մը դրեր է, ու Տէրը քու մասիդ չարիք խօսեցաւ»:

23 Այն ատեն Զանանայի որդին՝ Սեդեկիա մօտեցաւ, Միքիայի այտին զարկաւ եւ ըսաւ. «Տէրոջ Հոգին ի՞նչպէս իմ քովէս “հեռացաւ՝ քեզի հետ խօսելու համար»:
24 Միքիա պատասխանեց. «Ահա՛ պիտի տեսնես այն օրը, երբ պահուրտելու համար սենեակէ սենեակ պիտի երթաս»:

25 Իսրայէլի թագաւորը ըսաւ. «Առէ՛ք Միքիան, Էտարէ՛ք զինք Ամոն քաղաքապետին ու թագաւորին որդիին՝ Յովասի, **26** եւ ըսէ՛ք. “Թագաւորը սա՛ կը հրամայէ. “Ասիկա բա՛նտը դրէք, ու անոր տանջանքի՛ հաց կերցուցէք եւ տանջանքի՛ ջուր խմցուցէք՝ մինչեւ որ ես խաղաղութեամբ “վերադառնամ”»:
27 Միքիա ալ ըսաւ. «Եթէ բնաւ խաղաղութեամբ վերադառնաս, Տէրը ինձմով խօսած չըլլայ»: Յետոյ ըսաւ. «Ո՛վ ժողովուրդներ, բոլո՛րդ ալ լսեցէք»:

ԱԶԱՍԲԻ ՄԱՀԸ
(Գ. Թագ. 22. 29-35)

28 Իսրայէլի թագաւորն ու Յուդայի Յովսափատ թագաւորը Ռամոփթ-Գաղաադ բարձրացան: **29** Իսրայէլի թագաւորը Յովսափատի ըսաւ. «Պիտի ծպտուիմ եւ ա՛յդպէս պատերազմի պիտի մտնեմ, բայց դուն հագի՛ր հագուստդ»: Իսրայէլի թագաւորը ծպտուեցաւ, ու պատերազմին մէջ մտան: **30** Սուրիայի թագաւորը իր կառքերու վերահսկիչներուն պատուիրեր էր. «Պզտիկի կամ մեծի դէմ մի՛ պատերազմիք, հապա

⁷ Եբբ.՝ իյնայ

⁸ Եբբ.՝ կեղծիքի

⁹ Եբբ.՝ անցաւ

⁵ Եբբ.՝ վերադարձուձէ՛ք

⁶ Եբբ.՝ մտնեմ

միայն Իսրայելի թագաւորին դէմ»։ 31 Ուստի երբ կառքերու վերահսկիչները Յովսափատը տեսան, ըսին. «Ասիկա՛ է Իսրայելի թագաւորը», եւ գինք շրջապատեցին՝ իրեն դէմ պատերազմելու համար։ Յովսափատ ալ աղաղակեց, ու Տէրը իրեն օգնեց. Աստուած զանոնք դրդեց որ իրմէ հեռանան։ 32 Երբ կառքերու վերահսկիչները տեսան թէ ան Իսրայելի թագաւորը չէ, Քայն հետապնդելէն՝ վերադարձան։ 33 Իսկ մարդ մը, ժառանգ դիտաւորութեան՝, իր աղեղը քաշեց եւ Իսրայելի թագաւորը՝ զրահին օղակներուն մէջէն՝ զարկաւ։ Այն ատեն ան իր կառապանին ըսաւ. «Ձեռքդ դարձո՛ւր ու բանակէն դո՛ւրս հանէ գիս, որովհետեւ վիրաւորուեցայ»։ 34 Այդ օրը պատերազմը սաստկացաւ. Իսրայելի թագաւորը մինչեւ իրիկուն իր կառքին մէջ կեցաւ՝ Ասորիներուն դիմաց, եւ արեւին մայր մտած ատենը մեռաւ։

ՄԱՐԳԱՐԷ ՄԸ ԿԸ ՅԱՆԴԻՄԱՆԷ ՅՈՎՍԱՓԱՏԸ

19

Յուդայի Յովսափատ թագաւորը խաղաղութեամբ Երուսաղէմ՝ իր տունը վերադարձաւ։ 2 Անանիի որդին՝ Յէու տեսանողը անոր առջեւ ՝ գնաց, ու Յովսափատ թագաւորին ըսաւ. «Պէ՞տք էր որ ամբարիշտին օգնէիր, եւ Տէրը ատողները սիրէիր։ Ասոր համար Քէրը քեզի դէմ զայրացած է՝»։ 3 Բայց քու վրադ բարի բաներ գտնուեցան, որովհետեւ աստարովթները երկրէն բնաջնջեցիր, ու սիրտդ Աստուած փնտռելու ՝ տրամադրեցիր»։

4 Յովսափատ Երուսաղէմ կը բնակէր. դարձեալ դուրս ելաւ, ժողովուրդին մէջ շրջեցաւ՝ Բերսաբէէն մինչեւ Եփրեմի լեռը, եւ զանոնք Տէրոջ՝ իրենց հայրերուն Աստուծոյն վերադարձուց։ 5 Երկրին մէջ դատաւորներ ՚նշանակեց, Յուդայի բոլոր պարսպապատ քաղաքներուն մէջ, քաղաքէ քաղաք։ 6 Դատաւորներուն ըսաւ. «Նայեցէ՛ք թէ ի՛նչպէս կը վարուիք, քանի որ մարդու համար չէք դատեր, հապա՛ Տէրոջ, որ դատաստանի մէջ ձեզի հետ է։ 7 Ուրեմն հիմա Տէրոջ երկիւղը ձեր վրայ ըլլայ. զգուշութեամբ վարուեցէք, քանի որ Տէրոջ՝ մեր Աստուծոյն քով անիրաւութիւն, աչառութիւն ու կաշառակերութիւն չկայ»։

8 Յովսափատ Երուսաղէմի մէջ ալ Ղեւտացիներ, քահանաներ եւ Իսրայելի նահապետներ նշանակեց՝ Տէրոջ դատաստանին համար, ու ՚իրաւունքը պաշտպանելու համար. եւ անոնք Երուսաղէմ վերադարձան՝։ 9 Անոնց պատուէր տուաւ՝ ըսելով. «Սա՛պէս վարուեցէք՝ Տէրոջ վախով, հաւատարմութեամբ ու կատարեալ սիրտով. 10 երբ իրենց

- ^բ Եբր.՝ անոր ետեւէն
- ^գ Եբր.՝ պարզամտութեամբ, կամ՝ անթերի կերպով
- ^դ Եբր.՝ կցուածքներուն ու զրահին մէջտեղէն
- ^է Եբր.՝ Արամացիներուն, այսինքն՝ Սուրիացիներուն
- ^զ Եբր.՝ դուրս ելաւ
- ^ը Եբր.՝ Տէրոջ երեսէն քու վրադ զայրոյթ կայ
- ^թ Եբր.՝ պատրաստեցիր
- ^ր Եբր.՝ կայնեցուց
- ^ս Ոմանք՝ Երուսաղէմի բնակիչները դատելու համար

քաղաքները բնակող ձեր եղբայրներէն դատ մը գայ ձեր առջեւ՝ **՞թէ՛** արիւնահեղութեան, **թէ՛** ալ օրէնքի ու պատուիրանի, կանոններու եւ ^Էդատավճիռներու մասին՝, զանոնք խրատեցէ՛ք՝ որ Տէրոջ դէմ յանցաւոր չըլլան. որպէսզի ձեր վրայ ու ձեր եղբայրներուն վրայ զայրոյթ չըլլայ: Ա՛յսպէս վարուեցէք, որպէսզի յանցաւոր չըլլաք: **11** Ահա՛ Ամարիա աւագ քահանան ձեր վրայ **Աշանակուած** է Տէրոջ բոլոր գործերուն համար, իսկ թագաւորին բոլոր գործերուն համար՝ Յուդայի տան առաջնորդը, Իսմայէլի որդին՝ Զաբադիա. Ղեւտացիներն ալ ձեր առջեւ ունիք իբր ոստիկան: Ուժովցէ՛ք **եւ ա՛յսպէս** վարուեցէք, ու Տէրը բարիին հետ ըլլայ»:

ՊԱՏԵՐԱԶՍ ՍԷԻՐԻ ԴԷՍ

20

Ասկէ ետք՝ Մովաբի որդիները, Ամմոնի որդիները, եւ անոնց հետ «Ամմոնացիներէն ալ պատերազմելու եկան Յովսափատի դէմ: **2** Ուստի գացին ու Յովսափատի պատմեցին՝ ըսելով. «Քեզի դէմ ծովուն միւս կողմէն՝ Սուրիայէն մեծ բազմութիւն կու գայ, եւ ահա՛ անոնք Ասասանթամարի (այսինքն՝ Ենգադդիի) մէջ են»: **3** Յովսափատ վախցաւ. Տէրը փնտռելու ^Բհետամուտ եղաւ՝, ու ծոմապահութիւն յայտարարեց ամբողջ Յուդայի մէջ: **4** ^ԳՅուդայեանները հաւաքուեցան՝ որպէսզի Տէրոջմէն **օգնութիւն** խնդրեն. Յուդայի բոլոր քաղաքներէն ալ Տէրը փնտռելու եկան: **5** Յովսափատ Տէրոջ տան մէջ՝ նոր գաւիթին առջեւ կայնեցաւ, Յուդայի ու Երուսաղէմի համախմբումին մէջ, **6** եւ ըսաւ. «Ո՛վ Տէր, մեր հայրերո՛ւն Աստուածը, դուն այն Աստուածը չե՞ս՝ որ երկինքը **կը բնակիս** ու կը տիրես բոլոր ազգերու թագաւորութիւններուն վրայ. քու ձեռքիդ մէջ **այնպիսի** կարողութիւն եւ զօրութիւն կայ, որ ո՛չ մէկը կրնայ ^Դքեզի դիմադրել՝: **7** Դուն չե՞ս, ո՛վ մեր Աստուածը, որ այս երկրին բնակիչները վտարեցիր քու ժողովուրդիդ՝ Իսրայէլի առջեւէն, ու զայն յաւիտեան տուիր քու սիրելիիդ՝ Աբրահամի զարմին: **8** Անոնք հոն բնակեցան, եւ հոն քեզի սրբարան մը կառուցանեցին՝ քու անունիդ համար, ըսելով. **9** “Երբ մեր վրայ չարիք գայ – սուր, դատաստան, ժանտախտ, կամ սով –, եթէ մենք այս տան առջեւ եւ քու առջեւ կայնինք (քանի այս տան մէջ քու անունդ կայ) ու մեր տագնապին մէջ քեզի աղաղակենք, լսէ՛ եւ ազատէ՛ մեզ»: **10** Ահա՛ հիմա Ամմոնի ու Մովաբի որդիները, եւ Սէիրի լերան **բնակիչները**,– որոնց մէջ մտնել չթոյլատրեցիր Իսրայէլի **որդիներուն՝** երբ Եգիպտոսի երկրէն կու գային, ուստի անոնցմէ հեռացան ու զանոնք չբնաջնջեցին,– **11** ահա՛ անոնք մեզ **ի՛նչպէս** կը վարձատրեն. կու գան մեզ վռնտելու քու ստացուածքէդ, որ մեզի **տուիր՝ անոր** տիրանալու: **12** Ո՛վ մեր Աստուածը, զանոնք պիտի չդատես. արդարեւ մեզի դէմ եկող այս մեծ բազմութեան առջեւ ոյժ չունինք, ու չենք գիտեր ի՛նչ ընելու ենք. ուստի մեր

^Գ Եբբ.՝ արիւնի եւ արիւնի միջեւ, օրէնքի ու պատուիրանի, կանոններու եւ դատաստաններու միջեւ

^Է Կամ՝ սովորութիւններու

^Ը Կամ՝ Մառնացիներէն

^Բ Եբբ.՝ երեսը դրաւ

^Գ Եբբ.՝ Յուդա

^Դ Եբբ.՝ առջեւդ կայնիլ

աչքերը ^եքեզի կ'ուղղենք"»: **13** Բոլոր Յուդայեանները Տէրոջ առջեւ կայնած էին՝ իրենց մանուկներով, կիներով ու որդիներով:

14 Այն ատեն Ասափի որդիներէն Ղեւտացի Մաթանիայի որդիին՝ Յէիէլի որդիին՝ Բանեայի որդիին՝ Զաքարիայի որդիին՝ Յազիէլի վրայ Տէրոջ Հոգին ^գեկաւ համախմբումին մէջ, **15** եւ ան ըսաւ. «Ո՛վ Յուդա ու Երուսաղէմի բնակիչներ, եւ դո՛ւն, Յովսափատ թագաւոր, ուշադիր եղէք. Տէրը ձեզի սա՛ կը յայտարարէ. “Մի՛ վախնաք ու մի՛ զարհուրիք այս մեծ ^բբազմութենէն, քանի պատերազմը ձերը չէ, հապա՛ Աստուծոյ»:

16 Վաղը իջէ՛ք անոնց դէմ. ահա՛ անոնք Ասիսի զառիվերէն պիտի բարձրանան, եւ զանոնք ձորին ծայրը պիտի գտնէք, Յերուէլի անապատին առջեւ: **17** Այս **պատերազմին** մէջ դուք պիտի չպատերազմիք. դուք ներկայացէ՛ք ու **հանդարտ** կեցէք, որպէսզի Տէրոջ ձեզի **համար իրագործած** փրկութիւնը տեսնէք: Ո՛վ Յուդա ու Երուսաղէմ, մի՛ վախնաք եւ մի՛ զարհուրիք. վաղը դո՛ւրս ելէք՝ անոնց դիմաց, ու Տէրը ձեզի հետ պիտի ըլլայ»: **18** Այն ատեն Յովսափատ դէմքը մինչեւ գետին խոնարհեցուց, եւ ամբողջ Յուդան ու Երուսաղէմի բնակիչները Տէրոջ առջեւ **երեսի վրայ** ինկան եւ Տէրոջ երկրպագեցին: **19** Կահաթեաններու որդիներէն ու Կորխեաններու որդիներէն եղող Ղեւտացիները կայնեցան **եւ** Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը յոյժ բարձր ձայնով գովաբանեցին:

20 Առտուն՝ կանուխ ելան, ու Թեկուէի անապատը ^բգացին: Մինչ ^բկ'երթային, Յովսափատ կայնեցաւ եւ ըսաւ. «Ո՛վ Յուդա ու Երուսաղէմի բնակիչներ, ինձի՛ մտիկ ըրէք. հաւատացէ՛ք Տէրոջ՝ ձեր Աստուծոյն, եւ ապահով պիտի ըլլաք. հաւատացէ՛ք անոր մարգարէներուն, ու պիտի յաջողիք»: **21** Ժողովուրդին հետ խորհրդակցելով՝ Տէրոջ երգողներ ^գնշանակեց, որպէսզի զինեալներուն առջեւէն ^բերթալով՝ **Տէրը** սուրբ ^գզարդարանքով գովաբանեն եւ ըսեն. «Ներբողեցէ՛ք Տէրը, որովհետեւ անոր կարեկցութիւնը յաւիտենական է»:

22 Երբ անոնք օրհներգն ու գովաբանութիւնը սկսան, Յուդայի դէմ եկող Ամմոնի եւ Մովաբի որդիներուն ու Սէիրի լերան **բնակիչներուն** դէմ Տէրը դարան դրաւ, եւ անոնք պարտուեցան: **23** Արդարեւ Ամմոնի ու Մովաբի որդիները Սէիրի լերան բնակիչներուն ^բվրայ յարձակեցան, որպէսզի **զանոնք** անճիտեն եւ բնաջնջեն: Երբ Սէիրի բնակիչները հատցուցին, իրարու օգնեցին որ զիրար կոտորեն: **24** Երբ Յուդայեանները անապատին մէջ եղող դիտանոցը հասան՝ **այդ** բազմութեան նայեցան, եւ ահա՛ անոնց դիակները գետինին վրայ փռուած էին. ո՛չ մէկը ազատած էր: **25** Այն ատեն Յովսափատ եւ իր

^ե Եբբ.՝ քու վրադ եմ

^գ Եբբ.՝ եղաւ

^բ Եբբ.՝ բազմութեան երեսէն

^բ Եբբ.՝ դուրս ելան

^բ Եբբ.՝ դուրս կ'ելլէին

^գ Եբբ.՝ կայնեցուց

^բ Եբբ.՝ դուրս ելլելով

^բ Կամ՝ վայելչութեամբ

^բ Եբբ.՝ դէմ կանգնեցան

ժողովուրդը անոնց ավարը կողոպտելու գացին. անոնց մէջ շատ ինչք գտան՝ դիակներուն Ծհետ, նաեւ ցանկալի իրեր, ու իրենց համար կորզեցին, այնքան՝ որ ա՛լ չէին կրնար փոխադրել: Աւարը երեք օր հաւաքեցին, որովհետեւ **յոյժ** շատ էր:

26 Չորրորդ օրը՝ Օրհնութեան հովիտը հաւաքուեցան, Կուր Տէրը օրհնեցին. հետեւաբար այդ տեղին անունը Օրհնութեան հովիտ կոչուեցաւ մինչեւ այսօր: **27** Բոլոր Յուդայի ու Երուսաղէմի մարդիկը վերադարձան. «Յովսափատի գլխաւորութեամբ՝ Երուսաղէմ վերադարձան ուրախութեամբ, քանի որ Տէրը զիրենք ուրախացուցած էր՝ իրենց թշնամիներէն **ազատելով**: **28** Տաւիղներով, քնարներով եւ փողերով Երուսաղէմ՝ Տէրոջ տունը գացին: **29** Բոլոր երկիրներու թագաւորութիւններուն վրայ Աստուծոյ երկիւղը ինկաւ, երբ լսեցին թէ Տէրը Իսրայէլի թշնամիներուն դէմ պատերազմեցաւ: **30** Յովսափատի թագաւորութիւնը հանդարտեցաւ, եւ իր Աստուածը զինք շրջակայքին **մէջ** հանգստացուց:

ՅՈՎՍԱՓԱՏԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ
(Գ. Թագ. 22. 41-50)

31 Յովսափատ Յուդայի վրայ թագաւորեց. երեսունհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քսանհինգ տարի թագաւորեց: Իր մայրը Սաղիի աղջիկն էր՝ Ազուբա անունով: **32** Ան իր հօր՝ Ասայի ճամբայէն ընթացաւ. անկէ չշեղեցաւ, եւ ըրաւ ինչ որ Տէրոջ Ծառքեւ ուղիղ է: **33** Սակայն բարձր տեղերը չհանուեցան. ժողովուրդը տակաւին իր սիրտը չէր ՚տրամադրած իր հայրերուն Աստուծոյն: **34** Յովսափատի մնացեալ արարքները, առաջիներն ու վերջիները, ահա՛ գրուած են Անանիի որդիին՝ Յէուկի Յուշագրութեան մէջ, որ Իսրայէլի Թագաւորներու գիրքին մէջ ՚գետեղուած է:

35 Ասկէ ետք Յուդայի Յովսափատ թագաւորը դաշնակցեցաւ ամբարշտութիւն գործող Իսրայէլի Ոքոզիա թագաւորին հետ: **36** Անոր հետ ընկերակցեցաւ, որպէսզի Թարսիս գացող նաւեր շինեն. Գասիոն-Գաբերի մէջ շինեցին նաւերը: **37** Մարեսացի Դողիայի որդիին՝ Եղիազար Յովսափատի դէմ մարգարէանալով ըսաւ. «Քանի դուն Ոքոզիայի հետ դաշնակցեցար, Տէրը քու գործը՝ յաւնդեց»: Նաւերը փշրուեցան, ու չկարողացան Թարսիս երթալ:

ՅՈՎՐԱՍ ՅՈՒԴԱՅԻ ԹԱԳԱԻՈՐ
(Դ. Թագ. 8. 16-24)

^{*} Ոմանք՝ վրայ

⁴ Եբբ.՝ որովհետեւ հոն

⁶ Եբբ.՝ Յովսափատը իրենց գլուխը ունենալով

⁸ Եբբ.՝ աչքերուն

⁷ Եբբ.՝ պատրաստած

⁶ Եբբ.՝ Արարքներուն, կամ՝ Խօսքերուն

⁵ Եբբ.՝ բարձրացած

¹ Եբբ.՝ պատռեց

21

Յովսափատ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ իր հայրերուն հետ Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղուեցաւ: Անոր տեղ իր որդին՝ Յովրամ թագաւոր եղաւ: **2** Ան եղբայրներ ունէր՝ Յովսափատի որդիները.— Ազարիա, Յեքիէլ, Զաքարիա, Ազարիու, Միքայէլ ու Սափատիա: Ասոնք բոլորը Իսրայէլի թագաւորին՝ Յովսափատի որդիներն էին: **3** Անոնց հայրը շատ պարգեւներ տուաւ իրենց.— արծաթ, ոսկի ու թանկագին **իրեր**, նաեւ «ամրացած քաղաքներ՝ Յուդայի մէջ. բայց թագաւորութիւնը Յովրամի տուաւ, քանի որ ան էր անդրանիկը: **4** Երբ Յովրամ իր հօր թագաւորութեան ^բգահին վրայ բազմեցաւ՝ եւ ուժովցաւ, իր բոլոր եղբայրները սուրով սպաննեց, նաեւ Իսրայէլի իշխանաւորներէն ոմանք:

5 Յովրամ երեսուներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ ութ տարի թագաւորեց: **6** Ան Իսրայէլի թագաւորներուն ճամբայէն ընթացաւ, ինչպէս Աքաաբի տունը ըրաւ, որովհետեւ իր կինը՝ Աքաաբի աղջիկն էր: Տէրոջ ^գառջեւ չարիք գործեց. **7** սակայն Տէրը Դաւիթի տունը բնաջնջել չուզեց, Դաւիթի հետ կնքած ուխտին համար, եւ անոր ու անոր որդիներուն ^դընդմիջտ ճրագ մը տալու խոստումին համար:

8 Անոր օրերը՝ Եդովմայեցիները Յուդայի ձեռքին տակէն ապստամբեցան, եւ իրենց վրայ թագաւոր մը նշանակեցին: **9** Յովրամ իր իշխանաւորներով ու բոլոր կառքերով գնաց. գիշերը կանգնեցաւ, եւ զինք շրջապատող Եդովմայեցիներն ու կառքերու վերահսկիչները զարկաւ: **10** Բայց Եդովմայեցիները Յուդայի ձեռքին տակէն ապստամբեցան մինչեւ այսօր: Այդ ատեն Լեբնա **ալ** անոր ձեռքին տակէն ապստամբեցաւ, քանի որ ան Տէրը՝ իր հայրերուն Աստուածը լքած էր: **11** Ան Յուդայի լեռներուն վրայ բարձր տեղեր ալ շինեց, ու Երուսաղէմի բնակիչներուն պռռնկիլ տուաւ. նաեւ Յուդան խոտորեցուց:

12 Եղիա մարգարէէն գրութիւն մը եկաւ իրեն, **որ** կ'ըսէր. «Տէրը, քու հօրդ՝ Դաւիթի Աստուածը, սա՛ կը յայտարարէ. «Քանի հօրդ՝ Յովսափատի ճամբաներէն ու Յուդայի Ասա թագաւորին ճամբաներէն չընթացար, **13** հապա Իսրայէլի թագաւորներուն ճամբաներէն ընթացար եւ Յուդայի ու Երուսաղէմի բնակիչներուն՝ Աքաաբի տան պռռնկութիւններուն պէս պռռնկիլ տուիր, նաեւ քեզմէ լաւ եղող եղբայրներդ – հօրդ ^եորդիները – սպաննեցիր, **14** ահա՛ Տէրը քու ժողովուրդդ, որդիներդ, կիներդ եւ ամբողջ ստացուածքդ մեծ պատուհասով պիտի զարնէ. **15** դուն ալ ^զծանրօրէն պիտի հիւանդանաս՝ ընդերքի հիւանդութեամբ, մինչեւ որ աղիքներդ դուրս է՞թափին **այդ** հիւանդութեան պատճառով, **որ** օրէ օր **պիտի սաստկանայ**»:

16 Տէրը Փղշտացիներուն ու Եթովպիացիներուն ^բմօտերը բնակող Արաբներուն հոգին

^ա Եբր.՝ պատնէշով

^բ Եբր.՝ բարձրացաւ

^գ Եբր.՝ աչքերուն

^դ Եբր.՝ բոլոր օրերը

^ե Եբր.՝ տունը

^զ Եբր.՝ մեծապէս

^է Եբր.՝ ելլեն

^բ Եբր.՝ ձեռքին տակ

գրգռեց Յովրամի դէմ. 17 անոնք ալ Յուդայի դէմ բարձրացան, Բներխուժեցին, եւ թագաւորին տան մէջ գտնուած ամբողջ ինչքը, նաեւ անոր որդիներն ու կիները ժյափշտակեցին. անոր ո՛չ մէկ որդի մնաց, բացի իր **ամենէն** պզտիկ որդիէն՝ Յովաքազէն:

18 Այս բոլոր **բաներէն** ետք՝ Տէրը զինք անբուժելի հիւանդութեամբ մը զարկաւ իր ընդերքէն: 19 **Շատ մը** օրեր ետք, **այսինքն** երկու ^հտարիի չափ ժամանակ անցնելէն ետք՝, իր հիւանդութեան պատճառով աղիքները դուրս կ'թափեցան, ու ^լչարչարալից հիւանդութեամբ մեռաւ: Ժողովուրդը անոր վրայ **խունկեր** չծխեց, ինչպէս անոր հայրերուն վրայ ծխեր էր: 20 Ան երեսուներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, եւ ութ տարի երուսաղէմի մէջ թագաւորեց: Ան ^ծմեռաւ առանց ոեւէ մէկուն իր վրայ ողբալուն:՝ Զայն Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղեցին, բայց ո՛չ թէ թագաւորներու գերեզմաններուն մէջ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՈՔՈՋԻԱ ԹԱԳԱԽՈՐԸ
(Դ. Թագ. 8. 25-29: 9. 21-28)

22

Երուսաղէմի բնակիչները անոր տեղ իր **ամենէն** պզտիկ որդին՝ Ոքոզիան թագաւոր նշանակեցին. արդարեւ Արաբներուն հետ բանակավայրը եկող գունդերը մեռցուցեր էին բոլոր մեծերը: Այսպէս, Յուդայի Յովրամ թագաւորին որդին՝ Ոքոզիա թագաւորեց: 2 Ոքոզիա ^աքառասուներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ մէկ տարի թագաւորեց: Իր մայրը Ամրիի աղջիկն էր՝ Գոթողիա անունով: 3 Ան ալ Աքաաբի տան ճամբաներէն ընթացաւ, քանի որ անոր մայրը խորհուրդ կու տար իրեն՝ ամբարշտութիւն գործելու: 4 Ան Տէրոջ Բառջեւ չարիք գործեց՝ Աքաաբի տան պէս. արդարեւ իր հօր մեռնելէն ետք անո՛նք եղան իր խորհրդականները՝ իր կործանումին համար: 5 Նաեւ անոնց խորհուրդով ընթացաւ, եւ Իսրայէլի թագաւորին՝ Աքաաբեան Յովրամի հետ Ռամովթ-Գաղաադ գնաց, Սուրիայի Ազայէլ թագաւորին դէմ պատերազմելու: Ասորիները Յովրամը զարկին, 6 եւ ան վերադարձաւ որպէսզի Յեզրայէլի մէջ բուժուի այն վէրքերէն, որոնք **Ասորիները** իրեն տուեր էին ^գՌամովթի մէջ, երբ Սուրիայի Ազայէլ թագաւորին դէմ կը պատերազմէր: Այն ատեն Յուդայի թագաւորը, Յովրամի որդին՝ ^դԱզարիա, Յեզրայէլ իջաւ, Աքաաբի որդին՝ Յովրամը տեսնելու, քանի որ

- ^բ Եբր.՝ գայն ճեղքեցին
- ^գ Եբր.՝ գերեվարեցին
- ^հ Եբր.՝ տարուան վախճանին
- ^կ Եբր.՝ ելան
- ^լ Եբր.՝ չար
- ^ա Եբր.՝ գնաց առանց ցանկալի ըլլալու
- ^ա Ոմանք՝ քսաներկու
- ^բ Եբր.՝ աչքերուն
- ^գ Եբր.՝ Ռամայի
- ^դ Կամ՝ Ոքոզիա, եւ կամ՝ Յովաքազ

ան հիւանդ էր: **7** Ոքոզիայի կործանումը Աստուծմէ եղաւ՝ Յովրամի քով երթալով. արդարեւ երբ **հոն** հասաւ, Յովրամի հետ դուրս ելաւ՝ Նամեսսեան Յէուի հանդիպելու, որ Տէրը օծած էր Աքաաբի տունը բնաջնջելու համար: **8** Երբ Յէու Աքաաբի «տան վրայ **Աստուծոյ** վճիռը կը գործադրէր», Յուդայի իշխանաւորներն ու Ոքոզիայի սպասարկող Ոքոզիայի եղբօրորդիները գտաւ, եւ զանոնք մեռցուց: **9** Ոքոզիան ալ փնտռեց, որ Սամարիայի մէջ պահուրտած էր: Զայն բռնեցին, Յէուի բերելով՝ մեռցուցին, ու զայն թաղեցին, քանի որ ըսին. «Ասիկա Տէրը իր ամբողջ սիրտով խնդրող Յովսափատի որդին է»: Այսպէս, Ոքոզիայի տունէն **մէկը չմնաց**՝ որ թագաւորութիւնը պահելու կարող ըլլար:

ԳՈԹՈՂԻԱ ՅՈՒՂԱՅԻ ԹԱԳՈՒՇԻ
(Դ. Թագ. 11. 1-3)

10 Իսկ Ոքոզիայի մայրը՝ Գոթողիա, իր որդիին մեռնիլը տեսնելով՝ կանգնեցաւ, ու Յուդայի տան ամբողջ թագաւորական զարմը կորսնցուց: **11** Բայց թագաւորին աղջիկը՝ Յոսաբէ, Ոքոզիայի որդին՝ Յովասը առաւ, թագաւորին սպաննուող որդիներուն մէջէն զայն գողցաւ, ու զինք եւ իր սնուցիչը ննջարանին մէջ դրաւ: Այսպէս՝ Յովրամ թագաւորին աղջիկը, Յովիադա քահանային կինը՝ Յոսաբէ, Ոքոզիայի քոյրը ըլլալով՝ զինք Գոթողիայի «աչքերէն պահեց». ան ալ զինք չմեռցուց: **12** **Յովաս** անոնց հետ վեց տարի Աստուծոյ տան մէջ պահուեցաւ, մինչ Գոթողիա կը թագաւորէր երկրին վրայ:

ԳՈԹՈՂԻԱՅԻ ԴԷՄ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ
(Դ. Թագ. 11. 4-16)

23

Եօթներորդ տարին Յովիադա ուժովցաւ, եւ «դաշինք կնքեց հարիւրապետներուն հետ», **այսինքն**՝ Յերոհամի որդիին՝ Ազարիայի, Յոհանանի որդիին՝ Իսմայէլի, Ովբէդի որդիին՝ Ազարիայի, Ադայիայի որդիին՝ Մասսիայի, ու Զեքրիի որդիին՝ Եղիսափատի հետ: **2** Անոնք Յուդայի մէջ շրջեցան, Յուդայի բոլոր քաղաքներէն Ղեւտացիները եւ Իսրայէլի նահապետները հաւաքեցին, ու Երուսաղէմ եկան: **3** Ամբողջ համախմբումը թագաւորին հետ դաշինք կնքեց Աստուծոյ տան մէջ, եւ **Յովիադա** անոնց ըսաւ. «Ահա՛ թագաւորին որդին պիտի թագաւորէ, ինչպէս Տէրը Դաւիթի որդիներուն մասին ըսաւ: **4** Ահա՛ւասիկ ինչ որ պիտի ընէք.— ձեր մէկ երրորդը, թէ՛ քահանաներէն եւ թէ՛ Ղեւտացիներէն, որ Ծաբաթ **օրը**՝ **ի**ր պաշտօնը պիտի ստանձնէ», «դռներուն պահապան» պիտի ըլլայ, **5** մէկ երրորդը՝ թագաւորին տունը պիտի **կենայ**, մէկ երրորդն ալ՝ Հիմին դուռը, իսկ ամբողջ ժողովուրդը՝ Տէրոջ տան գաւիթներուն մէջ: **6** Սակայն ո՛չ մէկը պիտի մտնէ Տէրոջ տունը՝ քահանաներէն ու պաշտօն կատարող Ղեւտացիներէն զատ. անոնք թող մտնեն,

^b Եբր.՝ տունը կը դատէր
^c Եբր.՝ երեսէն ծածկեց
^u Եբր.՝ դաշինքի մէջ իրեն հետ առաւ հարիւրապետները
^p Եբր.՝ պիտի մտնէ
^q Եբր.՝ սեմերուն դռնապան

որովհետև սուրբ են. իսկ ամբողջ ժողովուրդը Տէրոջ **՝պահպանութիւնը թող ընէ՝**: **7** Ղեւտացիները՝ իւրաքանչիւրը իր զէնքերը ձեռքը **բռնած՝** թագաւորը բոլորածէ պիտի շրջապատեն: Ո՛վ որ տունէն ներս մտնէ՝ պիտի մեռցուի: Այսպէս՝ թագաւորին հետ պիտի ըլլաք **թէ՛** ներս մտած եւ **թէ՛** դուրս ելած ատենը»:

8 Ղեւտացիներն ու ամբողջ Յուդան Յովիադա քահանային բոլոր պատուիրածներուն համաձայն ըրին: Իւրաքանչիւրը իր մարդիկը առաւ, **թէ՛** Շաբաթ **օրը** **՝պաշտօն ստանձնողները՝**, **թէ՛** ալ Շաբաթ **օրը** **՝պաշտօնէ արձակուողները՝**, որովհետև Յովիադա քահանան **պաշտօն կատարող** դասերը չարձակեց: **9** Յովիադա քահանան Աստուծոյ տունը եղած Դաւիթ թագաւորին նիզակները, ասպարներն ու վահանները, հարիւրապետներուն տուաւ: **10** Ամբողջ ժողովուրդը – իւրաքանչիւրը իր **՝զէնքերը ձեռքը առած** – թագաւորին շուրջը **՝տեղաւորեց**, տան աջ **Քթեւէն** մինչեւ տան ձախ թելը, զոհասեղանին եւ տան քով: **11** Թագաւորին որդին դուրս հանեցին, անոր վրայ **՝թագն** ու վկայութիւնը դրին, եւ զայն թագաւոր հռչակեցին: Յովիադա ու իր որդիները զայն օծեցին, եւ ըսին. «Ապրի՛ թագաւորը»:

12 Երբ Գոթողիա լսեց ժողովուրդին աղմուկը, որ կը վազէր ու թագաւորը կը գովէր, Տէրոջ տունը եկաւ՝ ժողովուրդին քով, **13** ու տեսաւ **թէ՛** ահա՛ թագաւորը իր սիւնին քով՝ **գաւիթին** մուտքը կայնած էր, իշխանաւորներն ու փողահարներն ալ թագաւորին քով էին: Երկրին ամբողջ ժողովուրդը կ'ուրախանար, եւ փողեր կը հնչեցնէին. երգողներն ալ նուագարաններով գովաբանութիւն կը սորվեցնէին: Այն ատեն Գոթողիա իր հագուստները պատռեց ու ըսաւ. «Դաւադրութի՛ւն է, դաւադրութի՛ւն»: **14** Յովիադա քահանան զօրագունդին վրայ նշանակուած հարիւրապետները դուրս հանեց եւ անոնց ըսաւ. «Զայն շարքերէն հանեցէ՛ք, եւ անոր հետեւողը սուրո՛վ թող մեռցուի». (արդարեւ քահանան ըսեր էր. «Զայն Տէրոջ տան մէջ մի՛ մեռցնէք»:) **15** Զայն ձերբակալեցին, ու երբ թագաւորին տունը կը հասնէր՝ ձիերու դրան մուտքէն, զայն հոն մեռցուցին:

ՅՈՎԻԱԴԱՅԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ
(Դ. Թագ. 11. 17-20)

16 Յովիադա ուխտ կնքեց իրեն եւ ամբողջ ժողովուրդին ու թագաւորին միջեւ, որպէսզի Տէրոջ ժողովուրդը ըլլան: **17** Ամբողջ ժողովուրդը Բահադի տունը մտաւ. զայն փլցուցին, անոր բազիններն ու պատկերները կոտորեցին, եւ Բահադի քուրմը՝ Մատթանը բազիններուն առջեւ մեռցուցին: **18** Յովիադա Տէրոջ տան վերատեսչութիւնը Ղեւտացի քահանաներուն ձեռքը իյանձնեց. Դաւիթ զանոնք **դասերու** բաժնած էր Տէրոջ տան մէջ,

⁷ **Կամ՝** պաշտօնը թող կատարէ
⁸ **Եբր.՝** մտնողները
⁹ **Եբր.՝** դուրս ելողները
¹⁰ **Կամ՝** թուրը
¹¹ **Եբր.՝** կայնեցուց
¹² **Եբր.՝** ուսէն
¹³ **Եբր.՝** պսակն
¹⁴ **Եբր.՝** դրաւ

որպեսզի Մովսէսի Օրէնքին մէջ գրուածին համաձայն՝ Տէրոջ ողջակէզներ մատուցանեն, ուրախութեամբ ու երգով՝ ինչպէս Դաւիթ **որոշեր** էր: **19** Դոնապանները Տէրոջ տան դռներուն քով տեղաւորեց, որպէսզի որեւէ կերպով անմաքուր եղող **մարդ** մը չմտնէ: **20** Ապա հարիւրապետները, երեւելիները, ժողովուրդին ղեկավարներն ու երկրին ամբողջ ժողովուրդը առաւ, թագաւորը Տէրոջ տունէն իջեցուց, եւ բարձր դռնէն թագաւորին տունը մտնելով՝ թագաւորը բազմեցուցին թագաւորական գահին վրայ: **21** Երկրին ամբողջ ժողովուրդը ուրախացաւ, ու քաղաքը հանդարտ ^Լմնաց. Գոթողիան սուրով մեռցուցած էին:

ՅՈՎԱՍ ՅՈՒԴԱՅԻ ԹԱԳԱԻՈՐ
(Դ. Թագ. 12. 1-16)

24

Յովաս եօթը տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քառասուն տարի թագաւորոեց: Իր մօր անունը Սաբիա էր՝ Բերսաբէ **քաղաքէն**: **2** Յովաս ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ «առջեւ ուղիղ է՝ Յովիադա քահանային բոլոր օրերուն մէջ: **3** Յովիադա իրեն երկու կին առնել տուաւ, ու որդիներ եւ աղջիկներ ծնաւ:

4 Ասկէ ետք Յովաս ^Բփափաքեցաւ Տէրոջ տունը վերականգնել: **5** Քահանաներն ու Ղեւտացիները հաւաքեց, եւ անոնց ըսաւ. «Դո՛ւրս ելէք՝ Յուդայի քաղաքները, ու ձեր Աստուծոյն տունը նորոգելու համար՝ ամէն տարի դրամ հաւաքեցէք ամբողջ Իսրայէլէն. այս գործը շտապելով **կատարեցէք**»: Բայց Ղեւտացիները չշտապեցին: **6** Ուստի թագաւորը կանչեց Յովիադան՝ գլխաւորը, եւ անոր ըսաւ. «Ինչո՞ւ Ղեւտացիներէն չպահանջեցիր, որ Յուդայէն ու Երուսաղէմէն բերեն Տէրոջ ծառային՝ Մովսէսի **դրած** հարկը Իսրայէլի համախմբումին վրայ, Վկայութեան վրանին համար»: **7** (Արդարեւ անօրէն Գոթողիան **եւ** անոր որդիները Աստուծոյ տունը քանդեր էին, ու Տէրոջ տան բոլոր ^Գսուրբ բաները՝ Բահաղներուն նուիրեր էին:)
8 Ուստի թագաւորը հրամայեց որ սնտուկ մը շինեն եւ զայն Տէրոջ տան դրան դուրսի կողմը դնեն: **9** Ապա Յուդայի մէջ ու Երուսաղէմի մէջ ^Դծանուցանել տուին, որ Տէրոջ բերեն Աստուծոյ ծառային՝ Մովսէսի **դրած** հարկը Իսրայէլի վրայ, անապատին մէջ: **10** Բոլոր իշխանաւորները եւ ամբողջ ժողովուրդը ուրախացան, ու բերին սնտուկին մէջ ձգեցին **իրենց դրամը**, մինչեւ որ **նորոգութիւնը** աւարտեցին: **11** Երբ ատենը կ'ըլլար որ սնտուկը թագաւորին վերատեսուչներուն տարուէր Ղեւտացիներուն ձեռքով, որովհետեւ անոնք կը տեսնէին թէ դրամը շատցեր է, թագաւորին ատենադպիրն ու աւագ քահանային վերատեսուչը կու գային սնտուկը պարպելու. ապա զայն բերելով իր տեղը կը վերադարձնէին: Ամէն օր այսպէս ընելով՝ առատ դրամ ժողվեցին: **12** Թագաւորը եւ Յովիադա զայն Տէրոջ տան ծառայութեան գործակատարներուն կու տային. անոնք ալ քարակոփներ ու հիւսներ կը վարձէին՝ Տէրոջ տունը վերականգնելու համար, նաեւ երկաթագործներ եւ պղնձագործներ՝ Տէրոջ տունը նորոգելու համար: **13** Գործաւորները կ'աշխատէին, ու **նորոգութեան** գործը

^Լ Եբբ.՝ էր

^Մ Եբբ.՝ աչքերուն

^Բ Եբբ.՝ սիրտին մէջ ունեցաւ

^Գ Եբբ.՝ սրբացուածները

^Դ Եբբ.՝ ձայն

անոնց ձեռքով կատարուեցաւ: Այսպէս՝ Աստուծոյ տունը ^եվերականգնեցին եւ զայն զօրացուցին: **14** Երբ **նորոգութիւնը** աւարտեցին, մնացած դրամը թագաւորին ու Յովիադայի առջեւ բերին, եւ անով Տէրոջ տան համար անօթներ շինուեցան.– պաշտօնին ու ողջակէզներուն համար անօթներ, խնկամաններ, եւ **ուրիշ** ոսկիէ ու արծաթէ անօթներ: Յովիադայի բոլոր օրերը Տէրոջ տան մէջ շարունակ ողջակէզներ կը մատուցանէին:

15 Յովիադա մեռաւ, ծերացած եւ **իր** օրերէն կշտացած. մեռած ատենը հարիւր երեսուն տարեկան էր: **16** Զինք Դաւիթի քաղաքին մէջ՝ թագաւորներուն հետ թաղեցին, քանի որ ան Իսրայէլի մէջ բարիք ըրեր էր Աստուծոյ եւ անոր տան համար:

ՅՈՎԻԱԴԱՅԻ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՓՈՒՈՒԻ

17 Յովիադայի մեռնելէն ետք՝ Յուդայի իշխանաւորները եկան ու թագաւորին երկրպագեցին. այն ատեն թագաւորը անոնց մտիկ ըրաւ: **18** Տէրոջ՝ իրենց հայրերուն Աստուծոյն տունը լքեցին, եւ աստարովներն ու կուռքերը պաշտեցին. ուստի Յուդայի ու Երուսաղէմի վրայ զայրոյթ եղաւ իրենց այս յանցանքին համար: **19** Արդարեւ անոնց մարգարէներ զրկեց, որպէսզի զանոնք Տէրոջ վերադարձնեն. անոնց վկայեցին, բայց անոնք չունկնդրեցին:

20 Աստուծոյ Հոգին Յովիադա քահանային ^գորդիին՝ Զաքարիայի վրայ հանգչեցաւ՝. ան ժողովուրդին մէջ բարձր **տեղ մը** կայնեցաւ եւ անոնց ըսաւ. «Աստուած սա՛ կը յայտարարէ. “Դուք ինչո՞ւ Տէրոջ պատուիրանները կ’անտեսէք. բնա՛ւ պիտի չյաջողիք: Զանի դուք Տէրը լքեցիք, ան ալ ձեզ պիտի լքէ□»»: **21** Անոնք ալ իր դէմ դաւադրեցին, ու զինք թագաւորին պատուէրով Տէրոջ տան գաւիթին մէջ ^եքարկոծեցին: **22** Յովաս թագաւորը չյիշեց անոր հօր՝ Յովիադայի կարեկցութեամբ վարուիլը իրեն հետ, եւ անոր որդին մեռցուց. ան ալ մեռած ատենը ըսաւ. «Տէրը թող տեսնէ ու ^բդատէ»:

ՅՈՎԱՍ ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ ԿԱՄՃԱՆԸ

23 Տարուան վախճանին, Սուրիայի զօրագունդը ^գՅովասի դէմ բարձրանալով՝ Յուդայի ու Երուսաղէմի վրայ ^դյարձակեցաւ. ժողովուրդին մէջէն բոլոր ^եիշխանաւորները կոտորեցին, եւ անոնց ամբողջ աւարը Դամասկոսի թագաւորին զրկեցին: **24** Ասորիներուն զօրագունդը փոքրաթիւ մարդոցմով եկաւ, բայց Տէրը յոյժ բազմաթիւ զօրագունդ մը անոնց ձեռքը մատնեց, քանի որ անոնք Տէրը՝ իրենց հայրերուն Աստուածը լքած էին: Այսպէս՝ **Ասորիները Աստուծոյ** դատաւճիռը գործադրեցին Յովասի վրայ: **25** Երբ անոնք իր քովէն գացին՝ մեծ հիւանդութիւններու մէջ ձգելով զինք, անոր ծառաները իրեն դէմ

^ե Երբ.՝ իր չափին կայնեցուցին
^գ Երբ.՝ որդիին՝ Զաքարիան հագուեցուց
^ե Երբ.՝ քարերով քարկոծեցին
^բ Երբ.՝ հաշիւ պահանջէ
^գ Երբ.՝ անոր
^դ Երբ.՝ հասաւ
^ե Երբ.՝ ժողովուրդին պետերը

դաւադրեցին՝ Յովիադա քահանային որդիներուն արիւնին համար. զայն իր մահիճին մէջ սպաննեցին, ու մեռաւ: Զայն Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղեցին. բայց թագաւորներու գերեզմաններուն մէջ չթաղեցին: **26** Ահա՛ւասիկ անոր դէմ դաւադրողները.— ամմոնացի կնոջ՝ Սամէթի որդին՝ Զաբադ, ու մովաբացի կնոջ՝ Սամարիթի որդին՝ Յովզաբադ: **27** Անոր որդիներուն մասին, իր քով **հաւաքուած** հարկին շատութեան մասին եւ Աստուծոյ տան լնորոգութեան մասին՝ ահա՛ թագաւորներու գիրքին Յիշատակարանին մէջ գրուած է: Անոր տեղ իր որդին՝ Ամասիա թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՄԱՍԻԱ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

(Դ. Թագ. 14. 2-6)

25

Ամասիա քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քսանինը տարի թագաւորեց: Իր մօր անունը Յովադան էր՝ Երուսաղէմէն: **2** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ ^{առջեւ} ուղիղ է, բայց ոչ կատարեալ սիրտով:

3 Երբ թագաւորութիւնը անոր վրայ ^Բհաստատուեցաւ՝ իր ծառաները մեռցուց, որոնք իր հայրը՝ թագաւորը ^Գսպաններ էին: **4** Բայց անոնց որդիները չմեռցուց՝ Մովսէսի Օրէնքի գիրքին մէջ գրուածին համաձայն, ուր Տէրը պատուիրեց. «Որդիներուն **մեղքին** համար հայրերը պիտի չմեռցուին, եւ հայրերուն **մեղքին** համար որդիները պիտի չմեռցուին. ամէն մարդ իր մեղքին համար պիտի մեռցուի»:

5 Ամասիա Յուդան հաւաքեց, եւ ամբողջ Յուդայի ու Բենիամինի մէջ հազարապետներ եւ հարիւրապետներ ^Դնշանակեց՝ անոնց նահապետութիւններուն համեմատ: Զսան տարեկանէն վեր եղողները թուարկեց, եւ զինուորութեան ^Եգացող ու գեղարդ եւ ասպար կրող երեք հարիւր հազար ընտիր **մարդ** գտաւ: **6** Հարիւր տաղանդ արծաթով՝ Իսրայէլէն հարիւր հազար զօրաւոր կտրիճ ալ վարձեց: **7** Սակայն Աստուծոյ մարդ մը եկաւ անոր ու ըսաւ. «Ո՛վ թագաւոր, Իսրայէլի զօրքը քեզի հետ թող չերթայ, քանի որ Տէրը Իսրայէլի հետ չէ, **այսինքն**՝ բոլոր Եփրեմի որդիներուն հետ: **8** Բայց եթէ երթալ կ'ուզես՝ ^Զգնա՛, ուժովցի՛ր պատերազմի համար. **սակայն** Աստուած թշնամիին առջեւ պիտի ^Էտապալէ քեզ, քանի օգնելու եւ տապալելու կարողութիւնը Աստուծոյ **ձեռքն** է»: **9** Ամասիա Աստուծոյ մարդուն ըսաւ. «Հապա ի՞նչ պիտի ^Ըըլլայ այն հարիւր տաղանդը, որ ես Իսրայէլի գունդներուն տուի»: Աստուծոյ մարդը պատասխանեց. «Տէրը քեզի անկէ աւելին կրնայ

- ^Ը Երբ.՝ հիմին
- ^Գ Երբ.՝ աչքերուն
- ^Բ Երբ.՝ ուժովցաւ
- ^Գ Երբ.՝ զարկեր
- ^Դ Երբ.՝ կայնեցուց
- ^Ե Երբ.՝ դուրս ելլող
- ^Զ Երբ.՝ ըրէ՛ այնպէս
- ^Է Երբ.՝ գայթեցնէ
- ^Ը Երբ.՝ ընենք

տալ»: 10 Ուստի Ամասիա Եփրեմէն իրեն եկող գունդերը զատեց, որպէսզի իրենց տեղը երթան. իսկ անոնց բարկութիւնը յոյժ բորբոքեցաւ Յուդայի դէմ, ու բորբոքած բարկութեամբ իրենց տեղը վերադարձան:

ՊԱՏԵՐԱԶՍ ՍԷԻՐԻ ԴԷՄ
(Դ. Թագ. 14. 7)

11 Երբ Ամասիա ուժովցաւ, իր «գօրքը առաջնորդեց», Ադի ձորը գնաց, եւ Սէիրի որդիներէն տասը հազար հոգի գարկաւ: 12 Յուդայի որդիները ուրիշ տասը հազար ալ ողջ գերեվարեցին, ժայռին գագաթը տարին ու զանոնք ժայռին գագաթէն վար նետեցին. բոլորն ալ՝ ջախջախուեցան:

13 Այն ի գունդերը՝ որ Ամասիա վերադարձուց, որպէսզի իրեն հետ պատերազմի չերթան, Յուդայի քաղաքներուն վրայ յարձակեցան՝ Սամարիայէն մինչեւ Բեթորոն, անոնցմէ երեք հազար մարդ մեռցուցին, եւ շատ կողոպուտ գրաւեցին:

14 Երբ Ամասիա Եդովմայեցիները զարնելէն վերադարձաւ, Սէիրի որդիներուն աստուածները բերաւ ու զանոնք կանգնեցուց, որպէսզի իրեն աստուած ըլլան. անոնց առջեւ կ'երկրպագէր եւ անոնց խունկ կը ծխէր: 15 Տէրոջ բարկութիւնը Ամասիայի դէմ բորբոքեցաւ, ու անոր մարգարէ մը ղրկեց՝ ըսելով. «Ինչո՞ւ փնտռեցիր այն ժողովուրդին աստուածները, որոնք չկրցան իրենց ժողովուրդը քու ձեռքէդ ազատել»: 16 Երբ անոր հետ կը խօսէր, թագաւորը ըսաւ անոր. «Միթէ քեզ թագաւորի խորհրդակա՞ն կարգեցին. հրաժարէ՛, ինչո՞ւ քեզ զարնեն»: Մարգարէն հրաժարեցաւ, եւ ըսաւ. «Լա՛ւ գիտեմ թէ Աստուած ի որոշեր է քեզ տապալել, որովհետեւ ասիկա ըրիր՝ խրատս մտիկ չընելով»:

ՊԱՏԵՐԱԶՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԴԷՄ
(Դ. Թագ. 14. 8-20)

17 Յուդայի Ամասիա թագաւորը խորհուրդ հարցուց, ապա Իսրայէլի թագաւորին, Յէուի որդիին՝ Յովաքազի որդիին՝ Յովասի, մարդ ղրկեց՝ ըսելով. «Եկո՛ւր, իրարու ի դէմ ճակատինը»: 18 Իսրայէլի Յովաս թագաւորը Յուդայի Ամասիա թագաւորին մարդ ղրկեց՝ ըսելով. «Լիբանանի մոռեցնին Լիբանանի մայրիին պատգամ ղրկեց՝ ըսելով. «Քու աղջիկդ իմ տղո՛ւս տուր իբր կին: Բայց Լիբանանի մէջ եղող դաշտի գագանը անցաւ, ու մոռեցնին կոխկռտեց: 19 Դուն ըսիր. «Ահա՛ Եդովմը զարկի, ու սիրտդ քեզ բարձրացնելով՝՝հպարտացուց: Հիմա տո՛ւնդ նստէ. ինչո՞ւ քու չարիքիդ համար մաքառիս, որ թէ՛ դուն իյնաս, թէ՛ ալ Յուդա՛ քեզի հետ»: 20 Բայց Ամասիա մտիկ չըրաւ. արդարեւ ասիկա

^բ Երբ.՝ ժողովուրդը տարաւ

^գ Երբ.՝ ճեղքուեցան

^հ Երբ.՝ գունդին որդիները

^լ Երբ.՝ խորհեր

^խ Երբ.՝ երեսի նայինք

^ծ Փշոտ թուի մը

^կ Երբ.՝ կը փառաւորուիս

Աստուծմէ եղաւ՝ որպէսզի զանոնք **իրենց թշնամիներուն** ձեռքը մատնէ, որովհետեւ Երկրամայեցիներուն աստուածները փնտռեցին: **21** Ուստի Իսրայէլի Յովաս թագաւորը բարձրացաւ, եւ ինք ու Յուդայի Ամասիա թագաւորը Յուդայի Բեթսամիւսին մէջ իրարու՝ **՚դէմ ճակատեցան՝**: **22** Յուդա Իսրայէլի առջեւ պարտուեցաւ, եւ ամէն մարդ իր վրանը փախաւ: **23** Իսրայէլի Յովաս թագաւորը Բեթսամիւսի մէջ բռնեց Յովաքազի որդիին՝ Յովասի որդին՝ Ամասիան, Յուդայի թագաւորը, ու զայն Երուսաղէմ տարաւ: Եփրեմի դռնէն մինչեւ Անկիւնի դուռը՝ Երուսաղէմի պարիսպէն չորս հարիւր կանգուն զքանդեց, **24** նաեւ ամբողջ ոսկին եւ արծաթը, ու Աստուծոյ տան մէջ՝ Աբդեդոմի քով գտնուող բոլոր առարկաները **գրաւեց**. թագաւորին տան գանձերը եւ պատանդներ ալ **առաւ**, ու Սամարիա վերադարձաւ:

25 Յուդայի թագաւորը, Յովասի որդին՝ Ամասիա, Իսրայէլի թագաւորին՝ Յովաքազի որդիին՝ Յովասի մեռնելէն ետք տասնհինգ տարի ապրեցաւ: **26** Ամասիայի մնացեալ արարքները, առաջիկաներն ու վերջիկաները, ահա՛ Յուդայի եւ Իսրայէլի թագաւորներու գիրքին մէջ գրուած են: **27** Երբ Ամասիա Տէրոջ հետեւելէն հեռացաւ, անոր դէմ Երուսաղէմի մէջ Պաւսթրեցին: Ան Լաքիս փախաւ, բայց անոր ետեւէն Լաքիս **մարդ** ղրկեցին, ու զայն հոն մեռցուցին. **28** ապա ձիերով փոխադրեցին, եւ զայն իր հայրերուն հետ թաղեցին՝ Յուդայի քաղաքին մէջ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՈՋԻԱ ԹԱԳԱՒՈՐԸ
(Դ. Թագ. 14. 21-22: 15. 1-7)

26

Յուդայի ամբողջ ժողովուրդը Ոգիան առաւ, որ տասնվեց տարեկան էր, ու զայն իր հօր՝ Ամասիայի տեղ թագաւոր հռչակեցին: **2** Ի՛նք կառուցանեց Ելաթը, ու զայն Յուդայի վերադարձուց՝ թագաւորին իր հայրերուն հետ քնանալէն ետք: **3** Ոգիա տասնվեց տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ յիսուներկու տարի թագաւորեց: Իր մօր անունը Յեքելիա էր՝ Երուսաղէմէն: **4** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ **առջեւ ուղիղ է, իր հօր՝** Ամասիայի բոլոր ըրածներուն պէս: **5** Աստուծոյ տեսիլքներն ըմբռնող Զաքարիայի օրերը՝ Աստուած փնտռեց: Որքան ժամանակ որ Տէրը կը փնտռէր, Աստուած անոր յաջողութիւն կու տար: **6** Ան Փղշտացիներուն դէմ պատերազմելու ղգնաց, եւ Գէթի պարիսպը, Յաբնէի պարիսպն ու Ազովտոսի պարիսպը զքանդեց. յետոյ Ազովտոսի **շրջանին** մէջ եւ Փղշտացիներու **միւս գաւառներուն** մէջ քաղաքներ կառուցանեց: **7** Աստուած անոր օգնեց Փղշտացիներուն դէմ, Գուր-Բահաղ բնակող Արաբներուն դէմ ու Մառնացիներուն դէմ: **8**

⁶ Եբբ.՝ երեսի նայեցան

⁸ Եբբ.՝ պատռեց

⁷ Եբբ.՝ դաւադրութիւն դաւադրեցին

⁶ Եբբ.՝ Դաւիթի

^u Եբբ.՝ աչքերուն

^բ Եբբ.՝ դուրս ելաւ

^գ Եբբ.՝ պատռեց

Իսկ Ամմոնացիները Ոգիայի ⁷հարկ տուին, եւ անոր համբաւը մինչեւ Եգիպտոսի մուտքը տարածուեցաւ, քանի որ չափազանց ուժովցաւ: **9** Ոգիա Երուսաղէմի մէջ աշտարակներ կառուցանեց Անկիւնի դրան վրայ, Ձորի դրան վրայ ու **պարիսպին** դարձուածքին վրայ, եւ զանոնք ամրացուց: **10** Անապատին մէջ ալ աշտարակներ կառուցանեց ու շատ ջրհորներ փորեց. արդարեւ ան դաշտագետինին մէջ եւ լեռնադաշտին մէջ շատ անասուններ ունէր, **իսկ** լեռնակողմը նաեւ Կարմեղոս **լեռը՝** երկրագործներ ու այգեգործներ, որովհետեւ ⁸հողամշակութիւնը կը սիրէր: **11** Ոգիա պատերազմ ⁹մղող զօրագունդեր ունէր. զինուորութեան ⁵գացող գունդերուն թիւը Յէիէլ աստեանապիրին ու Մասսիա ոստիկանին ձեռքով թուարկուած էր, թագաւորին իշխանաւորներէն Անանիայի ²հրամանին տակ: **12** Զօրաւոր կտրիճներու նահապետներուն ամբողջական թիւը երկու հազար վեց հարիւր էր: **13** Անոնց ձեռքին տակ զօրագունդ մը կար – երեք հարիւր եօթը հազար հինգ հարիւր **մարդ** –, որ ¹⁰մեծ ոյժով կը պատերազմէր՝ թագաւորին օգնելու համար թշնամիին դէմ: **14** Ոգիա անոնց – ամբողջ զօրքին – համար վահաններ, գեղարդներ, սաղաւարտներ, զրահներ, աղեղներ, ու քար **նետելու** պարսատիկներ պատրաստեց: **15** Նաեւ հնարագիտութեամբ մտածուած **պատերազմական** մեքենաներ շինեց Երուսաղէմի մէջ, որպէսզի աշտարակներուն վրայ եւ անկիւններուն վրայ **դրուին** եւ նետեր ու մեծ քարեր արձակեն: Անոր համբաւը հեռաւոր **տեղեր** տարածուեցաւ, որովհետեւ ան սքանչելիօրէն օգնութիւն ստացաւ՝ մինչեւ որ ուժովցաւ:

ՈՋԻԱ ԿԸ ՊԱՏԺՈՒԻ ՀՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

16 Բայց երբ ուժովցաւ, անոր սիրտը խրոխտացաւ՝ իր կործանումին համար. արդարեւ Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն հանդէպ ուխտազանց եղաւ, ու Տէրոջ տաճարը մտաւ՝ որպէսզի խունկի զոհասեղանին վրայ խունկ ծխէ: **17** Իր ետեւէն Ազարիա քահանան մտաւ, եւ անոր հետ Տէրոջ ութսուն քահանաները՝ որոնք ¹«կտրիճ մարդիկ» էին: **18** Անոնք Ոգիա թագաւորին ²ընդդիմացան՝ անոր ըսելով. «Ո՛վ Ոգիա, քեզի **արտօնուած** չէ Տէրոջ խունկ ծխել, հապա՝ Ահարոնեան քահանաներուն, որոնք խունկ ծխելու համար սրբացած են. սրբարանէն դո՛ւրս ելիր, որովհետեւ ուխտազանց եղար, եւ **ասոր համար** Տէր Աստուծմէ պիտի չպատուուիս»: **19** Ոգիա բարկացաւ, մինչ իր ձեռքը բուրվառ մը կար՝ խունկ ծխելու համար: Երբ քահանաներուն դէմ բարկացաւ, իր ճակատին վրայ բորոտութիւն երեւցաւ՝ քահանաներուն առջեւ, Տէրոջ տան մէջ, խունկի զոհասեղանին քով: **20** Ազարիա աւագ քահանան ու բոլոր քահանաները անոր նայեցան, եւ ահա՛ իր ճակատին վրայ

⁷ Եբր.՝ ընծաներ
⁸ Եբր.՝ հողը
⁹ Եբր.՝ ընող
⁵ Եբր.՝ դուրս ելլող
² Եբր.՝ ձեռքին
¹ Եբր.՝ ուժեղ
² Եբր.՝ կտրիճի որդիներ
¹ Եբր.՝ դէմ կեցան

բորոտութիւն կար: Ուստի զինք շուտով անկէ հանեցին. ինք ալ շտապելով դուրս ելաւ, որովհետեւ Տէրը զինք զարկած էր: **21** Ոգիա թագաւորը մինչեւ իր մահուան օրը բորոտ եղաւ. զատ տուն մը կը բնակէր՝ իբր բորոտ, որովհետեւ Տէրոջ տունէն խզուեցաւ: Արքունապետը անոր որդին՝ Յովաթամն էր. ա՛ն կը դատէր երկրին ժողովուրդը:

22 Ոգիայի մնացեալ արարքները, առաջիններն ու վերջինները, Ամովսի որդին՝ Եսայի մարգարէն գրեց: **23** Ոգիա իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ զայն իր հայրերուն հետ՝ թագաւորներու գերեզմաններուն դաշտին մէջ թաղեցին, որովհետեւ ըսին. «Անկա բորոտ է»: Անոր տեղ իր որդին՝ Յովաթամ թագաւորեց:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԹԱՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Դ. Թագ. 15. 32-38)

27

Յովաթամ քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնվեց տարի թագաւորեց: Իր մայրը Սադովկի աղջիկն էր՝ Յերուսա անունով: **2** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ առջեւ՝ «ուղիղ է, իր հօր՝ Ոգիայի բոլոր ըրածներուն պէս. բայց Տէրոջ տաճարը չմտաւ. իսկ ժողովուրդը տակաւին ապականած էր: **3** Ի՛նք կառուցանեց Տէրոջ տան Քարծրագոյն դուռը. Ոփաղի պարիսպին վրայ ալ շատ **բաներ** կառուցանեց: **4** Յուդայի լեռնակողմը քաղաքներ կառուցանեց. նաեւ բերդեր եւ աշտարակներ կառուցանեց՝ անտառներուն մէջ: **5** Ամմոնի որդիներուն թագաւորին դէմ պատերազմեցաւ, եւ անոնց յաղթեց. նոյն տարին Ամմոնի որդիները հարիւր տաղանդ արծաթ, տասը հազար քոռ ցորեն ու տասը հազար **քոռ** գարի տուին անոր: Ամմոնի որդիները նոյնչափ բերին երկրորդ եւ երրորդ տարին: **6** Յովաթամ ուժովցաւ, որովհետեւ իր ճամբաները հաստատեց Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն առջեւ:

7 Յովաթամի մնացեալ արարքները, անոր բոլոր պատերազմներն ու «ընթացքը՝ ահա՛ Իսրայէլի եւ Յուդայի Թագաւորներու գիրքին մէջ գրուած են: **8** Ան քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնվեց տարի թագաւորեց: **9** Յովաթամ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ զայն Դաւիթի քաղաքին մէջ թաղեցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Աքագ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱԶԱԶ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Դ. Թագ. 16. 1-4)

28

Աքագ քսան տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնվեց տարի թագաւորեց: Ան չըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ «առջեւ ուղիղ է, ինչպէս իր հայրը՝ Դաւիթ **ըրաւ**. **2** հապա Իսրայէլի թագաւորներուն ճամբաներէն ընթացաւ, ու Բահաղներուն Քճուլածոյ

¹ Եբր.՝ Թագաւորին տան վրայ եղողը
² Եբր.՝ աչքերուն
³ Կամ՝ վերի
⁴ Եբր.՝ ճամբաները
⁵ Եբր.՝ աչքերուն
⁶ Եբր.՝ ճուլածոյ պատկերներ

կուռքեր՝ շինեց: **3** Ան Ենովմի որդիին ձորին մէջ խունկ կը ծխէր, եւ իր որդիները կրակով այրեց՝ այն ազգերուն գարշուփուններուն համաձայն, որոնք Տէրը Իսրայէլի որդիներուն առջեւէն վտարեց: **4** Բարձր տեղերու եւ բլուրներու վրայ, ու ամէն կանաչագարդ ծառի տակ զոհ կը մատուցանէր եւ խունկ կը ծխէր:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՍՈՒՐԻԱՅԻ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԴԷՄ
(Դ. Թագ. 16. 5)

5 Հետեւաբար Տէրը՝ իր Աստուածը զինք Սուրիայի թագաւորին ձեռքը մատնեց. զինք «պարտութեան մատնեցին», իրմէ շատեր գերեվարեցին, ու **զանոնք** Դամասկոս տարին: Նաեւ Իսրայէլի թագաւորին ձեռքը մատնուեցաւ, որ զինք մեծ պարտութեան մատնեց: **6** Ռովմելայի որդին՝ Փակէէ մէկ օրուան մէջ Յուդայէն հարիւր քսան հազար **հոգի** մեռցուց, որոնք բոլորն ալ «կտրիճ մարդիկ» էին. քանի որ Տէրը՝ իրենց հայրերուն Աստուածը լքած էին: **7** Եփրեմէն Զեքրի **անունով** զօրաւոր **մարդ** մը թագաւորին որդին՝ Մասսիան, «արքունապետը՝ Եզրիկամը, ու թագաւորին «փոխանորդը՝ Եղկանան սպաննեց: **8** Իսրայէլի որդիները իրենց եղբայրներէն երկու հարիւր հազար **հոգի** գերեվարեցին՝ կիներ, որդիներ եւ աղջիկներ. նաեւ շատ ասար կողոպտեցին անոնցմէ, եւ ասարը Սամարիա տարին:

ՈՎԴԵԴ ՄԱՐԳԱՐԷՆ

9 Հոն Տէրոջ մարգարէ մը կար՝ Ովդեդ անունով: Ան դուրս ելաւ՝ Սամարիա հասնող զօրքին առջեւ, եւ անոնց ըսաւ. «Ահա՛ Տէրը՝ ձեր հայրերուն Աստուածը, Յուդայի դէմ **ունեցած** ցասումին համար՝ զանոնք ձեր ձեռքը մատնեց. իսկ դուք զանոնք մեռցուցիք **այնպիսի** բարկութեամբ՝ որ մինչեւ երկինք հասաւ: **10** Հիմա ալ «կը մտածէք՝ Յուդայի ու Երուսաղէմի որդիները նուաճել իբր ձեր ստրուկները եւ ստրկուհիները. միթէ Տէրոջ՝ ձեր Աստուծոյն առջեւ դուք – միայն դուք – յանցաւոր չէ՞ք ըլլար: **11** Ուրեմն ինձի՛ մտիկ ըրէք. վերադարձուցէ՛ք այն գերիները՝ որ ձեր եղբայրներէն գերեվարեցիք, որովհետեւ Տէրոջ բորբոքած բարկութիւնը ձեր վրայ է»: **12** Եփրեմի որդիներուն գլխաւորներէն ^բոմանք – Յոհանանի որդին՝ Ազարիա, Մեսեղամոթի որդին՝ Բարաքիա, Սեղոլմի որդին՝ Եզեկիա, եւ Ադդիայի որդին՝ Ամեսայի –, պատերազմէն եկողներուն դէմ կանգնեցան **13** ու անոնց ըսին. «Գերիները հոս մի՛ բերէք. արդարեւ մենք **արդէն** Տէրոջ առջեւ յանցաւոր ենք, եւ դուք **ասիկա ալ** ^բկ'ուզէք անելցնել մեր մեղքերուն ու մեր յանցանքներուն վրայ: Արդարեւ մեր յանցանքը շատ է, եւ Իսրայէլի վրայ բորբոքած բարկութիւն կայ»: **14** Ուստի

^գ Եբբ.՝ զարկին
^դ Եբբ.՝ կտրիճի որդիներ
^ե Եբբ.՝ թագաւորին տան առաջնորդը
^զ Եբբ.՝ երկրորդը
^է Եբբ.՝ կը խօսիք
^ը Եբբ.՝ մարդիկ
^բ Եբբ.՝ կ'ըսէք

զինեալները գերիներն ու կողոպուտը թողուցին իշխանաւորներուն եւ ամբողջ համախմբումին առջեւ: **15** Յետոյ **իրենց** անուններով որոշուած մարդիկը կանգնեցան, գերիները առին, ու անոնց մէջէն բոլոր մերկ եղողները ււարէն հագուեցուցին: Անոնց հանդերձներ եւ կօշիկներ հագցուցին, զանոնք կերցուցին ու խմցուցին, ապա զանոնք **հոտաւէտ իւղով** օծեցին, եւ բոլոր ^ժտկարները էշերու վրայ հեծցնելով՝ Երիքով տարին, Արմաւենիներու քաղաքը, անոնց եղբայրներուն քով. յետոյ իրենք Սամարիա վերադարձան:

ԱԶԱԶ ԿԸ ԽՆԴԷ ԱՍՈՐԵՍՏԱՆԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ
(Դ. Թագ. 16. 7-9)

16 Այդ ատեն Աքագ թագաւորը Ասորեստանի թագաւորներուն **պատգամաւորներ** ղրկեց, որպէսզի իրեն օգնեն: **17** Արդարեւ Եդովմայեցիները անգամ մըն ալ եկեր էին, ու Յուդան զարնելով գերիներ տարեր էին: **18** Փղշտացիներն ալ՝ դաշտագետիցի մէջ ու Յուդայի հարաւային կողմը եղող քաղաքներուն վրայ յարձակելով՝ Բեթսամիւսը, Այեղոնը, Գադերոթը, Սոքովն ու անոր գիւղերը, նաեւ Թամնան ու անոր գիւղերը, եւ Գամզովն ու անոր գիւղերը գրաւեր եւ հոն բնակեր էին: **19** Արդարեւ Տէրը Յուդան ընկճեց Իսրայէլի Աքագ թագաւորին պատճառով, որովհետեւ ան Յուդան ^իթողուց որ անառակութիւն ընէ՝, ու Տէրոջ հանդէպ ուխտագանց եղաւ: **20** Ասորեստանի Թագաթ-Փաղասար թագաւորը անոր եկաւ ու զայն ^լտագնապեցուց, բայց ^լանոր թիկունք չեղաւ՝: **21** Արդարեւ Աքագ Տէրոջ տունէն, ու թագաւորին եւ իշխանաւորներուն տուներէն ^ժբաժիններ առաւ ու Ասորեստանի թագաւորին տուաւ, բայց ան իրեն չօգնեց:

ԱԶԱԶԻ ՄԵՂԵՐԸ

22 Իր ^լտագնապին ատեն՝ այս Աքագ թագաւորը ա՛լ ւաւելի ուխտագանց եղաւ Տէրոջ հանդէպ: **23** Ան զոհեր մատուցանեց Դամասկոսի աստուածներուն՝ որոնք զինք ^լպարտութեան մատներ՝ էին, որովհետեւ ըսաւ. «Քանի Սուրիայի թագաւորներուն աստուածները անոնց օգնեցին, իրենց զոհ պիտի մատուցանեմ՝ որպէսզի ինձի ալ օգնեն»: Բայց անոնք իր եւ ամբողջ Իսրայէլի ^ձկործանումին **պատճառ** եղան: **24** Աքագ Աստուծոյ տան առարկաները հաւաքեց ու ^լզանոնք կոտորեց. Տէրոջ տան դռները գոցեց

^ժ Եբր.՝ գայթողները

^ի Կամ՝ մերկացուց

^լ Կամ՝ պաշարեց

^լ Եբր.՝ զայն չուժովցուց

^ժ Կամ՝ ինչ որ կար

^կ Կամ՝ պաշարումիս

^հ Եբր.՝ զարկեր

^ձ Եբր.՝ գայթումիս

^լ Եբր.՝ Աստուծոյ տան առարկաները

եւ Երուսաղէմի բոլոր անկիւնները իրեն բազիններ շինեց: **25** Յուդայի բոլոր քաղաքներուն մէջ բարձր տեղեր շինեց, որպէսզի ուրիշ աստուածներու խունկ ծխէ: Այսպէս Տէրը՝ իր հայրերուն Աստուածը գրգռեց:

26 Անոր մնացեալ արարքները եւ ամբողջ ճշմարտացրը, առաջիններն ու վերջինները, ահա՛ Յուդայի եւ Իսրայէլի Թագաւորներու գիրքին մէջ գրուած են: **27** Աքազ իր հայրերուն հետ քնացաւ: Զայն Երուսաղէմ քաղաքին մէջ թաղեցին, բայց Իսրայէլի թագաւորներուն գերեզմաններուն մէջ չմտցուցին: Անոր տեղ իր որդին՝ Եզեկիա թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԵԶԵԿԻԱ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

(Դ. Թագ. 18. 1-3)

29

Եզեկիա քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ քսանինը տարի թագաւորեց: Իր մայրը Զաքարիայի աղջիկն էր՝ Աբիա անունով: **2** Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ «առջեւ ուղիղ է, իր հօր՝ Դաւիթի բոլոր ըրածներուն պէս:

ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԱԸՐՈՒԹԻՒՆԸ

3 Ան իր թագաւորութեան առաջին տարուան առաջին ամիսը՝ Տէրոջ տան դռները բացաւ, եւ զանոնք նորոգեց: **4** Զահանաններն ու Ղեւտացիները բերել տուաւ, զանոնք արեւելեան հրապարակին մէջ հաւաքեց, **5** եւ անոնց ըսաւ. «Ինձի՛ մտիկ ըրէք, **ո՛վ** Ղեւտացիներ. հիմա դուք ձե՛զ սրբացուցէք, Տէրոջ՝ ձեր հայրերուն Աստուծոյն տո՛ւնը սրբացուցէք, եւ կեղտը սրբարանէն դո՛ւրս հանեցէք: **6** Արդարեւ մեր հայրերը ուխտագանգ եղան, ու Տէրոջ՝ մեր Աստուծոյն առջեւ չարիք գործեցին. զայն լքեցին, իրենց երեսը Տէրոջ բնակարանէն դարձուցին եւ **՞զայն** արհամարհեցին՝. **7** ներքնագաւիթին դռներն ալ գոցեցին, ճրագները մարեցին, խունկ չծխեցին ու սրբարանին մէջ Իսրայէլի Աստուծոյն ողջակէզ չմատուցանեցին: **8** Հետեւաբար Յուդայի ու Երուսաղէմի՝ «դէմ Տէրը զայրացաւ», եւ զանոնք սուկումի, ՚ապշութեան ու սուլոցի մատնեց, ինչպէս **հիմա** ձեր աչքերով կը տեսնէք: **9** Այս պատճառով ահա՛ մեր հայրերը սուրով ինկան, եւ մեր որդիները, աղջիկներն ու կիները գերութեան մէջ են: **10** Հիմա ես ՚փափաքեցայ որ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն հետ ուխտ մը կնքեմ, որպէսզի իր բորբոքած բարկութիւնը մեզմէ հեռանայ: **11** Որդեակներս, անհոգութիւն մի՛ ընէք հիմա. արդարեւ Տէրը ձե՛զ ընտրեց, որպէսզի իր առջեւ կայնիք՝ իրեն պաշտօն կատարելու, սպասարկելու եւ խունկ ծխելու համար»:

12 Այն ատեն ոտքի ելան Ղեւտացիները.— Կահաթեաններու որդիներէն՝ Ամեսայիի

⁶ **Եբր.**՝ ճամբաները

^u **Եբր.**՝ աչքերուն

^p **Եբր.**՝ **անոր** ծոծրակ դարձուցին

^q **Եբր.**՝ վրայ Տէրոջ զայրոյթը եղաւ

^r **Կամ՝** ամայութեան

^b **Եբր.**՝ սիրտիս մէջ ունեցայ

որդին՝ Մահաթ, եւ Ազարիայի որդին՝ Յովէլ. Մերարիի որդիներէն՝ Աբդիի որդին՝ Կիս, ու Յալէլէլի որդին՝ Ազարիա. Գերսոնեաններէն՝ Զամմայի որդին՝ Յովաք, եւ Յովաքի որդին՝ Եդէն. **13** Եղիսափանի որդիներէն՝ Սամարի ու Յէիէլ. Ասափի որդիներէն՝ Զաքարիա եւ Մաթանիա. **14** Եմանի որդիներէն՝ Յեքիէլ ու Սեմէի. Իդիթունի որդիներէն՝ Սեմայիա եւ Ոզիէլ: **15** Իրենց եղբայրները հաւաքեցին, սրբացան, ու Տէրոջ տունը մաքրելու գացին՝ թագաւորին հրամանով եւ Տէրոջ խօսքով: **16** Զահանաները Տէրոջ տան ներսը մտան՝ մաքրելու համար, ու Տէրոջ տաճարին մէջ գտնուած ամբողջ աղտեղութիւնը դուրս հանեցին՝ Տէրոջ տան գաւիթը, ու Ղեւտացիները գայն առին, որպէսզի դուրսը՝ Կեդրոնի ձորը տանին: **17** Առաջին ամսուան առաջին **օրը** սկսան սրբացնել, եւ ամսուան ութերորդ օրը Տէրոջ ներքնագաւիթը եկան. Տէրոջ տունը ութ օրուան մէջ սրբացուցին, եւ առաջին ամսուան տասնվեցերորդ օրը աւարտեցին:

ՏԱՃԱՐԻՆ ՎԵՐՆԵՍԱՅՈՒՄԸ

18 Յետոյ Եզեկիա թագաւորին քով գացին ու ըսին. «Տէրոջ ամբողջ տունը, ողջակէզի զոհասեղանը եւ անոր բոլոր առարկաները, Գառաջադրութեան **հացի** սեղանը եւ անոր բոլոր առարկաները մաքրեցինք: **19** Նաեւ Կտեղաւորեցինք ու սրբացուցինք այն բոլոր անօթները, որ Աքազ թագաւորը իր թագաւորութեան եւ իր ուխտագանցութեան ատեն վանած էր: Ահա՛ անոնք Տէրոջ զոհասեղանին առջեւ են»:

20 Եզեկիա թագաւորը կանուխ ելաւ, ու քաղաքին իշխանաւորները հաւաքելով՝ Տէրոջ տունը բարձրացաւ: **21** Եօթը զուարակ, եօթը խոյ, եօթը գառ, եւ այծերէն եօթը քօշ բերին՝ իբր մեղքի պատարագ **իր** թագաւորութեան, սրբարանին ու Յուդայի համար: Ան Ահարոնի որդիներուն՝ քահանաներուն հրամայեց, որ **գանոնք** Տէրոջ զոհասեղանին վրայ մատուցանեն: **22** Արջառներէն զուարակները մորթեցին, եւ քահանաները արիւնը ընդունելով զոհասեղանին վրայ սրսկեցին. խոյերն ալ մորթեցին, ու արիւնը զոհասեղանին վրայ սրսկեցին. յետոյ գառներն ալ մորթեցին, եւ արիւնը զոհասեղանին վրայ սրսկեցին: **23** Երբ մեղքի պատարագի նոխազները թագաւորին ու համախմբումին մօտեցուցին, անոնք իրենց ձեռքերը դրին անոնց վրայ: **24** Զահանաները գանոնք մորթեցին, եւ անոնց արիւնը զոհասեղանին վրայ սրսկեցին՝ ամբողջ Իսրայէլի քաւութիւն ընելու համար. արդարեւ թագաւորը հրամայեւ էր որ ողջակէզն ու մեղքի պատարագը ամբողջ Իսրայէլի համար **մատուցանեն**: **25** Ան Ղեւտացիները Տէրոջ տան մէջ Թտեղաւորեց ծնծղաներով, տաւիղներով եւ քնարներով, ինչպէս Դաւիթ, **Դաւիթ** թագաւորին տեսանողը՝ Գաթ, ու Նաթան մարգարէն պատուիրեր էին. արդարեւ Տէրը իր մարգարէներուն **ժմիջոցով այդպէս** պատուիրեր էր: **26** Ղեւտացիներն ալ Դաւիթի նուագարաններով տեղաւորուեցան, նաեւ քահանաները՝ փողերով: **27** Եզեկիա հրամայեց որ ողջակէզը զոհասեղանին վրայ մատուցանեն, ու ողջակէզին սկսած ատենը՝ Տէրոջ երգն ալ սկսաւ, փողերով եւ Իսրայէլի թագաւորին՝ Դաւիթի նուագարաններով: **28** Մինչեւ ողջակէզին աւարտումը՝ ամբողջ

^ա Եբր.՝ կարգով դրուած

^բ Եբր.՝ պատրաստեցինք

^գ Եբր.՝ մեղքէ մաքրուելու համար մատուցանեցին

^դ Եբր.՝ կայնեցուց

^ե Եբր.՝ ձեռքով

համախմբումը կ'երկրպագէր, **երգողները** երգ կ'երգէին, ու **քահանաները** փողերը կը հնչեցնէին: **29** Երբ ողջակէզ մատուցանելը ււարտեցին, թագաւորը եւ բոլոր քովը գտնուողները ծռելով երկրպագեցին: **30** Եզեկիա թագաւորն ու իշխանաւորները Ղեւտացիներուն հրամայեցին, որ Տէրը գովաբանեն Դաւիթի եւ Ասափ տեսանողին խօսքերով: Անոնք ալ ուրախութեամբ գովաբանեցին, ու խոնարհելով երկրպագեցին:

31 Եզեկիա ^հըսաւ. «Հիմա դուք ձեզ Տէրոջ նուիրեցիք. մօտեցէ՛ք, եւ Տէրոջ տունը զոհե՛ր ու շնորհակալութեան **ընծաներ** բերէք»: Համախմբումը զոհեր եւ շնորհակալութեան **ընծաներ** բերաւ, ու բոլոր յօժար սիրտ ունեցողները ողջակէզներ **բերին**: **32** Համախմբումին բերած ողջակէզներուն թիւը սա՛ էր.— արջառներէն եօթանասուն զուարակ, հարիւր խոյ, ու երկու հարիւր գառ. ասոնք բոլորը Տէրոջ ողջակէզ ըլլալու համար էին: **33** ^ւԸնծայուածները վեց հարիւր արջառ ու երեք հազար ոչխար էին: **34** Բայց քահանաները փոքրաթիւ էին, ուստի չկրցան բոլոր ողջակէզներուն մորթերը հանել. իրենց Ղեւտացի եղբայրները իրենց օգնեցին՝ մինչեւ **այս** գործին ււարտումը, ու մինչեւ **միւս** քահանաներուն սրբանալը, քանի Ղեւտացիները քահանաներէն աւելի ^իյօժարութեամբ սրբացան: **35** Նաեւ ողջակէզները առատ էին՝ խաղաղութեան **զոհերուն** ճարպով եւ ողջակէզներուն թափելիք նուէրներով միասին: Այսպէս՝ Տէրոջ տան ծառայութիւնը **դարձեալ** հաստատուեցաւ: **36** Եզեկիա եւ ամբողջ ժողովուրդը ուրախացան՝ որ Աստուած ժողովուրդը **լաւ** ^ծտրամադրած էր, քանի **այս** բանը յանկարծ եղաւ:

ՋԱՏԻԿԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

30

Եզեկիա ամբողջ Իսրայէլի եւ Յուդայի **մարդ** դրկեց, Եփրեմի ու Մանասէի ալ նամակներ գրեց, որպէսզի Երուսաղէմ՝ Տէրոջ տունը գան, եւ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն Ջատիկը կատարեն: **2** Թագաւորը, անոր իշխանաւորներն ու ամբողջ համախմբումը Երուսաղէմի մէջ խորհրդակցեցան որ Ջատիկը երկրորդ ամսուան մէջ կատարեն. **3** արդարեւ «**սահմանուած** ատենին» չէին կրնար զայն կատարել, քանի բաւական քահանաներ սրբացած չէին ու ժողովուրդը Երուսաղէմ հաւաքուած չէր: **4** Այս կերպը թագաւորին եւ ամբողջ համախմբումին ^բհաճելի եղաւ: **5** Ուստի ^գորոշեցին ամբողջ Իսրայէլի մէջ ^դծանուցանել, Բերսաբէէն մինչեւ Դան, որպէսզի գան ու Երուսաղէմի մէջ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն Ջատիկը կատարեն. արդարեւ շատ ատենէ ի վեր **զայն**

^հ Եբր.՝ պատասխանեց եւ ըսաւ
^ւ Եբր.՝ Սրբացուածները
^ի Եբր.՝ ուղիղ սիրտով
^ծ Եբր.՝ պատրաստած
^բ Եբր.՝ այդ ատեն
^գ Եբր.՝ աչքերուն ուղիղ
^դ Եբր.՝ խօսք կայնեցուցին
^ե Եբր.՝ ձայն անցընել

կատարած չէին՝ գրուածին համաձայն:

6 Սուրհանդակները թագաւորին եւ իշխանաւորներուն նամակներով ամբողջ Իսրայէլ ու Յուդա գացին, եւ թագաւորին պատուէրին համաձայն ըսին. «Ո՛վ Իսրայէլի որդիներ, Տէրոջ վերադարձէք, Աբրահամի, Իսահակի ու Իսրայէլի Աստուծոյն, եւ ան ալ պիտի վերադառնայ ձեր մնացորդին՝ որ Ասորեստանի թագաւորներուն ձեռքէն ազատած է: 7 Ձեր հայրերուն ու ձեր եղբայրներուն պէս մի՛ ըլլաք, որոնք Տէրոջ՝ իրենց հայրերուն Աստուծոյն հանդէպ ուխտագանց եղան. ան ալ զանոնք ւաւերի մատնեց, ինչպէս կը տեսնէք: 8 Ուրեմն ձեր հայրերուն պէս ձեր պարանոցը մի՛ խստացնէք. «հնազանդեցէ՛ք Տէրոջ ու եկէ՛ք անոր սրբարանը՝ որ յաւիտեան սրբացուցած է, եւ պաշտեցէ՛ք Տէրը՝ ձեր Աստուածը, որպէսզի անոր բարկութեան բորբոքումը ձեզմէ հեռանայ: 9 Արդարեւ եթէ դուք Տէրոջ վերադառնաք, ձեր եղբայրներն ու ձեր որդիները իրենց գերեվարներուն առջեւ գթութիւն պիտի գտնեն, եւ այս երկիրը պիտի վերադառնան. արդարեւ Տէրը՝ ձեր Աստուածը ողորմած ու գթած է, եւ եթէ անոր վերադառնաք, ձեզմէ երես պիտի չհրարձնէ»:

10 Սուրհանդակները քաղաքէ քաղաք շրջագայեցան Եփրեմի ու Մանասէի երկիրը՝ մինչեւ Զաբուղոն. բայց անոնց վրայ կը ծիծաղէին եւ զանոնք կը ծաղրէին: 11 Սակայն Ասերէն, Մանասէէն եւ Զաբուղոնէն ոմանք խոնարհեցան ու Երուսաղէմ եկան: 12 Աստուծոյ ձեռքը Յուդայի վրայ ալ էր, որպէսզի անոնց մէկ սիրտ տայ՝ թագաւորին եւ իշխանաւորներուն պատուէրը կատարելու Տէրոջ խօսքին համաձայն:

ՋԱՏԻԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

13 Երուսաղէմի մէջ շատ ժողովուրդ հաւաքուեցաւ երկրորդ ամսուան մէջ՝ Բաղարջակերքի տօնը կատարելու համար – յոյժ մեծ համախմբում մը: 14 Անոնք կանգնեցան ու Երուսաղէմի մէջ եղող զոհասեղանները հանեցին. բոլոր խունկի զոհասեղանները հանեցին եւ Կեդրոնի ձորը նետեցին: 15 Երկրորդ ամսուան տասնչորրորդ օրը զատիկը մորթեցին. քահանաներն ու Ղեւտացիները խպնելով սրբացան եւ Տէրոջ տունը ողջակէզներ բերին: 16 Իրենց էտեղը կայնեցան՝ իրենց կանոնին համաձայն – Աստուծոյ մարդուն՝ Սովսէսի Օրէնքին համաձայն. քահանաները Ղեւտացիներուն ձեռքէն արիւնը կը ստանային ու կը սրսկէին: 17 Զանի համախմբումին մէջ շատեր սրբացած չէին, Ղեւտացիները կը մորթէին զատիկի գառը՝ բոլոր մաքուր չեղողներուն համար, որպէսզի գայն Տէրոջ սրբացնեն: 18 Արդարեւ ժողովուրդէն շատերը, այսինքն՝ Եփրեմէն, Մանասէէն, Իսաքարէն ու Զաբուղոնէն եկողներէն շատերը, մաքրուած չէին. թէպէտ զատիկը կերան, գրուածին համաձայն չէր. իսկ Եզեկիա անոնց համար աղօթեց՝ ըսելով. «Բարի Տէրը թող քաւութիւն ընէ այն բոլոր մարդոց, 19 որոնք իրենց սիրտը Ետրամադրեցին փնտռելու Աստուած՝ Եհովան, իրենց հայրերուն Աստուածը, թէեւ սրբարանին մաքրութեան համաձայն մաքրուած չէին»:

⁶ Եբր.՝ ձե՛ռք տուէք

⁸ Եբր.՝ չհեռացնէ

⁵ Եբր.՝ կայանը

² Եբր.՝ պատրաստեցին

⁹ Եբր.՝ ժողովուրդը բուժեց

21 Երուսաղէմ գտնուող Իսրայէլի որդիները մեծ ուրախութեամբ եօթը օր Բաղարջակերքի տօնը կատարեցին. Ղեւտացիներն ու քահանաները ամէն օր Տէրը կը գովաբանէին՝ հնչելով նուագարաններով Տէրոջ երգելով: 22 Եզեկիա՝ քաղցրութեամբ խօսեցաւ Տէրոջ բարի իգիտութեամբ իմաստուն՝ եղող բոլոր Ղեւտացիներուն: Հանդիսաւոր տօնին եօթը օրը կերան՝ խաղաղութեան զոհեր մատուցանելով, եւ Տէրը՝ իրենց հայրերուն Աստուածը ներբողելով:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

23 Ամբողջ համախմբումը խորհրդակցեցաւ որ ուրիշ եօթը օր ալ տօն կատարեն. ուստի եօթը օր ալ մեծ ուրախութեամբ տօն կատարեցին: 24 Արդարեւ Յուդայի Եզեկիա թագաւորը համախմբումին հազար զուարակ ու եօթը հազար ոչխար՝ պարգեւեց: Իշխանաւորներն ալ համախմբումին հազար զուարակ եւ տասը հազար ոչխար պարգեւեցին. բազմաթիւ քահանաներ ալ սրբացան: 25 Յուդայի ամբողջ համախմբումը, քահանաներն ու Ղեւտացիները ուրախացան, նաեւ Իսրայէլէն եկողներուն ամբողջ համախմբումը, եւ Իսրայէլի երկրէն եկող ու Յուդայի մէջ բնակող գաղթականները: 26 Այսպէս՝ Երուսաղէմի մէջ մեծ ուրախութիւն եղաւ. արդարեւ Իսրայէլի թագաւորին՝ Դաւիթի որդիին՝ Սողոմոնի օրերէն ի վեր Երուսաղէմի մէջ նոյնպիսի ուրախութիւն եղած չէր:

27 Յետոյ Ղեւտացի քահանաները կանգնեցան ու ժողովուրդը օրհնեցին. անոնց ձայնը լսուեցաւ, եւ անոնց աղօթքը Աստուծոյ սուրբ բնակարանը՝ երկինք հասաւ:

ԵԶԵԿԻԱ ԿԸ ՎԵՐԱԿԱԶՍԷ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆԸԸ

31

Երբ այս բոլորը ավարտեցաւ, հոն գտնուող բոլոր Իսրայէլացիները Յուդայի քաղաքները՝ զագից, եւ ամբողջ Յուդայի, Բենիամինի, Եփրեմի ու Մանասէի մէջ եղող արծանները կոտորեցին, աստարովքները կտրեցին եւ բարձր տեղերն ու բազինները փլցուցին, մինչեւ որ զանոնք բոլորովին սպառեցին: Յետոյ Իսրայէլի որդիները իրենց քաղաքները վերադարձան, իւրաքանչիւրը՝ իր կալուածը:

2 Եզեկիա քահանաներուն ու Ղեւտացիներուն դասերը՝ հաստատեց՝ իրենց բաժանմունքներուն համեմատ, – թէ՛ քահանաներէն եւ թէ՛ Ղեւտացիներէն իւրաքանչիւրը՝ իր պաշտօնին համեմատ, – ողջակէզներու եւ խաղաղութեան զոհերու համար, ու Տէրոջ՝ գաւիթներուն դռներուն մէջ պաշտօն կատարելու, շնորհակալ ըլլալու եւ գովաբանելու համար: 3 Նաեւ իր ինչքէն առնուելիք թագաւորին բաժինը որոշեց՝ ողջակէզներուն

^d Եբբ.՝ սիրտին
^h Եբբ.՝ ուշիմութեամբ ուշիմ
^l Եբբ.՝ իբր ընծայ բարձրացուց
^u Եբբ.՝ դուրս ելան
^p Եբբ.՝ կայնեցուց
^q Եբբ.՝ բանակավայրերուն

համար, **այսինքն՝** առտուան եւ իրիկուան ողջակէզներուն համար, ու Շաբաթ **օրերու,** ամսագլուխներու եւ հանդիսաւոր տօներու ողջակէզներուն համար, ինչպէս գրուած է **Տէրոջ Օրէնքի** գիրքին մէջ: **4** Երուսաղէմ բնակող ժողովուրդին հրամայեց որ քահանաներուն ու Ղեւտացիներուն բաժինը տան, որպէսզի անոնք **Տէրոջ Օրէնքը կատարելու** Դնուիրուին: **5** Երբ **այս** հրամանը ^Եհրապարակուեցաւ, Իսրայէլի որդիները ցորենին, քաղցուիին, իւղին, մեղրին, եւ արտերու բոլոր բերքերուն ^Գերախայրիքը առատութեամբ բերին. բոլորին տասանորդը առատապէս բերին: **6** Յուդայի քաղաքները բնակող Իսրայէլի ու Յուդայի որդիները՝ իրենք ալ բերին եւ դիզեցին արջառներուն ու ոչխարներուն տասանորդները, եւ **Տէրոջ՝** իրենց Աստուծոյն ^Եընծայուած սուրբ բաներուն տասանորդները: **7** Անոնք երրորդ ամսուան մէջ սկսան ^Ըդիզել, ու եօթներորդ ամսուան մէջ ամարտեցին: **8** Երբ Եզեկիա եւ իշխանաւորները եկան ու տեսան **այդ** դէզերը, **Տէրը** եւ անոր ժողովուրդը՝ Իսրայէլը օրհնեցին: **9** Եզեկիա **այդ** դէզերուն մասին հարցուց քահանաներուն ու Ղեւտացիներուն: **10** Սադովկի տունէն ելող ամագ քահանան՝ Ազարիա անոր պատասխանեց. «Երբ սկսան բարձրացնելիք ընծաները **Տէրոջ** տունը բերել, կերանք, կշտացանք, ու շատ անելցաւ, որովհետեւ **Տէրը** իր ժողովուրդը օրհնեց. անելցածը այս մթերքն է»: **11** Եզեկիա հրամայեց որ **Տէրոջ** տան մէջ ^Թմթերանոցներ պատրաստեն. ուստի **զանոնք** պատրաստեցին, **12** եւ բարձրացնելիք ընծաները, տասանորդներն ու ^Ժսուրբ բաները՝ հաւատարմութեամբ ներս տարին: Անոնց ^Իվերակացուն Ղեւտացի Զոնոնիա էր, եւ անոր եղբայրը՝ Սեմէի **իր** ^Կփոխանորդն էր: **13** Յեքիէլ, Ազագիա, Նահաթ, Ասայէլ, Յերիմովթ, Յովզաբադ, Եղիէլ, Յեսմաքիա, Մահաթ ու Բանեա վերատեսուչներ էին՝ Զոնոնիայի եւ անոր եղբօր՝ Սեմէի ձեռքին տակ, Եզեկիա թագաւորին ու **Տէրոջ** տան առաջնորդին՝ Ազարիայի հրամանով: **14** Արեւելեան կողմին դռնապանը, Ղեւտացի Յեմնայի որդին՝ Կովրէ, Աստուծոյ **բերուած** յօժարակամ ընծաներուն վրայ **նշանակուած** էր՝ **Տէրոջ** բարձրացնելիք ընծաներն ու ամենասուրբ բաները ^Լբաժնելու համար: **15** Զահանաներու քաղաքներուն մէջ՝ իր հրամանին տակ ունէր Եդենը, Մինիամինը, Յեսուն, Սեմայիան, Ամարիան եւ Սեքեցիան, որպէսզի իրենց եղբայրներուն՝ մեծին ու պզտիկին՝ հաւատարմութեամբ բաժնեն **ընծաները, իրենց** դասերուն համեմատ. – **16** ազգահամարին մէջ արձանագրուած երեք տարեկանէն վեր ելող բոլոր արուներուն, որոնք ամէն ^Նօր

-
- ^Դ Երբ.՝ մէջ ուժովնան
 - ^Ե Երբ.՝ պատռուեցաւ
 - ^Գ Երբ.՝ առաջինները
 - ^Դ Երբ.՝ սրբացուած
 - ^Ը Երբ.՝ դէզերուն հիմերը դնել
 - ^Թ Կամ՝ սենեակներ
 - ^Ժ Երբ.՝ սրբացուածները
 - ^Ի Երբ.՝ առաջնորդը
 - ^Կ Երբ.՝ երկրորդն
 - ^Լ Երբ.՝ տալու
 - ^Ն Երբ.՝ օրուան գործին համար

Տէրոջ տունը կը մտնէին՝ իրենց պաշտօններուն եւ դասերուն համեմատ իրենց ծառայութիւնը կատարելու. 17 նաեւ ազգահամարին մէջ արձանագրուած քահանաներուն՝ իրենց նահապետութիւններուն համեմատ, եւ քսան տարեկանէն վեր եղող Ղեւտացիներուն՝ իրենց պաշտօններուն ու դասերուն համեմատ. 18 նաեւ ազգահամարին մէջ արձանագրուած անոնց բոլոր մանուկներուն, կիներուն, որդիներուն եւ աղջիկներուն, այսինքն՝ անոնց ամբողջ համախմբումին, քանի հաւատարմութեամբ կը սորբանային: 19 Իսկ անոնց քաղաքներուն արուարձաններուն արտերուն մէջ եղող Ահարոնին որդիներուն՝ քահանաներուն համար, ամէն քաղաքի մէջ՝ իրենց անուններով որոշուած մարդիկ կային, որոնք քահանաներուն բոլոր արուններուն ու Ղեւտացիներու ազգահամարին մէջ բոլոր արձանագրուածներուն բաժիններ կու տային: 20 Եզեկիա այսպէս վարուեցաւ ամբողջ Յուդայի մէջ, եւ ըրաւ ինչ որ Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն առջեւ լաւ, ուղիղ ու ճշմարիտ է:

21 Իր ճեռնարկած բոլոր գործերը – թէ՛ Աստուծոյ տան ծառայութեան համար, եւ թէ՛ Օրէնքին ու պատուիրաններուն համար – կատարեց իր ամբողջ սիրտով իր Աստուածը փնտռելով, ու յաջողեցաւ:

ԱՍՈՐԵՍՏԱՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ
(Դ. Թագ. 18. 13-37: 19. 14-19, 35-37: Ես. 36. 1-22: 37. 8-38)

32

Այս արարքներէն ու հաւատարմութենէն ետք՝ Ասորեստանի Սենեքերիմ թագաւորը եկաւ, եւ Յուդայի երկիրը մտնելով՝ պարսպապատ քաղաքներուն դէմ բանակեցաւ, մտադրելով զանոնք Քորաւել: 2 Երբ Եզեկիա տեսաւ թէ Սենեքերիմ եկած է ու Պոլոզէ Երուսաղէմի դէմ պատերազմիլ, 3 իր իշխանաւորներուն եւ զօրաւոր մարդոց հետ խորհրդակցեցաւ, որ քաղաքէն դուրս եղող ակերուն ջուրերը ՚կեցնէ. անոնք ալ իրեն օգնեցին: 4 Շատ ժողովուրդ հաւաքուեցաւ, ու բոլոր աղբիւրներն ու երկրին մէջէն անցնող վտակը խցեցին՝ ըսելով. «Ինչո՞ւ Ասորեստանի թագաւորները գան եւ առատ ջուր գտնեն»:
5 Եզեկիա ուժովցաւ. բոլոր փլած պարիսպները կառուցանեց ու մինչեւ աշտարակները բարձրացուց. դուրսէն ուրիշ պարիսպ մըն ալ կառուցանեց, եւ Դաւիթի քաղաքին մէջ եղող Սելոնը նորոգեց. նաեւ բազմաթիւ ճիզակներ ու վահաններ շինեց: 6 Ժողովուրդին վրայ պատերազմի պետեր կարգեց, զանոնք իր քով հաւաքեց՝ քաղաքին դրան հրապարակին մէջ, եւ անոնց էքաղցրութեամբ խօսեցաւ՝ ըսելով. 7 «Ուժովցէ՛ք ու քա՛ջ եղէ՛ք.

⁴ Եբբ.՝ սորբանային՝ սրբութեամբ
⁵ Եբբ.՝ սկսած
⁶ Եբբ.՝ ըսելով
⁷ Եբբ.՝ իրեն համար ճեղքել
⁸ Եբբ.՝ իր երեսն է
⁹ Եբբ.՝ խցէ
¹⁰ Այսինքն՝ միջնաբերդը
¹¹ Կամ՝ թուրեր
¹² Եբբ.՝ սիրտին

Ասորեստանի թագաւորէն եւ անոր հետ եղող ամբողջ բազմութենէն մի՛ վախնաք ու մի՛ զարհուրիք. արդարեւ մեզի հետ եղողները ւաւելի շատ են անոր հետ եղողներէն: **8** Անոր հետ մարմնեղէն բազուկ կայ, բայց մեզի հետ եղողը՝ ^բՏէրն է, մեր Աստուածը, որ մեզի պիտի օգնէ ու մեր ^բպատերազմներուն մէջ պիտի առաջնորդէ[»]: Ուստի ժողովուրդը Յուդայի Եզեկիա թագաւորին ^գխօսքերէն քաջալերուեցաւ[»]:

9 Ասկէ ետք՝ Ասորեստանի Սենեքերիմ թագաւորը, երբ ինք եւ իր բոլոր ղեկավարները Լաքիսի դիմաց էին, իր ծառաները Երուսաղէմ դրկեց՝ Յուդայի Եզեկիա թագաւորին ու Երուսաղէմ եղող ամբողջ Յուդայի, ըսելով. **10** «Ասորեստանի Սենեքերիմ թագաւորը սա՛կը յայտարարէ. “Դուք որո՞ւ վստահելով ^հԵրուսաղէմի մէջ պաշարուած” կը կենաք. **11** Եզեկիա ձեզ չի՞ համոզեր, որ անօթութեամբ եւ ծարաւով մեռնելու մատնէ ձեզ՝ ըսելով. “Տէրը՝ մեր Աստուածը մեզ Ասորեստանի թագաւորին ձեռքէն պիտի ազատէ”: **12** Ասիկա նոյն Եզեկիան չէ՞, որ անոր բարձր տեղերն ու զոհասեղանները հանեց, եւ Յուդայի ու Երուսաղէմի **բնակիչներուն** հրամայեց. “Միայն մէ՛կ զոհասեղանի առջեւ երկրպագեցէք, եւ անոր՝ վրայ խունկ ծխեցէք”: **13** Չէ՞ք գիտեր թէ **ուրիշ** երկիրներու բոլոր ժողովուրդներուն ի՛նչ ըրինք՝ ես ու իմ հայրերս. միթէ **այդ** երկիրներու ազգերուն աստուածները կրցա՞ն իրենց երկիրները իմ ձեռքէս ազատել: **14** Իմ հայրերուս անճիտած ազգերուն բոլոր աստուածներէն ո՞րը կրցաւ իր ժողովուրդը իմ ձեռքէս ազատել, որ ձեր Աստուածը կարենայ ձեզ իմ ձեռքէս ազատել: **15** Ուստի հիմա Եզեկիա ձեզ թող չհրապուրէ եւ այդպէս ձեզ թող չհամոզէ. անոր մի՛ հաւատաք, քանի ո՛չ մէկ ազգի կամ թագաւորութեան ոեւէ մէկ աստուածը կրցաւ իր ժողովուրդը իմ ձեռքէս ու հայրերուս ձեռքէն ազատել. ա՛յ ի՞նչպէս ձեր Աստուածը ձեզ իմ ձեռքէս պիտի ազատէ[□]»: **16** Անոր ծառաները ^կՏէր Աստուծոյ դէմ, եւ անոր ծառային՝ Եզեկիայի դէմ ւաւելի **խօսքեր** ալ ըսին: **17** **Սենեքերիմ** նաեւ ^լնամակ գրեց, Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը նախատելու եւ անոր դէմ խօսելու համար, ըսելով. «Ինչպէս **ուրիշ** երկիրներու ազգերուն աստուածները **չկրցան** իրենց ժողովուրդները իմ ձեռքէս ազատել, նոյնպէս Եզեկիայի Աստուածը իր ժողովուրդը իմ ձեռքէս պիտի չազատէ[»]: **18** Յետոյ **Սենեքերիմի ծառաները** բարձր ձայնով ^մեբրայերէն պոռագին՝ պարիսպին վրայ եղող Երուսաղէմի ժողովուրդին, զայն վախցնելու եւ շփոթեցնելու համար, որպէսզի քաղաքը գրաւեն: **19** Երուսաղէմի Աստուծոյն դէմ **խօսեցան**՝ ինչպէս երկրի ժողովուրդներու աստուածներուն դէմ **կը խօսէին**, որոնք մարդու ձեռքերու գործ են:

20 Եզեկիա թագաւորը եւ Ամովսի որդին՝ Եսայի մարգարէն այս մասին աղօթեցին, դէպի երկինք աղաղակելով: **21** Տէրն ալ հրեշտակ մը դրկեց, ու Ասորեստանի թագաւորին բանակավայրին մէջ անհետացուց բոլոր զօրաւոր կտրիճները, առաջնորդներն ու

^բ Եբբ.՝ Եհովան

^բ Եբբ.՝ պատերազմները պիտի պատերազմի

^գ Եբբ.՝ խօսքերուն յենեցաւ

^հ Կամ՝ Երուսաղէմ՝ ամրոցին մէջ

^կ Եբբ.՝ Եհովա

^լ Եբբ.՝ գրութիւն

^մ Եբբ.՝ հրէերէն

պետերը: Ան ⁴ամօթահար իր երկիրը վերադարձաւ. երբ իր աստուծոյն տունը կը մտնէր, իր ընդերքէն ելած **որդիները** գինք հոն սուրով ⁵զարկին: **22** Այսպէս՝ Տէրը Եգեկիան ու Երուսաղէմի բնակիչները Ասորեստանի Սենքերիմ թագաւորին ձեռքէն եւ բոլորին ձեռքէն ազատեց, ու զանոնք ամէն կողմէ պաշտպանեց: **23** Շատերը Տէրոջ ընծաներ բերին՝ Երուսաղէմ, եւ Յուդայի Եգեկիա թագաւորին ալ՝ թանկագին **պարգէւներ**: Անկէ ետք՝ ան բոլոր ազգերուն ⁸առջեւ բարձրացաւ:

ԵԶԵԿԻԱՅԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ
(Դ. Թագ. 20. 1-3, 12-19: Ես. 28. 1-3: 39. 1-8)

24 Այդ օրերը Եգեկիա մահուան աստիճան հիւանդացաւ, ու Տէրոջ աղօթեց: **Տէրը** խօսեցաւ անոր եւ ²նշան մը տուաւ անոր: **25** Բայց Եգեկիա իր **ընդունած** երախտիքին փոխարէնը չհատուցանեց, որովհետեւ անոր սիրտը խրոխտացաւ. ուստի անոր վրայ եւ Յուդայի ու Երուսաղէմի վրայ զայրոյթ եղաւ: **26** Բայց Եգեկիա իր սիրտին խրոխտութեան համար խոնարհեցաւ, թէ՛ ինք եւ թէ Երուսաղէմի բնակիչները. հետեւաբար Տէրոջ զայրոյթը անոնց վրայ չեկաւ Եգեկիայի օրերը:

ԵԶԵԿԻԱՅԻ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՓԱՌԸ

27 Եգեկիա յոյժ շատ հարստութիւն ու փառք ունեցաւ: Ան արծաթի, ոսկիի, պատուական քարերու, բուրաւէտ **համեմներու**, վահաններու եւ ամէն տեսակ ցանկալի իրերու համար գանձարաններ շինեց իրեն. **28** նաեւ ցորենի, քաղցուի ու իւղի բերքերուն համար՝ շտեմարաններ, եւ ամէն տեսակ անասուններու համար՝ ախոռներ, ու հօտերու համար՝ փարախներ: **29** Զաղաքներ ալ շինեց իրեն, եւ բազմաթիւ ⁵ոչխարներ ու ⁶արջառներ ունեցաւ, որովհետեւ Աստուած յոյժ շատ ինչք տուաւ անոր: **30** Այս Եգեկիան էր որ Գեհոնի վերի ջուրերուն ակը խցեց, եւ զայն դէպի վար՝ Դաւիթի քաղաքին արեւմտեան կողմը ուղղեց: Եգեկիա իր բոլոր գործերուն մէջ յաջողեցաւ:

31 Բայց երբ Բաբելոնի իշխանաւորներուն ¹պատգամաւորները անոր ղրկուեցան՝ երկրին մէջ եղած հրաշքին մասին ²տեղեկանալու համար, Աստուած զայն լքեց՝ որպէսզի գինք փորձարկէ եւ իր սիրտին մէջ եղած ամէն ինչ գիտնայ:

ԵԶԵԿԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

-
- ⁴ **Եբբ.**՝ երեսի ամօթով
 - ⁵ **Եբբ.**՝ տապալեցին
 - ⁸ **Եբբ.**՝ աչքերուն
 - ² **Եբբ.**՝ հրաշք
 - ⁶ **Եբբ.**՝ ոչխարի խաշինք
 - ⁵ **Եբբ.**՝ արջառի խաշինք
 - ¹ **Եբբ.**՝ թարգմանները
 - ⁶ **Եբբ.**՝ փնտռելու

(Դ. Թագ. 20. 20-21)

32 Եզեկիայի մնացեալ արարքները եւ անոր բարեպաշտութիւնը՝ ահա՛ Ամովսի որդիին՝ Եսայի մարգարէին ²Մարգարէութեան մէջ, ու Յուդայի եւ Իսրայէլի Թագաւորներու գիրքին մէջ գրուած են: **33** Եզեկիա իր հայրերուն հետ քնացաւ, ու զայն Դաւիթի որդիներուն "բարձրագոյն գերեզմաններուն մէջ" թաղեցին: Ամբողջ Յուդան ու Երուսաղէմի բնակիչները անոր պատիւ ³ցոյց տուին՝ իր մահուան ատենը, եւ անոր տեղ իր որդին՝ Մանասէ թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒՂԱՅԻ ՄԱՆԱՍԷ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

(Դ. Թագ. 21. 1-9)

33

Մանասէ տասներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ յիսունհինգ տարի թագաւորեց: **2** Ան Տէրոջ ⁴առջեւ չարիք գործեց, Իսրայէլի որդիներուն առջեւէն Տէրոջ վտարած ազգերուն գարշութիւններուն համաձայն: **3** Իր հօր՝ Եզեկիայի կործանած բարձր տեղերը վերակառուցանեց, Բահաղներու բազիլներ կանգնեցուց, եւ աստարովներ շինեց: Երկինքի բոլոր զօրքերուն երկրպագեց ու զանոնք պաշտեց: **4** Նաեւ բազիլներ կառուցանեց Տէրոջ տան մէջ, որուն մասին Տէրը ըսեր էր. «Իմ անունս յաւիտեան Երուսաղէմի մէջ պիտի ըլլայ»: **5** Տէրոջ տան երկու գաւիթներուն մէջ՝ երկինքի բոլոր զօրքերուն բազիլներ կառուցանեց: **6** Ենովմի որդիին ձորին մէջ իր որդիները կրակէ անցուց. կը գուշակէր, կը հմայէր, վհուկներ ու նշանագէտներ ⁷ուներ, եւ Տէրոջ առջեւ շատ չարիք գործեց ու զայն գրգռեց: **7** Իր շինած ⁸քանդակուած կուռքը՝ Աստուծոյ տունը դրաւ, որուն մասին Աստուած Դաւիթի եւ անոր որդիին՝ Սողոմոնի ըսեր էր. «Այս տան մէջ, ու Երուսաղէմի՛ մէջ – որ Իսրայէլի բոլոր տոհմերէն ընտրեցի – պիտի դնեմ իմ անունս յաւիտեան: **8** Իսրայէլի ոտքը անգամ մըն ալ պիտի ⁹չշարժեմ այն ⁹երկրէն, որուն մէջ ձեր հայրերը ⁹հաստատեցի. միայն թէ անոնք զգուշութեամբ գործադրեն ամէն ինչ որ Մովսէսի ⁹միջոցով իրենց պատուիրեցի, ամբողջ Օրէնքին, կանոններուն ու

² Եբր.՝ Տեսիլքին

⁴ Կամ՝ գերեզմաններուն զառիվերին մօտ

³ Եբր.՝ ըրին

⁴ Եբր.՝ աչքերուն

⁵ Եբր.՝ կ'ընէր

⁶ Եբր.՝ քանդակուած պատկերը

⁷ Եբր.՝ չթափառեցնեմ

⁸ Եբր.՝ հողէն

⁹ Եբր.՝ կայունացուցի

⁹ Եբր.՝ ձեռքով

«դատավճիռներուն համաձայն»: **9** Բայց Մանասէ այնպէս մոլորեցուց Յուդան ու Երուսաղէմի բնակիչները, որ Իսրայէլի որդիներուն առջեւէն Տէրոջ բնաջնջած ազգերէն աւելի չարիք գործեցին: **10** Տէրը Մանասէի եւ անոր ժողովուրդին խօսեցաւ, բայց անոնք ուշադիր չեղան:

ՄԱՆԱՍԷ ԿԸ ԶՂՋԱՅ

11 Ուստի Տէրը անոնց դէմ Ասորեստանի թագաւորին սպարապետները բերաւ, որոնք Մանասէն կարթերով բռնեցին, զայն պղինձէ **շղթաներով** կապեցին, ու Բաբելոն տարին: **12** Երբ տագնապի մէջ էր, Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն Քաղատեցաւ, եւ հայրերուն Աստուծոյն առջեւ մեծապէս խոնարհեցաւ. **13** անոր աղօթեց, **Տէրն ալ** իր թախանձանքը ընդունեց, աղաչանքը լսեց, ու զինք Երուսաղէմ՝ իր թագաւորութեան վերադարձուց: Այն ատեն Մանասէ գիտցաւ թէ Եհովա՛ն է **միակ** Աստուածը: **14** Անկէ ետք՝ Դաւիթի քաղաքին դուրսը պարիսպ մը կառուցանեց, Գեհոնի արեւմտեան կողմը՝ ձորին մէջ ու մինչեւ Ձուկերու դրան մուտքը, Ուփաղն ալ շրջապատելով. զայն շատ բարձրացուց, եւ Յուդայի բոլոր պարսպապատ քաղաքներուն մէջ զօրապետներ դրաւ: **15** Օտար աստուածներն ու կուռքը Տէրոջ տունէն հանեց. Տէրոջ տան լերան վրայ եւ Երուսաղէմի մէջ իր կառուցանած բոլոր բագինները **հանեց** ու քաղաքէն դուրս նետեց: **16** Տէրոջ զոհասեղանը կառուցանեց, անոր վրայ խաղաղութեան եւ շնորհակալութեան զոհեր մատուցանեց, ու Յուդայի հրամայեց որ Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը պաշտէ: **17** Սակայն ժողովուրդը տակաւին բարձր տեղերու վրայ զոհ կը մատուցանէր, **բայց** միայն Տէրոջ՝ իրենց Աստուծոյն:

ՄԱՆԱՍԷԻ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

(Դ. Թագ. 21. 17-18)

18 Մանասէի մնացեալ արարքները, իր Աստուծոյն **ըրած** աղօթքը, եւ Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն անունով անոր խօսող տեսանողներուն խօսքերը՝ ահա՛ Իսրայէլի թագաւորներուն՝ **Գիրքին** մէջ **գրուած** են: **19** Անոր աղօթքը, թախանձանքին ընդունուիլը, ամբողջ մեղքը եւ ուխտագանցութիւնը, նաեւ այն տեղերը՝ ուր իր խոնարհելէն առաջ բարձր տեղեր կառուցանեց եւ աստարովթներ ու իջանդակուած կուռքեր՝ կանգնեցուց, ահա՛ Նոգայի **Գիրքին** մէջ **գրուած** են: **20** Մանասէ իր հայրերուն հետ քնացաւ, եւ զայն իր տան մէջ թաղեցին. անոր տեղ իր որդին՝ Ամոն թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ԱՄՈՆ ԹԱԳԱԻՈՐԸ

(Դ. Թագ. 21. 19-26)

² **Կամ՝** սովորութիւններուն
^բ **Եբր.**՝ երեսին պաղատեցաւ
^գ **Եբր.**՝ Արարքներուն, **կամ՝** Խօսքերուն
^դ **Եբր.**՝ քանդակուած պատկերներ
^է **Կամ՝** Տեսանողներուն
^զ **Եբր.**՝ Արարքներուն, **կամ՝** Խօսքերուն

21 Ամոն քսաներկու տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երկու տարի թագաւորեց: 22 Տէրոջ առջեւ չարիք գործեց, ինչպէս իր հայրը՝ Մանասէ ըրեր էր: Ամոն իր հօր՝ Մանասէի շինած բոլոր քանդակուած կուռքերուն զոհ մատուցանեց եւ զանոնք պաշտեց. 23 բայց Տէրոջ առջեւ չխոնարհեցաւ, ինչպէս իր հայրը՝ Մանասէ խոնարհեր էր. հապա ինք՝ Ամոն շատցուց իր յանցանքները: 24 Անոր ծառաները իրեն դէմ դաւադրեցին, ու թագաւորը իր տան մէջ մեռցուցին: 25 Իսկ երկրին ժողովուրդը Ամոն թագաւորին դէմ բոլոր դաւադրողները մեռցուց: Ապա երկրին ժողովուրդը անոր որդին՝ Յովսիան իր տեղ թագաւոր հռչակեց

ՅՈՒՂԱՅԻ ՅՈՎՍԻԱ ԹԱԳԱՒՈՐԸ
(Դ. Թագ. 22. 1-2)

34

Յովսիա ութ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երեսունմէկ տարի թագաւորեց: 2 Ան ըրաւ ինչ որ Տէրոջ «առջեւ ուղիղ է. իր հօր՝ Դաւիթի ճամբաներէն ընթացաւ, եւ անոնցմէ դէպի աջ կամ ձախ չջեղեցաւ:

ՅՈՎՍԻԱ ԿԸ ՀԵՌԱՅԵ ԿՌԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ
(Դ. Թագ. 23. 4-20)

3 Իր թագաւորութեան ութերորդ տարին, երբ դեռ ինք պատանի էր, սկսաւ իր հօր՝ Դաւիթի Աստուածը փնտռել, եւ տասներկորորդ տարին՝ սկսաւ Յուդան ու Երուսաղէմը մաքրել բարձր տեղերէն, աստարովթներէն, եւ քանդակուած ու թնկածոյ կուռքերէն՝: 4 Բահաղներու բազիլները անոր առջեւ փլցուցին, եւ ինք արեւի սիւնարձանները կոտորեց, որոնք բարձրը՝ անոնց վրայ էին: Աստարովթներն ու քանդակուած եւ թնկածոյ կուռքերը կոտորեց ու մանրեց, եւ անոնց զոհ մատուցանողներուն գերեզմաններուն վրայ ցանց: 5 Զուրմերուն ոսկորները անոնց բազիլներուն վրայ այրեց, եւ Յուդան ու Երուսաղէմը մաքրեց: 6 Մանասէի, Եփրեմի եւ Շմաւոնի քաղաքներուն մէջ, մինչեւ Նեփթաղիմ եւ անոնց շրջակայ քաղաքներուն մէջ՝, 7 բազիլներն ու աստարովթները փլցուց, «քանդակուած կուռքերը» մանրեց ու փշրեց, եւ Իսրայէլի ամբողջ երկրին մէջ եղող բոլոր արեւի սիւնարձանները կոտորեց. ապա Երուսաղէմ վերադարձաւ:

ՕՐԷՆԹԻՆ ԳԻՐԸԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ
(Դ. Թագ. 22. 3-20)

8 Իր թագաւորութեան տասներորդ տարին, երբ երկիրն ու իր տունը մաքրեց, Եսելիայի որդին՝ Սափանը, քաղաքապետը՝ Մասսիան, եւ Յովաքազի որդին՝ Յովաքը –

^ծ Եբբ.՝ զարկաւ
^ւ Եբբ.՝ աչքերուն
^բ Եբբ.՝ ձուլածոյ պատկերներէն
^գ Եբբ.՝ տուները փնտռեց
^դ Եբբ.՝ քանդակուած պատկերները

Եդիւանադպիրը – ղրկեց, որպէսզի Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն տունը նորոգեն: **9** Անոնք Զեղկիա քահանայապետին եկան, Աստուծոյ տունը բերուած դրամը՝ առին,– որ Ղեւտացիները՝ Եդրան պահապանները՝ Մանասէի ու Եփրեմի ձեռքէն, Իսրայէլի ամբողջ մնացորդէն, ամբողջ Յուդայէն եւ Բենիամինէն, ու Երուսաղէմի բնակիչներէն ժողվեր էին,– **10** եւ գործակատարներուն – Տէրոջ տան վերատեսուչներուն – ձեռքը յանձնեցին. անոնք ալ Տէրոջ տան մէջ աշխատող գործաւորներուն տուին զայն՝ տունը վերաշինելու եւ նորոգելու համար: **11** Այսինքն հիւսներուն ու կառուցանողներուն տուին, որպէսզի կոփուած քարեր եւ փայտեր գնեն՝ ագոյցներու համար ու Յուդայի թագաւորներուն քանդած տուները՝ վերստելու համար: **12** Այդ մարդիկը գործը հաւատարմութեամբ կը կատարէին: Անոնց վերատեսչութեան համար՝ իբր վերակացու **նշանակուած** էին Մերարիի որդիներէն՝ Ղեւտացի Յեթ եւ Աբդիա, Կահաթեաններու որդիներէն՝ Ջաքարիա ու Մեսուդամ, նաեւ Ղեւտացիներէն բոլոր անոնք՝ որ Քվարպետ նուագող՝ էին: **13** Բեռնակիրներուն եւ ամէն տեսակ զգործ կատարողներուն վերակացուներն էին. նաեւ ատենադպիրները, ոստիկաններն ու դռնապանները Ղեւտացիներէն էին:

14 Երբ Տէրոջ տունը բերուած դրամը դուրս կը հանէին, Զեղկիա քահանան Մովսէսի իմիջոցով **տրուած** Տէրոջ Օրէնքին գիրքը գտաւ: **15** Զեղկիա Սափան ատենադպիրին ՚ըսաւ. «Տէրոջ տան մէջ Օրէնքին գիրքը գտայ»: Զեղկիա **այդ** գիրքը Սափանի տուաւ: **16** Սափան գիրքը թագաւորին տարաւ, ու Քթագաւորը տեղեկացնելով՝ ըսաւ. «Զու ծառաներդ իրենց յանձնուած ամբողջ **գործը** կը կատարեն: **17** Տէրոջ տան մէջ գտնուած դրամը՝ հաւաքեցին, ու զայն վերատեսուչներուն ձեռքը եւ գործակատարներուն ձեռքը յանձնեցին»: **18** Յետոյ Սափան ատենադպիրը թագաւորին ՚ըսաւ. «Զեղկիա քահանան ինծի գիրք մը տուաւ», եւ Սափան անոր մէջէն թագաւորին առջեւ կարդաց: **19** Երբ թագաւորը Օրէնքին խօսքերը լսեց, իր հագուստները պատռեց: **20** Յետոյ թագաւորը Զեղկիայի, Սափանի որդիին՝ Աքիկամի, Միքայի որդիին՝ Աբդոնի, Սափան ատենադպիրին ու թագաւորին ծառային՝ Ասայիայի պատուիրեց. **21** «Գացէ՛ք, ինծի համար, եւ Իսրայէլի ու Յուդայի ճողոպրածներուն համար Տէրոջ խորհուրդ հարցուցէ՛ք՝ այս գտնուած գիրքին խօսքերուն մասին: Արդարեւ մեծ է Տէրոջ ցասումը՝ որ մեր վրայ թափուած է, որովհետեւ

^Ե Եբր.՝ յիշատակութիւններու դպիրը

^Զ Եբր.՝ իրենց տուին

^Է Եբր.՝ սեմին

^Ը Եբր.՝ գերաններով միացնելու

^Թ Եբր.՝ խելացի նուագարան նուագող

^Ժ Եբր.՝ ծառայութեան գործ

^Ի Եբր.՝ ձեռքով

^Լ Եբր.՝ պատասխանեց եւ ըսաւ

^Խ Եբր.՝ թագաւորին խօսք վերադարձնելով

^Ծ Եբր.՝ թափեցին

^Կ Եբր.՝ պատմեց եւ ըսաւ

մեր հայրերը Տէրոջ խօսքը չպահեցին, եւ այս գիրքին մէջ բոլոր գրուածները չկատարեցին»։ 22 Զեղկիա եւ թագաւորին մարդիկը գացին Ասրայի որդիին՝ Թեկուայի որդիին՝ Սեղղում հանդերձապետին կնոջ, Ողդա մարգարէուհիին։ Ան երուսաղէմ կը բնակէր, Մասենայի մէջ։ Անոր հետ այս մասին խօսեցան։

23 Ան իրենց պատասխանեց. «Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ. “Ձեզ ինծի դրկող մարդուն ըսէ՛ք. 24 "Տէրը սա՛ կը յայտարարէ. «Ահա՛ ես այս տեղին եւ անոր բնակիչներուն վրայ չարիք պիտի բերեմ, այսինքն՝ այն բոլոր անէծքները, որոնք Յուդայի թագաւորին առջեւ կարդացուած գիրքին մէջ գրուած են։ 25 Որովհետեւ զիս լքեցին եւ ուրիշ աստուածներու խունկ ծխեցին, որպէսզի իրենց ձեռքերուն բոլոր գործերով զիս գրգռեն. ուստի այս տեղին վրայ իմ ցասումս պիտի թափի ու պիտի չմարի»”։ 26 Բայց Տէրոջ խորհուրդ հարցնելու համար ձեզ դրկող Յուդայի թագաւորին սա՛ ըսէք. "Տէրը՝ Իսրայէլի Աստուածը սա՛ կը յայտարարէ լսած խօսքերուդ մասին. 27 «Զանի քու սիրտդ՝ կակուղցաւ, եւ Աստուծոյ առջեւ խոնարհեցար, երբ այս տեղին դէմ ու անոր բնակիչներուն դէմ իր ըսած խօսքերը լսեցիր, եւ իմ առջեւ խոնարհեցար, հագուստներդ պատռեցիր ու իմ առջեւ լացիր, ե՛ս ալ լսեցի»,– կը պատգամէ Տէրը”։ 28 Ահա՛ ես քեզ հայրերուդ քով պիտի ամփոփեմ, ու խաղաղութեամբ քու գերեզմանիդ մէջ պիտի ամփոփուիս։ Այս տեղին վրայ եւ անոր բնակիչներուն վրայ իմ բերելիք բոլոր չարիքներս քու աչքերդ պիտի չտեսնեն»։ Անոնք ալ թագաւորին տեղեկացուցին։

ՅՈՎՍԻԱ ԿՊԻՒՏԷ ՏԷՐՈՋ ՀՆԱԶԱՆԴԻԼ
(Դ. Թագ. 23. 1-3)

29 Թագաւորը մարդ դրկեց, եւ Յուդայի ու Երուսաղէմի բոլոր երէցները հաւաքեց։ 30 Թագաւորը Տէրոջ տունը բարձրացաւ, նաեւ Յուդայի բոլոր մարդիկն ու Երուսաղէմի բնակիչները.– քահանաները, Ղեւտացիները, եւ ամբողջ ժողովուրդը՝ մեծէն մինչեւ պզտիկը. անոնց առջեւ կարդաց Տէրոջ տան մէջ գտնուած Ուխտի գիրքին բոլոր խօսքերը։ 31 Թագաւորը իր տեղը կայնեցաւ ու Տէրոջ առջեւ ուխտ ըրաւ, որ Տէրոջ հետեւի՝ անոր պատուիրանները, վկայութիւններն ու կանոնները ամբողջ սիրտով եւ ամբողջ անձով պահելով, որպէսզի այդ գիրքին մէջ գրուած ուխտին խօսքերը գործադրէ։ 32 Բոլոր Երուսաղէմ ու Բենիամինի մէջ՝ գտնուողներուն հաւանիլ տուաւ՝. ուստի Երուսաղէմի բնակիչները Աստուծոյ – իրենց հայրերուն Աստուծոյն – ուխտին համաձայն վարուեցան։ 33 Յովսիա Իսրայէլի որդիներուն բոլոր երկիրներէն հանեց բոլոր գարշութիւնները, ու բոլոր Իսրայէլի մէջ գտնուողները՝ ստիպեց որ Տէրը՝ իրենց Աստուածը պաշտեն։ Անոր կեանքին բոլոր օրերուն մէջ Տէրոջմէն՝ իրենց հայրերուն

⁶ Այսինքն՝ երկրորդ թաղամասին
⁸ Եբր.՝ թուլցաւ
⁷ Եբր.՝ ականջներուն
⁶ Եբր.՝ կայանը
⁵ Եբր.՝ կնքեց
⁴ Եբր.՝ գտնուողները կայնեցուց ուխտին քով
⁶ Եբր.՝ ծառայեցուց

ՅՈՎՍԻԱ ԿԸ ՏՕՆԷ ԶԱՏԻԿԸ

(Դ. Թագ. 23. 21-23)

35

Յովսիա Երուսաղէմի մէջ Տէրոջ Զատիկը կատարեց. զատիկը առաջին ամսուան տասնչորրորդ **օրը** մորթեցին: **2** Քահանաները իրենց պաշտօնին վրայ ^անշանակեց, ու զանոնք ^բքաջալերեց որ Տէրոջ տան ծառայութիւնը **կատարեն**: **3** Ամբողջ Իսրայէլի սորվեցնող **ու** Տէրոջ սրբացած Ղեւտացիներուն ըսաւ. «Սուրբ տապանակը Իսրայէլի թագաւորին, Դաւիթի որդիին՝ Սողոմոնի կառուցանած տո՛ւնը դրէք, որ ձեր ուսերուն վրայ բեռ չըլլայ. **ու** հիմա ծառայեցէ՛ք Տէրոջ՝ ձեր Աստուծոյն եւ անոր ժողովուրդին՝ Իսրայէլի: **4** Պատրաստուեցէ՛ք ձեր նահապետութիւններով՝ ձեր դասերուն համեմատ, Իսրայէլի թագաւորին՝ Դաւիթի գրածին համաձայն, եւ անոր որդիին՝ Սողոմոնի գրածին համաձայն: **5** Սրբարանի՛ն մէջ ^գտեղաւորուեցէք, ձեր եղբայրներուն – ժողովուրդին որդիներուն – նահապետութիւններուն ազգատոհմերուն համեմատ, ու Ղեւտացիներուն նահապետութիւններուն դասաւորումին համեմատ: **6** Զատիկը մորթեցէ՛ք, դուք ձեզ սրբացուցէ՛ք, եւ **զայն** պատրաստեցէ՛ք ձեր եղբայրներուն համար, որպէսզի Տէրոջ Մովսէսի ^դմիջոցով **ըսած** խօսքին համաձայն կատարուի»: **7** Յովսիա ժողովուրդին որդիներուն – բոլոր հոն գտնուողներուն – հօտերէն գառ եւ այծի ձագ ^եպարգեւեց՝ թիւով երեսուն հազար, բոլորն ալ զատիկի համար, նաեւ արջառներէն երեք հազար զուարակ. ասոնք թագաւորին ինչքէն էին: **8** Իր իշխանաւորներն ալ յօժարութեամբ պարգեւեցին ժողովուրդին, քահանաներուն ու Ղեւտացիներուն: Աստուծոյ տան առաջնորդները՝ Զեղկիա, Զաքարիա եւ Յեքիէլ, զատիկի համար երկու հազար վեց հարիւր **գառ** ու երեք հարիւր արջառ տուին քահանաներուն: **9** Քոնոնիա եւ անոր եղբայրները՝ Սեմայիա ու Նաթանայէլ, նաեւ Ղեւտացիներուն պետերը՝ Ասաբիա, Յէիէլ եւ Յովգաբադ, զատիկի համար հինգ հազար **գառ** ու հինգ հազար արջառ պարգեւեցին Ղեւտացիներուն: **10** Այսպէս՝ պաշտամունքը ^զկազմակերպուեցաւ. թագաւորին պատուէրին համաձայն՝ քահանաները իրենց ^էտեղը կայնեցան, եւ Ղեւտացիները՝ իրենց դասերուն համեմատ: **11** Զատիկը կը մորթէին, ու քահանաները անոնց ձեռքէն **արիւնը առնելով** կը սրսկէին, իսկ Ղեւտացիները մորթը կը հանէին: **12** Ողջակէզ **ըլլալու մասերը** կը ^ըգատէին, եւ զանոնք ժողովուրդին որդիներուն կու տային՝ նահապետութիւններուն ազգատոհմերուն համեմատ,

^ա Եբր.՝ կայնեցուց
^բ Եբր.՝ ուժովցուց
^գ Եբր.՝ կայնեցէք
^դ Եբր.՝ ձեռքով
^ե Եբր.՝ իբր ընծայ բարձրացուց
^զ Եբր.՝ պատրաստուեցաւ
^է Եբր.՝ կայանը
^ը Եբր.՝ վերցնէին

որպէսզի Տէրոջ մատուցանեն՝ Մովսէսի գիրքին մէջ գրուածին համաձայն. արջառներն ալ նոյնպէս **ըրից: 13** Զատիկը կրակով եփեցին՝ կանոնին համաձայն. բայց **միւս** սուրբ **բաները** կաթսաներով, սաներով ու տապակներով եփեցին, եւ Պաճապարանքով բաժնեցին ժողովուրդին բոլոր որդիներուն: **14** Յետոյ իրենց ու քահանաներուն համար պատրաստեցին. արդարեւ Ահարոնի որդիները՝ քահանաները մինչեւ գիշեր ողջակէզներն ու ճարպերը մատուցանելով **գբաղած** էին. ուստի Ղեւտացիները իրենց համար եւ Ահարոնի որդիներուն՝ քահանաներուն համար պատրաստեցին: **15** Երգողները՝ Ասափի որդիները իրենց կայանը **կեցած** էին,– Դաւիթի, Ասափի, Եմանի, ու թագաւորին տեսանողին՝ Իդիթունի պատուէրին համաձայն,– իսկ դռնապանները իւրաքանչիւր դրան առջեւ էին. պէտք չեղաւ որ իրենց պաշտօնէն հեռանան, որովհետեւ անոնց համար իրենց եղբայրները՝ Ղեւտացիները կը պատրաստէին: **16** Այսպէս՝ Յովսիա թագաւորին պատուէրին համաձայն՝ այդ օրը Տէրոջ ամբողջ պաշտամունքը կազմակերպուեցաւ, Զատիկը կատարելու եւ ողջակէզները Տէրոջ զոհասեղանին վրայ մատուցանելու համար: **17** Այդ ատեն **հոն** գտնուող Իսրայէլի որդիները Զատիկն ու Բաղարջակերքի տօնը եօթը օր կատարեցին: **18** Սամուէլ մարգարէին օրերէն ի վեր՝ Իսրայէլի մէջ ասոր պէս Զատիկ մը կատարուած չէր. Յովսիայի, քահանաներուն, Ղեւտացիներուն, **հոն** գտնուող ամբողջ Յուդայի եւ Իսրայէլի, ու Երուսաղէմի բնակիչներուն կատարած Զատիկին պէս՝ Իսրայէլի բոլոր թագաւորները կատարած չէին: **19** Այս Զատիկը Յովսիայի թագաւորութեան տասնութերորդ տարին կատարուեցաւ:

ՅՈՎՍԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

(Դ. Թագ. 23. 28-30)

20 Այս բոլորէն ետք, երբ Յովսիա ժտաճարը կազմակերպած էր, Եգիպտոսի Նեքաւով թագաւորը բարձրացաւ՝ Եփրատի քով Զարքամիս **քաղաք**ին դէմ պատերազմելու, եւ Յովսիա անոր հանդիպելու ի գնաց: **21** Ան պատգամաւորներ ղրկեց իրեն, ու ըսաւ. «Ո՛վ Յուդայի թագաւոր, դուն ինձի հետ ի՞նչ **գործ** ունիս. ես այսօր քեզի դէմ **եկած** չեմ, հապա այն տան դէմ՝ որ կը պատերազմի ինձի դէմ: Աստուած ինձի հրամայեց որ արտորամ. ինձի հետ եղող Աստուծոյ **ընդդիմանալէ** հրաժարէ՛, որ քեզ չբնաջնջէ»: **22** Բայց Յովսիա չվերադարձաւ, հապա անոր դէմ պատերազմելու համար ծպտուեցաւ: Մտիկ չըրաւ Նեքաւովի խօսքը՝ որ Աստուծոյ բերանէն էր, ու Մակեդոնովի հովիտը պատերազմելու գնաց: **23** ^ԽԱղեղնաւորները Յովսիա թագաւորը նետով զարկին: Թագաւորը իր ծառաներուն ըսաւ. «Զիս ^Ծհեռացուցէ՛ք **ասկէ**, որովհետեւ ծանրօրէն վիրաւորուեցայ»: **24** Ուստի իր ծառաները զինք կառքէն հանեցին, եւ իր ունեցած երկրորդ կառքը նստեցնելով Երուսաղէմ տարին: Ան մեռաւ ու իր հայրերուն գերեզմաններուն մէջ թաղուեցաւ. ամբողջ Յուդան եւ Երուսաղէմը Յովսիայի համար սգացին: **25** Երեմիա Յովսիայի վրայ ողբաց:

^բ Եբբ.՝ վազելով

^գ Եբբ.՝ տունը

^դ Եբբ.՝ դուրս ելաւ

^է Եբբ.՝ իր երեսը անկէ չդարձուց

^զ Եբբ.՝ Նետածիգները

^ը Եբբ.՝ անցուցէ՛ք

Բոլոր երգիչներն ու երգչուհիները՝ մինչև այսօր իրենց ողբերուն մէջ Յովսիայի մասին կը խօսին: Զանոնք **երգելու**՝ «սովորութիւնը մտցուցին»՝ Իսրայէլի մէջ. անոնք ահա՛ Ողբերուն մէջ գրուած են:

26 Յովսիայի մնացեալ արարքները, եւ անոր բարեպաշտութիւնը՝ Տէրոջ Օրէնքին մէջ գրուածին համաձայն, **27** անոր արարքները, առաջիներն ու վերջիները, ահա՛ Իսրայէլի եւ Յուդայի Թագաւորներու գիրքին մէջ գրուած են:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԶԱԶ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Դ. Թագ. 23. 30-35)

36

Երկրին ժողովուրդը Յովսիայի որդին՝ Յովաքազը առաւ, ու զայն Երուսաղէմի մէջ թագաւոր հռչակեց՝ իր հօր տեղ: **2** Յովաքազ քսաներեք տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, եւ Երուսաղէմի մէջ երեք ամիս թագաւորեց: **3** Եգիպտոսի թագաւորը զայն Երուսաղէմի մէջ **գահէն**՝ «վար առաւ», ու երկրին վրայ տուգանք դրաւ՝ հարիւր տաղանդ արծաթ եւ մէկ տաղանդ ոսկի: **4** Եգիպտոսի թագաւորը անոր եղբայրը՝ Եղիակիմը Յուդայի ու Երուսաղէմի վրայ թագաւոր նշանակեց, եւ անոր անունը Յովակիմի փոխեց. իսկ Նեքաւով անոր եղբայրը՝ Յովաքազը բռնեց ու Եգիպտոս տարաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԿԻՄ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Դ. Թագ. 23. 36-24. 7)

5 Յովակիմ քսանհինգ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, եւ Երուսաղէմի մէջ տասնմէկ տարի թագաւորեց: Ան Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն Բառքեւ չարիք գործեց: **6** Բաբելոնի Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը անոր դէմ արշաւեց, ու զայն Բաբելոն տանելու համար պղինձէ **շղթաներով** կապեց: **7** Նաբուգոդոնոսոր Տէրոջ տան անօթներէն Բաբելոն տարաւ եւ զանոնք Բաբելոն՝ իր մեհեանին մէջ դրաւ: **8** Յովակիմի մնացեալ արարքները, անոր գործած գարշութիւններն ու անոր պատահածը ահա՛ Իսրայէլի եւ Յուդայի Թագաւորներուն գիրքին մէջ գրուած են: Անոր տեղ իր որդին՝ Յովաքին թագաւոր եղաւ:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՅՈՎԱԶԻՆ ԹԱԳԱԻՈՐԸ
(Դ. Թագ. 24. 8-17)

9 Յովաքին **տասնութ** տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ երեք ամիս եւ տասը օր թագաւորեց: Ան Տէրոջ Բառքեւ չարիք գործեց: **10** Հետեւեալ տարին՝ Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը **զօրք** դրկեց, զայն Բաբելոն բերել տուաւ՝ Տէրոջ «տաճարին

⁴ **Եբր.**՝ կանոնը դրին
^ա **Եբր.**՝ հեռացուց
^բ **Եբր.**՝ աչքերուն
^գ **Եբր.**՝ բարձրացաւ
^դ **Եբր.**՝ աչքերուն
^ե **Եբր.**՝ տան

ցանկալի իրերուն հետ, եւ Յուդայի ու Երուսաղէմի վրայ անոր հօր եղբայրը՝ Սեդեկիան թագաւոր նշանակեց:

ՅՈՒԴԱՅԻ ՍԵԴԵԿԻԱ ԹԱԳԱՒՈՐԸ
(Դ. Թագ. 24. 18-20: Երեմ. 52. 1-3ա)

11 Սեդեկիա քսանմէկ տարեկան էր՝ երբ թագաւոր եղաւ, ու Երուսաղէմի մէջ տասնմէկ տարի թագաւորեց: **12** Ան Տէրոջ՝ իր Աստուծոյն՝ առջեւ չարիք գործեց, ու Տէրոջ բերանէն **խօսող** Երեմիա մարգարէին առջեւ չխոնարհեցաւ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԱՆԿՈՒՄԸ
(Դ. Թագ. 25. 1-21: Երեմ. 52. 3բ-11)

13 Նաեւ ըմբոստացաւ Նաբուզոդոնոսոր թագաւորին դէմ, որ անոր երդում ընել տուեր էր Աստուծոյ **անունով**: Իր պարանոցը խստացուց եւ իր սիրտը կարծրացուց, որպէսզի Տէրոջ՝ Իսրայէլի Աստուծոյն չվերադառնայ: **14** Զահանաներուն բոլոր պետերն ու ժողովուրդն ալ յոյժ շատ ուխտագանց եղան՝ հեթանոսներուն բոլոր գարշութիւններուն համաձայն, եւ Տէրոջ Երուսաղէմի մէջ սրբացուցած տունը պղծեցին: **15** Տէրը՝ անոնց հայրերուն Աստուածը՝ իր պատգամաւորներուն՝ միջոցով՝՝ կանուխէն **ազդարարութիւններ**՝ կը դրկէր անոնց, որովհետեւ իր ժողովուրդին եւ իր բնակարանին կը խնայէր: **16** Բայց անոնք Աստուծոյ **դրկած** պատգամաւորները կ'այպանէին, անոր խօսքերը կ'արհամարհէին ու անոր մարգարէները կը քամահրէին, մինչեւ որ Տէրոջ ցասումը իր ժողովուրդին դէմ՝ բորբոքեցաւ, այնպէս որ ալ դարման չմնաց: **17** Անոնց դէմ Զաղդէացիներուն թագաւորը՝ Իարշաւել տուաւ՝. ան ալ անոնց երիտասարդները իրենց՝ սրբարանին մէջ սուրով մեռցուց, ու երիտասարդին, կոյսին, ծերին եւ տարեցին չխնայեց. **Տէրը** բոլորն ալ անոր ձեռքը մատնեց: **18** Աստուծոյ տան բոլոր մեծ ու պզտիկ առարկաները, Տէրոջ տան գանձերն ու թագաւորին եւ անոր իշխանաւորներուն գանձերը՝ բոլորն ալ Բաբելոն տարաւ: **19** Աստուծոյ տունը այրեցին, Երուսաղէմի պարիսպը փլցուցին, անոր բոլոր պալատները կրակով այրեցին, ու բոլոր ցանկալի իրերը փճացուցին: **20** Սուրէն **ազատած** մնացորդները Բաբելոն տարագրեցին. **հոն** մինչեւ Պարսկաստանի թագաւորութեան՝՝ տիրապետելը, անոր եւ անոր որդիներուն հպատակ

^ա Եբր.՝ աչքերուն

^բ Եբր.՝ ազգերուն

^բ Եբր.՝ ձեռքով

^բ Եբր.՝ կանուխ ելլելով ու դրկելով

^բ Եբր.՝ բարձրացաւ

^բ Եբր.՝ բարձրացուց

^բ Եբր.՝ սրբարանին տան

^բ Եբր.՝ թագաւորելը

եղան, **21** որպէսզի Երեմիայի բերանով **ըսուած** Տէրոջ խօսքը ՚հրագործուի, մինչեւ որ երկիրը իր Ծաբաթները վայելէ: Որքան ժամանակ որ ամայացած էր՝ հանգստացաւ, մինչեւ եօթանասուն տարին լրացաւ:

ԿԻՒՐՈՍ Կ'ԱՐՏՕՆԷ ՆՐԵԱՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

(Եգր. 1. 1-4)

22 Պարսկաստանի Կիւրոս թագաւորին առաջին տարին, որպէսզի Երեմիայի բերանով **ըսուած** Տէրոջ խօսքը ՚հրագործուի, Տէրը Պարսկաստանի Կիւրոս թագաւորին հոգին արթնցուց, եւ ան իր ամբողջ թագաւորութեան մէջ ՚ծանուցանել տուաւ ու նաեւ **հրովարտակ** գրեց՝ ըսելով.

23 «Սա՛ կը յայտարարէ Կիւրոս՝ Պարսկաստանի թագաւորը. “Երկինքի Աստուածը՝ Եհովան երկրի բոլոր թագաւորութիւնները ինծի տուաւ, եւ ի՛նք ինծի հրահանգեց որ Յուդայի Երուսաղէմին մէջ իրեն տուն մը կառուցանեմ: Չեզմէ ո՛վ որ անոր ամբողջ ժողովուրդէն է, իր Աստուածը՝ Եհովան իրեն հետ թող ըլլայ, ու թող բարձրանայ□»:

² Եբր.՝ լրանայ

⁴ Եբր.՝ ակարտի

⁶ Եբր.՝ ձայն անցընել